

**DZIAŁALNOŚĆ DOMU
WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ**

W 2023 ROKU

**TÄTIGKEIT DES HAUSES
DER DEUTSCH-POLNISCHEN
ZUSAMMENARBEIT**

IM JAHR 2023

**SPRAWOZDANIE ROCZNE
JAHRESBERICHT**

**DOM WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ**
HAUS DER DEUTSCH-POLNISCHEN
ZUSAMMENARBEIT

www.haus.pl

WYDAWCA / HERAUSGEBER:

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej
ul. Górnych Wałów 7, 44-100 Gliwice

OPRACOWANIE / VORBEREITUNG:

Irena Machura, Małgorzata Makowska

**REDAKCJA NIEMIECKOJĘZYCZNEJ WERSJI /
REDAKTION DER DEUTSCHSPRACHIGEN VERSION:**

Johannes Schmidt

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD / GRAFIK UND SATZ:

Bogusław Nikonowicz | nikostudio.pl

DRUK / DRUCK:

Drukarnia Dukle

ZDJĘCIA / FOTOS:

Archiwum Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

SPIS TREŚCI

INHALTSVERZEICHNIS

01 / Słowo od wydawcy • 5

02 / Kalendarium • 7

03 / Projekty o szczególnym znaczeniu • 45

04 / Działania w sieci • 65

05 / Projekty międzynarodowe • 73

06 / Materiały • 85

07 / 25 publikacji na 25-lecie • 90

08 / Finanse i statystyki • 100

09 / Gremia • 102

10 / Zespół Domu Współpracy
Polsko-Niemieckiej • 103

01 / Vorwort des Herausgebers • 5

02 / Chronologie der Projekte • 7

03 / Projekte von besonderer Bedeutung • 45

04 / Online-Aktivitäten • 65

05 / Internationale Projekte • 73

06 / Materialien • 85

07 / 25 Publikationen zum 25. Jubiläum • 90

08 / Finanzen und Statistik • 100

09 / Gremien • 102

10 / Team des Hauses der Deutsch-Polnischen
Zusammenarbeit • 103

*„...Dom dla Niemców, Polaków
oraz innych przyjaciół i sąsiadów,
który służy dialogowi o tym,
skąd pochodzimy, gdzie jesteśmy
i dokąd zmierzamy...”*

z wystąpienia Prezydenta Republiki Federalnej Niemiec,
prof. dr Romana Herzoga podczas uroczystości otwarcia Domu

*„...ein Haus für Deutsche, Polen
und andere Freunde und Nachbarn,
das dem Gespräch darüber dienen soll,
woher wir kommen, wo wir stehen
und wohin wir gehen...”*

Präsident der Bundesrepublik Deutschland Prof. Dr. Roman Herzog
in seiner Ansprache anlässlich der Eröffnung des Hauses
der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

SŁOWO OD WYDAWCY

VORWORT DES HERAUSGEBERS

Drogie Czytelniczki i Drodzy Czytelnicy,

Rok 2023 był dla nas rokiem jubileuszowym. Przed 25cioma laty, w lutym 1998 roku w Gliwicach prezydent RFN Roman Herzog oficjalnie otworzył siedzibę Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej. Powiedział on wtedy: „Dom dla Niemców, Polaków oraz innych przyjaciół i sąsiadów, który służy dialogowi o tym, skąd pochodzimy, gdzie jesteśmy i dokąd zmierzamy”.

DWPN przez lata pisał o sobie: „pierwszą i jedyną w swoim rodzaju ponadpartyjną inicjatywą polskich i niemieckich instytucji i organizacji, które połączyły swoje doświadczenia i umiejętności, swoje zasoby finansowe i ludzkie w jednym związku stowarzyszeń zgodnie z zasadą »siła we wspólnocie, razem jesteśmy w stanie zdziałać więcej«. (...) pierwszą bilateralną organizacją, pierwszym polskim związkiem stowarzyszeń, w którego skład wchodzi organizacje polskie i niemieckie”.

Założycielem i pierwszym dyrektorem Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej był Thaddäus Schäpe (1954–2004). Do utworzenia Domu przyczynili się m.in. ówcześni posłowie do Bundestagu: Hartmut Koschyk (CSU) i Markus Meckel (SPD) oraz ówcześni senatorowie RP: prof. Dorota Simonides (UD/UW) i prof. Gerhard Bartodziej (KWW MN). Inicjatywę powołania Domu wsparli także działacze i politycy mniejszości niemieckiej oraz liczni samorządowcy z woj. opolskiego i śląskiego (wcześniej katowickiego).

Przez 25 lat działalności liczba zorganizowanych przez DWPN projektów znacząco przekroczyła 1000, a liczba odbiorców naszych działań, łącznie z wystawami, publikacjami i filmami przekracza milion osób, głównie na Górnym Śląsku, ale również w innych regionach kraju i za granicą.

Sehr geehrte Leserinnen und Leser,

das Jahr 2023 war für uns ein Jubiläumsjahr. Vor 25 Jahren, im Februar 1998, weihte Bundespräsident Roman Herzog in Gleiwitz offiziell den Sitz des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit (HDPZ) ein. Damals sagte er, mit dem HDPZ entstehe: „ein Haus für Deutsche, Polen und andere Freunde und Nachbarn, das dem Gespräch darüber dienen soll, woher wir kommen, wo wir stehen und wohin wir gehen“.

Jahrelang schrieb das HDPZ von sich, es sei: „die erste und einzige parteiübergreifende Initiative polnischer und deutscher Institutionen und Organisationen, die ihre Erfahrungen und Kompetenzen, ihre finanziellen und personellen Kapazitäten zusammengeführt haben und dabei der Devise: ‚in der Gemeinschaft sind wir stark, zusammen können wir mehr erreichen‘ folgen. (...) Die erste bilaterale Organisation, die erste polnische Vereinigung von Vereinen, die polnische und deutsche Organisationen umfasst“.

Der Gründer und erste Direktor des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit war Thaddäus Schäpe (1954–2004). An der Gründung des Hauses waren unter anderem die damaligen Bundestagsabgeordneten Hartmut Koschyk (CSU) und Markus Meckel (SPD) sowie die damaligen polnischen Senatoren Prof. Dorota Simonides (UD/UW) und Prof. Gerhard Bartodziej (KWW MN) beteiligt. Die Initiative zur Gründung des Hauses wurde auch von Aktivistinnen und Politikern der deutschen Minderheit sowie von zahlreichen lokalen Regierungsvertretern aus den Woiwodschaften Opoln und Schlesien (früher Kattowitz) unterstützt.

In den 25 Jahren seiner Tätigkeit hat die Anzahl der vom HDPZ organisierten Projekte die Zahl von 1.000 deutlich überschritten und die Anzahl derjenigen, die durch unsere Aktivitäten, darunter Ausstellungen,

Od początku naszej działalności podejmowaliśmy tematy ważne dla regionu, dla Polski, Niemiec i Europy. Na początku była to reforma administracyjna i integracja Polski z Unią Europejską. Przez cały czas ważnym zadaniem była edukacja obywatelska i praca z młodzieżą. Cele działalności Domu są wciąż aktualne, a działalność w tym obszarze niezbędna. Działania wzmacniające porozumienie polsko-niemieckie zarówno na poziomie regionalnym i transgranicznym nie tracą na ważności i będą trzonem naszych działań również w przyszłości.

Również w 2023 roku cele działalności Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej pozostały stałe – dialog międzykulturowy i działania na rzecz poznania oraz pielęgnowania wielokulturowej tradycji Górnego Śląska, z uwzględnieniem niemieckiego dziedzictwa regionu, wspieranie i pogłębianie przyjaznych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z organizacjami i instytucjami mniejszości niemieckiej w Polsce, popularyzacja wiedzy w zakresie kultury, historii i edukacji społeczno-politycznej, a także współpraca w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

W ciągu roku udało nam się przeprowadzić 28 projektów i zorganizować ponad 1300 wydarzeń, dla ponad 60 000 odbiorców. Nasz zakres działalności pozostaje bardzo szeroki – projekty młodzieżowe, językowe, historyczne, kulturalne i społeczno-polityczne, w tym coraz więcej inicjatyw międzynarodowych. Chcielibyśmy zaznaczyć, że wszystkie nasze działania nie byłyby możliwe dzięki licznym instytucjom i organizacjom, którym tą drogą bardzo dziękujemy za otrzymane wsparcie.

Mamy nadzieję, że również w tym roku znajdziecie Państwo w naszej ofercie ciekawe wydarzenia.

Życzymy miłej lektury niniejszego sprawozdania.

Dyrektor generalny
Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej
Lucjan Dzumla

Wicedyrektor
Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej
Irena Machura

Publikationen und Filme, erreicht wurden, übersteigt eine Million Menschen – hauptsächlich in Oberschlesien, aber auch in anderen Regionen des Landes und im Ausland.

Seit Beginn unserer Tätigkeit haben wir uns mit Themen beschäftigt, die für die Region, für Polen, für Deutschland und für Europa wichtig sind. Am Anfang zählten dazu die Verwaltungsreform und die Integration Polens in die Europäische Union. Immer wieder waren die politische Bildung und die Jugendarbeit wichtige Aufgaben. Diese Ziele der Arbeit des HDPZ sind nach wie vor aktuell und die Durchführung von Aktivitäten in diesen Bereichen sind weiterhin notwendig. Denn Aktivitäten, die die deutsch-polnische Verständigung sowohl auf regionaler als auch auf grenzüberschreitender Ebene stärken, verlieren nicht an Bedeutung und werden auch in Zukunft den Kern unserer Arbeit bilden.

Auch im Jahr 2023 blieben die Ziele der Tätigkeit des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit konstant: Dazu zählen weiterhin die Förderung des interkulturellen Dialogs und die Organisation von Aktivitäten zur Vermittlung und Pflege der multikulturellen Tradition Oberschlesiens unter Berücksichtigung des deutschen Erbes der Region, die Unterstützung und Vertiefung freundschaftlicher deutsch-polnischer Beziehungen in Zusammenarbeit mit Organisationen und Institutionen der deutschen Minderheit in Polen und die Popularisierung von Wissen in den Bereichen Kultur, Geschichte und gesellschaftspolitische Bildung sowie die Mitarbeit beim Aufbau der Zivilgesellschaft.

Im Laufe des Jahres konnten wir 28 Projekte durchführen und mehr als 1.300 Veranstaltungen für über 60.000 Besucher organisieren. Das Spektrum unserer Tätigkeit ist nach wie vor sehr breit gefächert und umfasst Jugend-, Sprach-, Geschichts-, Kultur- sowie gesellschaftspolitische Projekte, darunter auch eine zunehmende Zahl internationaler Initiativen. Es sei darauf hingewiesen, dass all diese Aktivitäten nur durch die Unterstützung durch zahlreiche Institutionen und Organisationen möglich waren. Deshalb möchten wir an dieser Stelle diesen Institutionen unseren Dank für die Zusammenarbeit und Unterstützung aussprechen.

Wir hoffen, dass Sie auch in diesem Jahr wieder interessante Veranstaltungen in unserem Angebot finden.

Wir wünschen Ihnen eine angenehme Lektüre dieses Berichts.

Generaldirektor des Hauses
der Deutsch-Polnische Zusammenarbeit
Lucjan Dzumla

Stellvertretende Direktorin des Hauses
der Deutsch-Polnische Zusammenarbeit
Irena Machura

KALENDARIUM

CHRONOLOGIE DER PROJEKTE

STYCZEŃ 2023 / JANUAR 2023

Dzień otwarty Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach

Data: 19.01.2023 oraz 26.01.2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 19.01 oraz 26.01 zorganizowano w biurze Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach dwa spotkania przeznaczone dla nauczycieli języka niemieckiego jako obcego, języka niemieckiego jako języka mniejszości oraz dla nauczycieli historii i wiedzy o społeczeństwie. Podczas spotkania przedstawiono gościom ofertę bieżących projektów, a także zaprezentowano w formie multimedialnej materiały edukacyjne pomocne w pracy z uczniami.

W dniach otwartych wzięło udział 26 nauczycieli.

Tage der offenen Tür im Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit in Gleiwitz

Datum: 19.01.2023 und 26.01.2023

Ort: Gleiwitz

Am 19.01. und 26.01. fanden im Büro des Hauses der Polnisch-Deutschen Zusammenarbeit in Gleiwitz zwei Treffen für Lehrkräfte für Deutsch als Fremdsprache bzw. Deutsch als Minderheitensprache sowie für Lehrkräfte für Geschichte und Gesellschaftskunde statt. Während des Treffens wurde den Gästen das Angebot aktueller Projekte vorgestellt und Unterrichtsmaterialien präsentiert, die bei der Arbeit mit Schülern in multimedialer Form hilfreich sein können.

Die Tage der offenen Tür wurden von 26 Lehrkräften besucht.

LUTY 2023 / FEBRUAR 2023

Spotkanie wokół publikacji „Wir kamen aus dem Nichts”

Data: 23.02.2023

Miejsce: Centralna Biblioteka im. Josepha von Eichendorffa w Opolu + transmisja online

Spotkanie wokół publikacji „Wir kamen aus dem Nichts. Die Wiedergeburt der Deutschen in Oberschlesien nach 1989” opowiadającej o losach Mniejszości Niemieckiej na Górnym Śląsku po 1989

Treffen rund um die Publikation „Wir kamen aus dem Nichts“

Datum: 23.02.2023

Ort: Joseph-von-Eichendorff-Zentralbibliothek in Oppeln + Online-Übertragung

Treffen rund um die Publikation „Wir kamen aus dem Nichts. Die Wiedergeburt der Deutschen in Oberschlesien nach 1989“, die das Schicksal der deutschen Minderheit in Oberschlesien nach 1989 beleuchtet.

roku. Gościem spotkania był polityk, poseł na Sejm i świadek historii Henryk Kroll, z którym na temat życia politycznego oraz o początkach formowania się oficjalnych struktur Mniejszości Niemieckiej w Polsce rozmawiał autor publikacji, dziennikarz i regionalista Dawid Smolorz.

W spotkaniu udział wzięło 32 uczestników.

Partner: Centralna Biblioteka im. Josepha von Eichendorffa w Opolu, wydawnictwo Senfkorn Verlag

Gast des Treffens war der Politiker, Abgeordnete und Zeitzeuge Henryk Kroll, mit dem der Autor der Publikation, der Journalist und Regionalwissenschaftler Dawid Smolorz, über das politische Leben und die Anfänge der Bildung von offiziellen Strukturen der deutschen Minderheit in Polen sprach.

Das Treffen wurde von 32 Teilnehmern besucht.

Partner: Joseph von Eichendorff Zentralbibliothek in Opeln, Senfkorn Verlag

MARZEC 2023 / MÄRZ 2023

Projekcja filmowa Religie i wyznania Śląska Opolskiego – „Luteranie”

Data: 14.03.2023

Miejsce: Parafia Ewangelicko-Augsburska w Gliwicach

Projekcja filmowa połączona z prelekcją na temat cyklu filmowego „Religie i wyznania Śląska Opolskiego”. Film ukazał zarówno nieznaną, często zapomnianą już historię, jak i współczesne dzieje wyznania ewangelicko-augsburskiego na terenach Śląska Opolskiego.

Filmvorführung Religionen und Konfessionen im Oppelner Schlesien – „Lutheraner“.

Datum: 14.03.2023

Ort: Evangelisch-Augsburgische Kirchengemeinde in Gleiwitz

Filmvorführung kombiniert mit einem Vortrag über die Filmreihe „Religionen und Konfessionen im Oppelner Schlesien“. Der Film zeigte sowohl die unbekannt, oft vergessene Geschichte als auch die aktuelle Entwicklung des Evangelisch-Augsburgischen

Film zaprezentował zgromadzonym różnorodność kulturową i wyznaniową regionu. W spotkaniu udział wzięło 20 uczestników.

Partner: Parafia Ewangelicko Augsburgska w Gliwicach, Opolska Fundacja Filmowa OFFilm

Spotkanie literackie wokół książki „Schuld und Leid – Das Trauma von Flucht und Vertreibung 1945–2022”

Data: 22.03.2023

Miejsce: Opole

Spotkanie wokół publikacji „Schuld und Leid”, poruszało kwestie ucieczki i wypędzenia z perspektywy rosyjskiej agresji na Ukrainę oraz ukazało różnice pomiędzy obecną sytuacją a sytuacją w Niemczech w roku 1945. Gośćmi spotkania byli autorzy książki - Werner Sonne, były szef studia ARD w Waszyngtonie i Warszawie oraz Thomas Kreuzmann, były korespondent ARD w Pradze.

Partner: Fundacja Verbundenheit mit den Deutschen im Ausland, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Bekennnisse im Opper Schlesien. Den Zuschauern wurde durch den Film die kulturelle und religiöse Vielfalt der Region präsentiert.

Das Treffen wurde von 20 Teilnehmern besucht.

Partner: Evangelisch-Augsburgische Kirchengemeinde in Gleiwitz, OFFilm Filmstiftung Opper.

Literarische Begegnung zum Buch „Schuld und Leid – Das Trauma von Flucht und Vertreibung 1945–2022”

Datum: 22.03.2023

Ort: Opper

Das Autorentreffen rund um die Publikation „Schuld und Leid“ fand im März in Opper statt. Dabei beleuchteten die Autoren des Buches – Werner Sonne, ehemaliger ARD-Studienleiter in Washington und Warschau, und Thomas Kreuzmann, ehemaliger ARD-Korrespondent in Prag – das Thema Flucht und Vertreibung aus der Perspektive der russischen Aggression gegen die Ukraine und sie zeigten die Unterschiede zwischen der aktuellen Situation und der Situation in Deutschland 1945 auf.

Partner: Stiftung Verbundenheit mit den Deutschen im Ausland, Marschallamt der Woiwodschaft Opper

HAUSowe rozmowy o polityce

Data: 29.03.2023

Miejsce: online

Pierwsze spotkanie z cyklu „HAUSowe rozmowy o polityce” poświęcone było niemieckiej polityce bezpieczeństwa oraz stosunkom polsko-niemieckim w obliczu wojny na Ukrainie. Gościem dyskusji była Agnieszka Brugger, posłanka do Bundestagu i wiceprzewodnicząca klubu parlamentarnego Sojuszu 90/Zieloni, z którą na temat bezpieczeństwa, dyplomacji i zrównoważonego rozwoju, rozmawiał zastępca redaktora naczelnego Gazety Wyborczej – Bartosz Wieliński.

Partner: Fundacja Rozwoju Śląska

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny

HAUS-Gespräche über Politik

Datum: 29.03.2023

Ort: online

Das erste Treffen der Reihe „HAUS-Gespräche über Politik“ war der deutschen Sicherheitspolitik und den deutsch-polnischen Beziehungen angesichts des Krieges in der Ukraine gewidmet. Gast der Diskussion war Agnieszka Brugger, Mitglied des Bundestages und stellvertretende Fraktionsvorsitzende von Bündnis 90/Die Grünen, die von Bartosz Wieliński, stellvertretender Chefredakteur der Gazeta Wyborcza, zu den Themen Sicherheit, Diplomatie und nachhaltige Entwicklung interviewt wurde.

Partner: Stiftung für die Entwicklung Schlesiens

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

KWIECIEŃ 2023 / APRIL 2023

Spotkanie wokół publikacji „Wielowarstwowy kolaż” Marianne Roth

Data: 13.04.2023

Miejsce: Dom Pamięci Żydów Górnośląskich, oddział Muzeum w Gliwicach + transmisja online

Spotkanie wokół publikacji „Wielowarstwowy kolaż” Marianne Roth poświęcone przejmującej autobiograficznej opowieści traktującej o losach Żydów na Górnym Śląsku w czasach przed i w trakcie II wojny światowej. Gościem spotkania była współredaktorka i tłumaczka książki – Beata Kubica, z którą na temat publikacji rozmawiała kierowniczka Domu Pamięci Żydów Górnośląskich – Karolina Jakoweńko. Podczas spotkania odbyła się również projekcja filmowa wywiadu z Marianną Roth, w którym to autorka publikacji opowiada o swoim dzieciństwie, młodości i trudach budowania nowego życia z dala od swojej ojczyzny.

W spotkaniu wzięło udział 20 uczestników.

Partner: Dom Pamięci Żydów Górnośląskich, oddział Muzeum w Gliwicach

Treffen anlässlich der Veröffentlichung von „Eine Vielschichtige Collage“ von Marianne Roth

Datum: 13.04.2023

Ort: Haus der Erinnerung an die Oberschlesischen Juden, Zweigstelle des Museums in Gleiwitz + Online-Übertragung

Anlässlich der Veröffentlichung von Marianne Roths „Eine Vielschichtige Collage“, einer ergreifenden autobiografischen Geschichte über das Schicksal der Juden in Oberschlesien vor und während des Zweiten Weltkriegs, war die Mitherausgeberin und Übersetzerin des Buches, Beata Kubica, zu Gast. Sie besprach die Publikation gemeinsam mit Karolina Jakoweńko, der Leiterin des Hauses der Erinnerung an die Oberschlesischen Juden. Im Rahmen des Treffens wurde auch ein Film mit einem Interview mit Marianna Roth gezeigt, in dem die Autorin der Publikation über ihre Kindheit, Jugend und die Schwierigkeiten beim Aufbau eines neuen Lebens fern der Heimat spricht.

Das Treffen wurde von 20 Teilnehmern besucht.

Partner: Haus der Erinnerung an die Oberschlesischen Juden, Gleiwitzer Zweigstelle des Museums

Spotkanie wokół publikacji „Polskie ślady w Niemczech. Kalejdoskop”

Data: 18.04.2023

Miejsce: Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach

Spotkanie wokół publikacji „Polskie ślady w Niemczech. Kalejdoskop” z udziałem współredaktora książki, dr Kałuży – pracownika Instytutu Spraw Polskich w Darmstadt, prowadzone przez Irenę Machurę, zastępczynię dyrektora generalnego Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej. Podczas niezwykle interesującej i żywej dyskusji zaprezentowano wielopłaszczyznowe kontakty polsko-niemieckie, na które wpływ miało ponadtyśiącletnie sąsiedztwo. Uczestnicy spotkania mieli również możliwość zapoznania się z prezentacją, w której przedstawiono najciekawsze przykłady polskich śladów w Niemczech z dziedziny architektury, kultury, sztuki oraz życia codziennego.

W wydarzeniu wzięło udział 25 uczestników.

Partner: Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach, Instytut Spraw Polskich w Darmstadt

Treffen rund um die Publikation „Polnische Spuren in Deutschland. Ein Lesebuchlexikon.“

Datum: 18.04.2023

Ort: Öffentliche Stadtbibliothek in Gleiwitz

Anlässlich der polnischsprachigen Veröffentlichung der Publikation „Polnische Spuren in Deutschland. Ein Lesebuchlexikon.“ organisierten wir unter Leitung von Irena Machura, stellvertretende Geschäftsführerin des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, eine Veranstaltung mit dem Mitherausgeber des Buches, Dr. Andrzej Kałuża – Mitarbeiter des Deutschen Polen-Instituts in Darmstadt. In einer äußerst interessanten und lebhaften Diskussion wurden die vielfältigen deutsch-polnischen Kontakte, die von einer über tausendjährigen Nachbarschaft geprägt sind, vorgestellt. Die Teilnehmer des Treffens hatten auch die Möglichkeit, im Rahmen einer Präsentation zu den interessantesten Beispielen polnischer Spuren in Deutschland Einblick in den polnischen Einfluss auf deutsche Architektur, Kultur, Kunst und Alltagskultur zu erhalten.

Die Veranstaltung wurde von 25 Teilnehmern besucht.

Partner: Öffentliche Stadtbibliothek in Gleiwitz, Deutsches Polen-Institut in Darmstadt

Prezentacja działalności Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w katowickim oddziale Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego

Data: 21.04.2023

Miejsce: Prywatna Szkoła im. Melchiora
Wańkowicza w Katowicach, katowicki oddział
Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka
Niemieckiego

Prezentacja historii, bieżącej działalności oraz najciekawszych projektów edukacyjnych skierowana do nauczycieli języka niemieckiego z województwa śląskiego, przeprowadzona podczas regionalnego etapu VIII edycji Ogólnopolskiego Konkursu „Turbo-landeskunde – wędrówka po krajach niemieckiego obszaru językowego”.

W spotkaniu wzięło udział łącznie około 60 osób.

Partner: Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli
Języka Niemieckiego

Spotkanie w ramach projektu ELOm7

Data: 21.04–23.04.2023

Miejsce: Kędzierzyn-Koźle

Najważniejszym celem pierwszego spotkania było zintegrowanie grupy. Trenerzy mieli możliwość zapoznania młodzieży ze specyfikacją pracy warsztatowej oraz konceptem myślenia projektowego. Ponadto uczestnikom i uczestniczkom został zaprezentowany przebieg całej serii, jego główne cele oraz organizatorzy projektu.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Spotkanie literackie „Wielowarstwowy kolaż” Marianne Roth

Data: 22.04.2023

Miejsce: Opole, Galeria Sztuki Współczesnej

Spotkanie literackie wokół książki „Wielowarstwowy kolaż” autorstwa Marianne Roth. W spotkaniu uczestniczyli tłumacze i współredaktorzy publikacji – Beata Kubica oraz Gerhard Schiller, którzy opowiedzieli o przedwojennych i powojennych losach Marianne

Präsentation der Aktivitäten des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit in der Kattowitzer Zweigstelle des Polnischen Deutschlehrerverbandes

Datum: 21.04.2023

Ort: Melchior-Wańkowicz-Privatschule
in Kattowitz, Zweigstelle Kattowitz des Polnischen
Deutschlehrerverbandes

Im Rahmen der regionalen Etappe der 8. Auflage des polenweiten Wettbewerbs „TurboLandeskunde – eine Reise durch die Länder des deutschen Sprachraums“ präsentierten wir den Deutschlehrkräften der Woiwodschaft Schlesien die Geschichte, aktuelle Aktivitäten sowie die interessantesten Bildungsangebote des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit.

Insgesamt nahmen etwa 60 Personen daran teil.

Partner: Polnischer Deutschlehrerverband

ELOm7-Projekttreffen

Datum: 21.04–23.04.2023

Ort: Kędzierzyn-Koźle (Kandrzin-Cosel)

Das wichtigste Ziel des ersten Treffens der 7. ELOm-Ausgabe war es, die Gruppe zu integrieren. Die Ausbilder hatten die Möglichkeit, die Jugendlichen mit den Besonderheiten der Workshop-Arbeit und den Konzepten der Projektplanung vertraut zu machen. Darüber hinaus wurde den Teilnehmern der Ablauf der gesamten Veranstaltungsreihe, die Hauptziele der 7. ELOm-Ausgabe sowie die Projektorganisatoren vorgestellt.

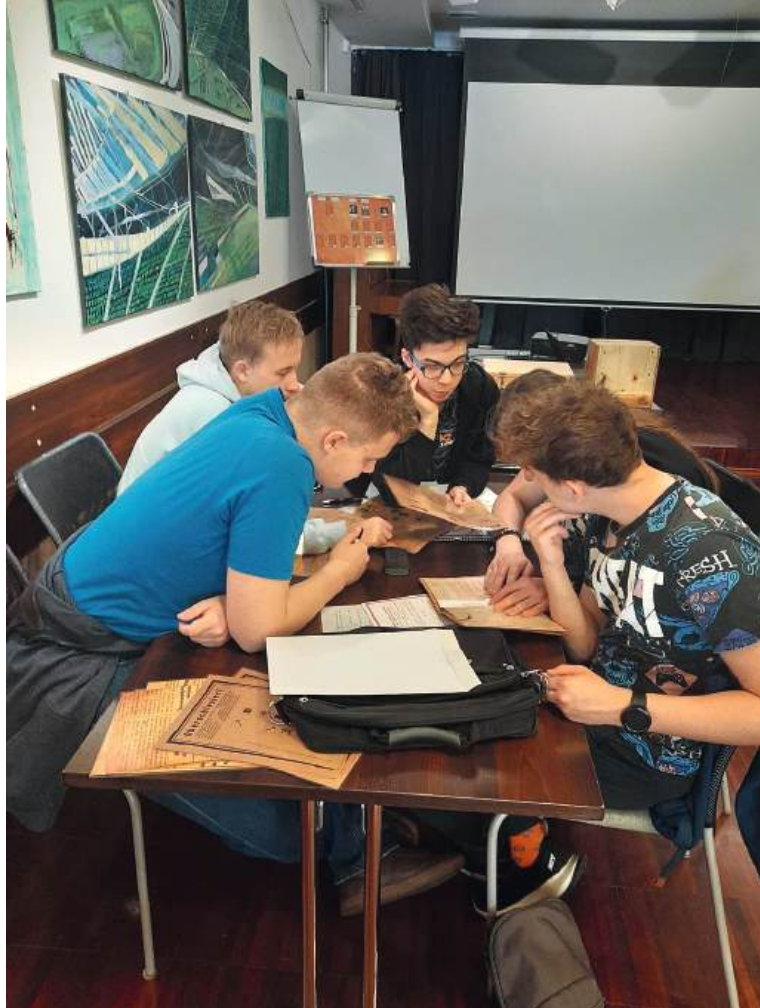
Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln

Literarische Begegnung „Eine Vielschichtige Collage“ von Marianne Roth

Datum: 22.04.2023

Ort: Oppeln, Galerie für zeitgenössische Kunst

Ein literarisches Treffen rund um die Publikation ‚Eine Vielschichtige Collage‘ von Marianne Roth fand in der Galerie für zeitgenössische Kunst in Oppeln statt. An dem Treffen nahmen die Übersetzer und Mitherausgeber der Publikation – Beata Kubica und Gerhard Schiller – teil, die über Mariann Roths Schicksal in der

a także o historii odnalezienia dzienników oraz o procesie ich tłumaczenia i wydania.

Partner: Galeria Sztuki Współczesnej

Vor- und Nachkriegszeit sowie über die Geschichte von der Auffindung der Tagebücher über die Übersetzung bis hin zur Veröffentlichung sprachen.

Partner: Galerie für Zeitgenössische Kunst Oppeln

MAJ 2023 / MAI 2023

Warsztaty dla uczniów – escape room „Podzieleni. Górny Śląsk po Wielkiej Wojnie”

Data: 16.05.2023 oraz 30.05.2023

Miejsce: Gliwice

Uczniowie gliwickiego Zespołu Szkół Techniczno-Informatycznych oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Gliwicach mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach młodzieżowych poświęconych tematowi plebiscytu i podziału Górnego Śląska po I wojnie światowej. Warsztaty przeprowadzono w innowacyjnej i nowoczesnej formie rozrywki, jaką jest escape room.

W warsztatach wzięło udział 55 osób.

Workshops für Schüler – Escape Room „Geteilt. Oberschlesien nach dem Ersten Weltkrieg“.

Datum: 16.05.2023 und 30.05.2023

Ort: Gleiwitz

Die Schüler des Gleiwitzer Technikums für Informationstechnologie und des Berufs- und Weiterbildungszentrums Nr. 1 in Gleiwitz hatten die Möglichkeit, an einem Jugendworkshop teilzunehmen, der dem Thema der Volksabstimmung und der Teilung Oberschlesiens nach dem Ersten Weltkrieg gewidmet war. Der Workshop wurde als Escape-Room in einer innovativen und modernen Form der Geschichtsvermittlung durchgeführt.

Am Workshop nahmen 55 Personen teil.

Wizyta studentów z Niemiec w gliwickim biurze

Termin: 18.05.2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 18.05 gościliśmy w naszym gliwickim biurze Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej delegację studentów germanistyki z Uniwersytetu Kraju Saary – Universität des Saarlandes.

Podczas spotkania mieliśmy okazję opowiedzieć o naszej działalności, bieżących projektach a także o obchodzonym w tym roku 25-leciu naszej organizacji.

W spotkaniu wzięło udział 14 osób.

Besuch von Studierenden aus Deutschland im Büro in Gleiwitz

Datum: 18.05.2023

Ort: Gleiwitz

Am 18.05. empfingen wir in unserem Gleiwitzer Büro des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit eine Delegation von Germanistikstudierenden der Universität des Saarlandes.

Während des Treffens hatten wir die Gelegenheit, über unsere Aktivitäten, aktuelle Projekte und auch über das 25-jährige Bestehen unserer Organisation zu sprechen, das wir in diesem Jahr feiern.

Das Treffen wurde von 14 Personen besucht.

Międzynarodowa współpraca z młodzieżą i nasz wkład w pokój – szkolenie

Data: 18.05 – 21.05.2023

Miejsce: Kraków

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej miał możliwość bycia partnerem w międzynarodowym, polsko-niemiecko-ukraińskim szkoleniu dla młodzieży. W trakcie czterodniowego spotkania młodzi dorośli mieli możliwość wzięcia udziału w cyklu warsztatów poświęconych takim tematom jak: edukacja pokojowa i porozumienie bez przemocy czy zarządzanie kryzysowe. Ponadto uczestnikom udzielono cennych wskazówek pomocnych w pracy z osobami dotkniętymi problemem uchodźstwa.

Finansowanie: Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

Partner: Aktion West-Ost, Youth Initiative of Cities

Seminar zum Thema „Internationale Jugendzusammenarbeit und unser Beitrag zum Frieden“

Datum: 18.05 – 21.05.2023

Ort: Krakau

Das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit hatte die Möglichkeit, Partner eines internationalen deutsch-polnisch-ukrainischen Jugendtrainings zu sein. Während des viertägigen Treffens hatten die jungen Erwachsenen die Möglichkeit, an einer Reihe von Workshops zu Themen wie Friedensbildung, gewaltfreie Kommunikation und Krisenmanagement teilzunehmen. Darüber hinaus erhielten die Teilnehmer wertvolle Tipps für die Arbeit mit Menschen, die von der Flüchtlingsproblematik betroffen sind.

Finanzierung: Deutsch-Polnisches Jugendwerk

Partner: Aktion West-Ost, Jugendinitiative der Städte

Projekcja filmowa „Mojżeszowe dziedzictwo”**Data:** 20.05.2023**Miejsce:** Dom Pamięci Żydów Górnośląskich – siedziba Muzeum w Gliwicach

Projekcja filmowa połączona z prelekcją na temat cyklu filmowego „Religie i wyznania Śląska Opolskiego”. Film „Mojżeszowe dziedzictwo” opowiada o historii, wyznaniu i dziedzictwie mieszkańców Śląska Opolskiego pochodzenia żydowskiego, od czasów ich przybycia na te tereny, aż do współczesności.

W spotkaniu udział wzięło 18 uczestników.

Partner: Dom Pamięci Żydów Górnośląskich – siedziba Muzeum w Gliwicach, Opolska Fundacja Filmowa OFFilm

Filmworführung „Das mosaische Erbe“.**Datum:** 20.05.2023**Ort:** Haus der Erinnerung an die Oberschlesischen Juden – Zweigstelle des Museums in Gleiwitz

Eine Filmworführung kombiniert mit einem Vortrag zur Filmreihe „Religionen und Konfessionen im Opper Schlesien“ fand in der Gleiwitzer Zweigstelle des Hauses der Erinnerung an die Oberschlesischen Juden statt. Der Film „Das mosaische Erbe“ thematisiert die Geschichte, die Religion und das Erbe der jüdischen Bewohner des Opper Schlesiens von der Zeit ihrer Ankunft in der Region bis heute.

Das Treffen wurde von 18 Teilnehmern besucht.

Partner: Haus der Erinnerung an die Oberschlesischen Juden – Zweigstelle des Museums in Gleiwitz, OFFilm Opole Film Foundation

HAUSowe rozmowy o polityce**Data:** 24.05.2023**Miejsce:** online

Kolejne spotkanie z cyklu „HAUSowe rozmowy o polityce” poruszało temat polityki gospodarczej Niemiec, zaliczanej do jednej z najistotniejszych gospodarek świata. O tym, jakie wyzwania gospodarcze stawia przed Niemcami współczesna sytuacja polityczna rozmawiano z gościem – Markusem Reichelem – postem do Bundestagu z ramienia CDU.

Partner: Fundacja Rozwoju Śląska
Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny

HAUS-Gespräche über Politik**Datum:** 24.05.2023**Ort:** online

Das nächste Treffen der Reihe „HAUS-Gespräche über Politik“ befasste sich mit der Wirtschaftspolitik Deutschlands. Mit dem Gastredner Markus Reichel, Bundestagsabgeordneter der CDU, wurden die wirtschaftlichen Herausforderungen für eine der wichtigsten Volkswirtschaften der Welt sowie die aktuelle wirtschaftspolitische Situation in Deutschland diskutiert.

Partner: Stiftung für die Entwicklung Schlesiens
Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

CZERWIEC 2023 / JUNI 2023**Festiwal Książki****Data:** 02.06–04.06.2023**Miejsce:** Opole

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej brał udział w siódmej już edycji największego wydarzenia literackiego na Śląsku Opolskim, jakim jest Festiwal Książki. Nasze stoisko oferowało ponad czterdzieści pozycji, dostępnych również w księgarni internetowej Hausbooks.

Opper Buchfestival**Datum:** 02.06–04.06.2023**Ort:** Opper

Das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit nahm an der siebten Ausgabe der größten literarischen Veranstaltung im Opper Schlesien, dem Buchfestival, teil. Unser Stand bot mehr als 40 Artikel an, die auch in der Online-Buchhandlung Hausbooks erhältlich sind.

Zapomniane Dziedzictwo – warsztaty dla uczniów

Data: 13.06.2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 13.06.2023 w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 5 im. Armii Krajowej w Gliwicach odbyły się warsztaty poświęcone historycznemu projektowi Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej – Zapomniane Dziedzictwo. Projekt ten ma na celu przywrócenie pamięci o obiektach architektonicznych z terenów Śląska, które mimo iż dawniej pełniły funkcję wizytówek regionu, dziś z różnych przyczyn popadły w ruinę i zapomnienie.

Podczas warsztatów uczniowie mieli możliwość podjęcia dyskusji na temat przyszłości zaniedbanych obiektów, poznając bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe Śląska. Ponadto uczestnicy spotkania zapoznali się z pojęciem rewitalizacji, tworząc kolaże plastyczne prezentujące zrewitalizowane obiekty architektoniczne.

Ilość uczestników: 35 osób

Szkolenie w ramach projektu Jugendpunkt

Data: 16.06–18.06.2023

Miejsce: Opole

Celem pierwszego spotkania była integracja grupy, omówienie zagadnień dotyczących roli koordynatora i budowania autorytetu oraz wzmocnienie postaw adekwatnych dla koordynatorów. Młodzieżowi ani-

Vergessenes Erbe – Workshops für Schulkinder

Datum: 13.06.2023

Ort: Gleiwitz

Am 13.06.2023 fand in der Armia-Krajowa-Schule Nr. 5 in Gleiwitz ein Workshop statt, der dem historischen Projekt „Vergessenes Erbe“ gewidmet war, das das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit koordiniert. Dieses Projekt zielt darauf ab, architektonische Denkmäler aus Schlesien wieder ins Gedächtnis zu rufen, die aus verschiedenen Gründen verfallen und in Vergessenheit geraten sind, obwohl sie einst Wahrzeichen der Region waren.

Während des Workshops hatten die Schülerinnen und Schüler die Möglichkeit, über die Zukunft dieser vernachlässigten Gebäude zu diskutieren und gleichzeitig etwas über das reiche und vielfältige kulturelle Erbe Schlesiens zu lernen. Darüber hinaus wurden die Teilnehmenden mit dem Konzept der Revitalisierung vertraut gemacht, indem sie Kunstcollagen erstellten, die wiederbelebte architektonische Gebäude darstellen.

Anzahl der Teilnehmer: 35 Personen

Schulung im Rahmen des Jugendpunkt-Projekts

Datum: 16.06–18.06.2023

Ort: Oppeln

Ziel der ersten Schulung für Jugendpunkt-Koordinatoren war es, die Gruppe zu integrieren und Fragen zur Rolle des Koordinators im Jugendpunkt zu erörtern, u.a. um geeignete Möglichkeiten zu finden,

matorzy kultury omówili kwestie związane z komunikacją asertywną, wyznaczaniem granic oraz ustalaniem struktur. Całość zwieńczyła praca warsztatowa w oparciu o trening umiejętności społecznych, jak również warsztat na temat profilaktyki zaburzeń wieku adolescencji. Animatorzy mieli także możliwość poznania skutecznych metod promocji w celu pozyskania większej ilości członków. W trakcie szkolenia zrealizowano dodatkowo blok poświęcony realizacji mini projektów BJDM.

Partner: Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Gmina Leśnica

Wizyta licealistów z Gliwic w biurze Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

Data: 20.06.2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 20.06.2023 gościliśmy w naszym gliwickim biurze Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej licealistów z IV Liceum Ogólnokształcącego im. Orłąt Lwowskich w Gliwicach. Podczas spotkania nasi menadżerowie

die Leitungsrolle im Jugendpunkt einzunehmen und dafür notwendige Haltungen zu stärken. Die Jugendpunktanimatoure setzten sich dabei insbesondere mit selbstbewusster Kommunikation, dem Setzen von Grenzen und dem Aufbau von Strukturen auseinander. Abgerundet wurde die gesamte Veranstaltung durch Workshops zum Training sozialer Kompetenzen sowie eine Fortbildung zur Prävention von Entwicklungsstörungen bei Jugendlichen. Die Animatoure hatten auch die Möglichkeit, sich über effektive Werbemethoden zur Gewinnung neuer Mitglieder zu informieren. Die Schulung umfasste außerdem einen Block zur Durchführung von BJDM-Miniprojekten.

Partner: Bund der Jugend der Deutschen Minderheit in Polen, Verband der Deutschen Sozial-Kulturellen Gesellschaften in Polen

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen, Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln, Gemeinde Leśnica (Leschnitz)

Besuch von Gymnasiasten aus Gleiwitz im Büro des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

Datum: 20.06.2023

Ort: Gleiwitz

Am 20.06.2023 empfingen wir Gymnasiasten des 4. Orłąt-Lwowskich-Gymnasiums in Gleiwitz in unserem Büro des Hauses der Deutsch-Polnischen

opowiedzieli zarówno o genezie powstania Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, naszych celach i obszarach zainteresowań oraz o wybranych projektach, szczególnie kładąc nacisk na prezentację projektów młodzieżowych.

W spotkaniu wzięło udział 15 osób.

Spotkanie w ramach projektu ELOm7

Data: 24–28.06.2023

Miejsce: Łądek Zdrój

Drugie spotkanie dotyczyło dalszej integracji uczestników i uczestniczek, praktykowania umiejętności pracy w grupie, a także ćwiczeniu kompetencji liderkich. Młodzież biorąca udział w projekcie ELOm7 miała również możliwość pracy w formie projektowej, gdzie ćwiczyła precyzyjną komunikację oraz poznała sposoby radzenia sobie ze stresem. Zostały utworzone grupy projektowe i uczestnicy zostali zapoznani z wszystkimi zasadami oraz metodami wypełniania wniosku. Grupy projektowe rozpoczęły także pracę nad własnym projektem i pisaniem wniosku, co było kontynuowane na spotkaniu wrześniowym.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Zusammenarbeit. Während des Treffens sprachen unsere Projektmanager sowohl über die Entstehung des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit als auch über unsere Ziele und Tätigkeitsbereiche sowie ausgewählte Projekte, wobei der Schwerpunkt auf der Präsentation von Jugendprojekten lag.

Das Treffen wurde von 15 Personen besucht.

ELOm7-Projekttreffen

Datum: 24–28.06.2023

Ort: Łądek Zdrój (Bad Landeck)

Im Mittelpunkt des zweiten Treffens der 7. ELOm-Ausgabe standen die weitere Integration der Teilnehmer, das Üben von Gruppenarbeit und die Schulung von Führungskompetenzen. Die Nachwuchsführungskräfte, die am ELOm7-Projekt teilnahmen, hatten auch die Möglichkeit, in einem Projektformat zu arbeiten, in dem sie präzise Kommunikation übten und lernten, mit Stress umzugehen. Es wurden Projektgruppen gebildet und die Teilnehmer wurden mit allen Regeln und Methoden zum Verfassen einer Bewerbung vertraut gemacht. Die Projektgruppen begannen auch mit der Arbeit an ihrem eigenen Projekt und dem Schreiben des entsprechenden Antrags, was während des Treffens im September fortgesetzt wurde.

Finanzierung: Ministerium des Innern und Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln

LIPIEC 2023 / JULI 2023

Mischung – poznanie przez sztukę

Data: 01.07.2023

Miejsce: Wilcze Gardło, województwo śląskie

Pierwsze spotkania w ramach projektu, mające na celu stworzenie niestandardowej dokumentacji – archiwum społecznego Wilczego Gardła w odświeżeniu artystycznej. Art.-opowieści, czyli efekty pracy w ramach „Mieszungu” zostały zaprezentowane na stronie internetowej „Muzeum Online”.

Partner: Centrum Archiwistyki Społecznej

Finansowanie: Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

Mischung – Erkenntnis durch Kunst

Datum: 01.07.2023

Ort: Wilcze Gardło (Glaubensstadt), Woiwodschaft Schlesien

Auftaktveranstaltung des Projekts „Mischung – Erkenntnis durch Kunst“, das darauf abzielt, eine nicht-standardisierte, kunst-geleitete Dokumentation der lokalen Gemeinschaft zu erstellen: das auf Kunst-Geschichten basierende soziale Archiv von Wilcze Gardło. Die Ergebnisse der Arbeit im Rahmen des Projekts „Mischung“ wurden auf der Website „Muzeum Online“ präsentiert.

Partner: Zentrum für Community-Archive

Finanzierung: Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

Zachowane wspomnienia. Spotkanie ze świadkami czasu na Pomorzu

Data: 08.07–14.07.2023

Miejsce: Przewłoka (województwo pomorskie)

Grupa młodzieży ze Śląska, podczas tygodniowego pobytu w nadmorskiej miejscowości Przewłoka, w gminie Ustka, wzięła udział w ciekawym projekcie historycznym. Uczestnicy w aktywny i innowacyjny sposób poznali aspekty historyczne gminy, poprzez bezpośredni kontakt z mieszkańcami, jak również odwiedzając miejsca stanowiące przykłady zapomnianego dziedzictwa regionu.

Partner: Usteckie Stowarzyszenie Miłośników Historii „Orzeł”, Centrum Kultury w Ustce, Biblioteka w Objeździe

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec

Bewahrte Erinnerungen. Begegnung mit Zeitzeugen in Pommern

Datum: 08.07–14.07.2023

Ort: Przewłoka (Strickershagen), Woiwodschaft Pommern

Eine Gruppe junger Menschen aus Schlesien nahm während eines einwöchigen Aufenthalts in der Küstenstadt Przewłoka (Strickershagen) in der Gemeinde Ustka (Stolpmünde) an einem vielseitigen historischen Projekt teil. Die Teilnehmer lernten das historische Erbe des Ortes auf aktive und innovative Weise kennen, sowohl durch direkten Kontakt mit den Einwohnern als auch durch den Besuch von Orten, die beispielhaft für das vergessene Erbe der Region stehen.

Partner: Stolpmünder Vereinigung der Freunde der Geschichte „Orzeł”, Kulturzentrum in Ustka (Stolpmünde), Bibliothek in Objazda (Wobesde).

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

XXI Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego – „Nowe rozwiązania energetyczne w naszych regionach przemysłowych – jak one i ich mieszkańcy mogą odpowiedzieć na te wyzwania?”

Data: 11–12.07.2023 oraz 23–29.07.2023

Miejsce: Koszęcin, Lille (Francja)

Szczyt Młodzieży Regionalnej Trójkąta Weimarskiego jest jedną z form współpracy, która skupia się przede wszystkim na wzmacnianiu międzynarodowych kontaktów, poprzez integrację młodzieży z krajów objętych porozumieniem (Polska, Niemcy, Francja). Tegoroczne spotkanie zwiększyło świadomość oraz wiedzę uczestników i uczestniczek na temat aktualnych rozwiązań w dziedzinie energetyki. Ponadto zwrócono szczególną uwagę na problemy małych społeczności oraz ich wpływu na kwestie regionalne i ogólnoeuropejskie.

Finansowanie: Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

XXI. Jugendgipfel des Regionalen Weimarer Dreiecks – „Neue Energielösungen in unseren Industrieregionen – wie können die Regionen und ihre Bewohner auf diese Herausforderungen reagieren?“

Datum: 11–12.07.2023 und 23–29.07.2023

Ort: Koszęcin, Lille (Frankreich)

Der Jugendgipfel des Regionalen Weimarer Dreiecks ist eine Form der Zusammenarbeit, die vor allem die Förderung des internationalen Austauschs zum Ziel hat, indem junge Menschen aus den Ländern des Weimarer Dreiecks (Deutschland, Polen, Frankreich) zusammenkommen und sich zu Zukunftsthemen austauschen. Das diesjährige Treffen diente der Sensibilisierung der Teilnehmer für die aktuellen Entwicklungen im Energiesektor. Dabei wurde besondere Aufmerksamkeit auf die Herausforderungen gerichtet, die sich durch den Klimawandel und die Energiewende für kleinere Gemeinden ergeben und die Teilnehmenden widmeten sich dabei sowohl regionalen als auch gesamteuropäischen Fragen.

Finanzierung: Marschallamt der Woiwodschaft Schlesien

„Mury i ludzie jako strażnicy czasu” – spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej

Data: 12.07.2023

Miejsce: Objazda, województwo pomorskie

Pierwsze spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej poświęcone było zapomnianym, przedwojennym historiom związanym z losami mieszkańców gminy Ustka. Podczas wydarzenia nie tylko spotkano się ze świadkami czasu, ale również zwiedzono dawne, zapomniane historyczne miejsca.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Szkolenie dziennikarskie dla młodzieży – spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej

Data: 26.07.2023

Miejsce: szkolenie online

Szkolenie dziennikarskie dla młodzieży powiązane ze spotkaniem „25 rocznica obrona Heimatu i Małej Ojczyzny”, prowadzone przez dziennikarza, redaktora naczelnego tygodnika Wochenblatt – Rudolfa Urbana.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej

„Mauern und Menschen als Hüter der Zeit” – Treffen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte”

Datum: 12.07.2023

Ort: Objazda (Wobesde), Woiwodschaft Pommern

Das erste Treffen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“ war den vergessenen Geschichten aus der Vorkriegszeit gewidmet, die mit dem Schicksal der Einwohner der Gemeinde Ustka (Stolpmünde) verbunden sind. Während der Veranstaltung wurden nicht nur Zeitzeugen getroffen, sondern auch alte, vergessene historische Orte besucht.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln

Journalistische Fortbildung für Jugendliche – Treffen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte”

Datum: 26.07.2023

Ort: Online-Schulung

Journalistische Fortbildung für Jugendliche im Zusammenhang mit dem Treffen „25 Jahre Verteidigung der Heimat“ unter der Leitung des Journalisten Rudolf Urban, Chefredakteur des Wochenblatts.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

SIERPIEŃ 2023 / AUGUST 2023

Wizyta młodzieży mniejszości niemieckiej w biurze Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

Data: 08.08.2023

Miejsce: siedziba Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach

Podczas spotkania mieliśmy możliwość opowiedzenia o naszej działalności i obchodzonym w tym roku jubileuszu 25-lecia istnienia Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, grupie młodzieży z miejscowości Cisek,

Besuch von Jugendlichen der deutschen Minderheit im Büro des Hauses der Deutsch-Polnische Zusammenarbeit in Gleiwitz

Datum: 08.08.2023

Ort: Büro des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit in Gleiwitz

Während des Treffens hatten wir die Möglichkeit, einer Gruppe von Jugendlichen aus der Gemeinde Cisek (Czissek) unsere Aktivitäten vorzustellen und

biorącej udział w warsztatach zorganizowanych przez Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Opolu – „Mini-Sommer Sprachcamps”.

W spotkaniu wzięło udział 10 osób.

aus der Geschichte des 25-jährigen Bestehens des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, das wir im Jahr 2023 gefeiert haben, zu berichten. Die Jugendlichen nahmen am Workshop „Mini-Sommer Sprachcamps“ teil, der vom Bund der Jugend der deutschen Minderheit in Oppeln organisiert wurde.

Das Treffen wurde von 10 Personen besucht.

Szlakiem klajnbanki, czyli dawna kolej wąskotorowa – wycieczka regionalna

Data: 19 sierpnia 2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 19 sierpnia 2023 odbyła się pierwsza z trzech wycieczek regionalnych – „Szlakiem klajnbanki, czyli dawna kolej wąskotorowa. Uczestnicy mieli możliwość prześledzenia biegu kolejki oraz śladów, które przetrwały po dziś dzień, na trasie Gliwice Trynek – Bojków – Nieborowice – Pilchowice – Stanica – Rudy Raciborskie – Paproć. Ponadto, podczas wycieczki uczestnicy dowiedzieli się, jakie znaczenie miała kolejka dla rozwoju regionu, w jaki sposób korzystali z niej lokalni mieszkańcy oraz w jaki sposób upamiętnia się dziś historię i zapomniane losy wąskotorówki.

W wydarzeniu wzięło udział 45 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Auf den Spuren der Klajnbanka, die ehemalige Schmalspurbahn – regionale Exkursion

Datum: 19. August 2023

Ort: Gleiwitz

Am 19. August 2023 fand unter dem Titel „Auf den Spuren der Klajnbanka: die ehemalige Schmalspurbahn“ die erste von insgesamt drei regionalen Exkursionen statt. Die Teilnehmer hatten die Möglichkeit, den Verlauf der Eisenbahn und die bis heute erhaltenen Spuren auf der Strecke Gliwice Trynek – Bojków – Nieborowice – Pilchowice – Stanica – Rudy Raciborskie – Paproć zu verfolgen. Darüber hinaus erfuhren die Teilnehmer während der Exkursion, welche Bedeutung die Eisenbahn für die Entwicklung der Region hatte, wie sie von den Einwohnern genutzt wurde und wie heute an die Geschichte und das vergessene Schicksal der Schmalspurbahn erinnert wird.

Die Veranstaltung wurde von 45 Teilnehmern besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Dziadek z Wehrmacht – spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej

Data: 20.08.2023

Miejsce: Większyce

Spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej „Ocalić od zapomnienia. Próba zrozumienia zawitych losów regionu oraz jego mieszkańców” połączona z otwarciem wystawy prezentowanej w siedzibie koła DFK Większyce – „Dziadek z Wehrmachtu”.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

Europe Convergence

Data: 27.08–04.09.2023

Miejsce: Zębówice

W dniach od 27 sierpnia do 4 września, w województwie opolskim odbyło się spotkanie młodych profesjonalistów z Polski, Niemiec i Francji pod hasłem „Europe Convergence”.

„Europe Convergence” to program wymiany profesjonalizacyjnej, mający na celu rozwój umiejętności i nawiązywanie międzynarodowych kontaktów dla młodych Europejczyków z czterech różnych grup za-

Der Großvater aus der Wehrmacht – Treffen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“

Datum: 20.08.2023

Ort: Większyce (Wiegshütz)

Unter dem Titel „Vor dem Vergessen bewahren. Ein Versuch, das komplizierte Schicksal der Region und ihrer Bewohner zu verstehen“ fand im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“ ein Gespräch statt, das mit der Eröffnung der Ausstellung „Der Großvater aus der Wehrmacht“ in den Räumen des DFK Większyce (Wiegshütz) verbunden war.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

Europe Convergence

Datum: 27.08–04.09.2023

Ort: Zębówice (Zembowitz)

Unter dem Motto „Europe Convergence“ fand zwischen dem 27. August und dem 4. September ein Austauschprojekt junger Berufsanfänger aus Deutschland, Polen und Frankreich in der Woiwodschaft Oppeln statt.

„Europe Convergence“ ist ein Begegnungsprogramm zur Berufsqualifizierung, das darauf abzielt, Kompetenzen zu entwickeln und internationale

wodowych: muzyki, gotowania, dziennikarstwa i komunikacji.

Partner: Partnerschaftsverband Rheinland-Pfalz/4er Netzwerk e.V., Magna Vox, Selbstverwaltung der Wojewodschaft Oppeln

Finansowanie: Erasmus+, Niemiecko-Francuska Współpraca Młodzieży (DFJW), Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (DPJW)

Kontakte für junge Europäer aus vier verschiedenen Berufsgruppen zu knüpfen: Musik, Kochen, Journalismus und Kommunikation.

Partner: Partnerschaftsverband Rheinland-Pfalz/4er Netzwerk e.V., Magna Vox, Selbstverwaltung der Wojewodschaft Oppeln

Finanzierung: Erasmus+, Deutsch-Französisches Jugendwerk (DFJW), Deutsch-Polnisches Jugendwerk (DPJW)

WRZESIEŃ 2022 / SEPTEMBER 2023

Zapomniane napisy – poniemieckie inskrypcje na Górnym Śląsku – wycieczka regionalna

Data: 02.09. 2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 2 września 2023 odbyła się kolejna wycieczka regionalna „Zapomniane napisy poniemieckie inskrypcje na Górnym Śląsku”, podczas której przewodnikiem był historyk i regionalista Dawid Smolorz. Podczas wycieczki uczestnicy mieli możliwość zobaczenia szeregu wybranych niemieckojęzycznych inskrypcji, będących zarówno napisami informacyjnymi, reklamowymi, jak i szyldami sklepowymi czy drogowskazami. Trasa wycieczki objęła swoim zasięgiem Zabrze, Bytom, Rudę Śląską oraz Gliwice.

W wydarzeniu wzięło udział 32 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Vergessene Schriftzüge – Deutsche Inschriften in Oberschlesien – regionale Exkursion

Datum: 02.09. 2023

Ort: Gleiwitz

Am 2. September 2023 fand eine weitere Regional-exkursion unter dem Titel „Vergessene Schriftzüge – Deutsche Inschriften in Oberschlesien“ statt, die von dem Historiker und Regionalwissenschaftler Dawid Smolorz geleitet wurde. Während der Exkursion hatten die Teilnehmer die Gelegenheit, eine Reihe ausgewählter deutschsprachiger Inschriften zu sehen, seien es Informations- und Werbeschilder, Geschäftsbezeichnungen oder Wegweiser.

Die Tour umfasste Besuche in den Städten Gleiwitz, Beuthen, Zabrze und Ruda Śląska.

Die Veranstaltung wurde von 32 Teilnehmern besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Stand with Ukrainbow!

Data: 05.09 – 10.09.2023

Miejsce: Opole, Katowice

„Stand with Ukrainbow!“ – to motto niemiecko-polsko-ukraińskiej wymiany, która odbyła się w Opolu oraz Katowicach. Zaangażowana grupa młodych ludzi, którzy działają jako wolontariusze na rzecz praw osób queer, wzięła udział w sześciodniowym spotkaniu, w celu zastanowienia się nad wyzwaniem związanym z zaangażowaniem społeczeństwa obywatelskiego oraz podzielenia się najlepszymi praktykami. Oprócz dyskusji na temat praw mniejszości i dyskryminacji, uczestnicy odwiedzili również lokalne inicjatywy i udali się na poszukiwanie śladów wielokulturowej historii Śląska.

Stand with Ukrainbow! – Trilateraler Austausch von LGBTIQ-Aktivist:innen

Datum: 05.09 – 10.09.2023

Ort: Oppeln, Kattowitz

„Stand with Ukrainbow!“ – das ist das Motto des deutsch-polnisch-ukrainischen Austauschs, der Anfang September in Oppeln und Kattowitz stattfand. Eine engagierte Gruppe junger Menschen, die sich ehrenamtlich für die Rechte von queeren Personen einsetzen, nahm an einem sechstägigen Treffen teil, um über die Herausforderungen des zivilgesellschaftlichen Engagements nachzudenken und sich über bewährte Praktiken auszutauschen. Neben Diskussionen und Workshops zu Minderheitenrechten, Community

Partnerzy: SVLS e.V., Tęczowe Opole, Kultura Równości, Stowarzyszenie Tęczówka

Finansowanie: Nagroda Richeza 2022/2023 rządu Nadrenii Północnej-Westfalii, Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (DPJW)

Spotkanie w ramach projektu ELOm7

Data: 08-10.09.2023

Miejsce: Turawa

Trzecie spotkanie opierało się głównie na stworzeniu ostatecznej wersji wniosku. Grupy pracowały

Building, Mehrfachdiskriminierung und Möglichkeiten der Gestaltung inklusiver Orte besuchten die Teilnehmer auch lokale Initiativen sexueller und nationaler Minderheiten und begaben sich auf die Suche nach Spuren der multikulturellen Geschichte Schlesiens. Die diverse deutsch-polnisch-ukrainische Gruppe bestand aus zivilgesellschaftlich aktiven Personen, die auf Grund von sexueller Orientierung, trans-Identität, Fluchterfahrungen oder Schwerbehinderungen selbst Mehrfachdiskriminierung erfahren.

Partner: SVLS e.V., Regenbogen-Verein Oppeln, Verein für Gleichstellungskultur Breslau, Regenbogen-Verein Kattowitz

Finanzierung: Richeza-Preis 2022/2023 der Landesregierung Nordrhein-Westfalen

ELOm7-Projekttreffen

Datum: 08-10.09.2023

Ort: Turawa

Beim dritten Treffen der 7. Ausgabe des Projekts ELOm ging es vor allem um die Erstellung der end-

nad stworzonym już wcześniej szkieletem, uzupełniały go o brakujące informacje oraz nabyły wiedzę o dynamice grupowej. Zapoznały się także z radami i przestrogami uczestników wcześniejszych edycji dotyczących planowania i przeprowadzania własnego projektu.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Zapomniane postindustrialne dziedzictwo – wycieczka regionalna

Data: 09.09.2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 9 września 2023 odbyła się ostatnia wycieczka regionalna „Zapomniane dziedzictwo postindustrialne. Razem z przewodnikami, Beatą oraz Pawłem Pomykalskimi, podróżowaliśmy śladami postindustrialnych obiektów architektonicznych naszego regionu. Podczas wycieczki odwiedzono takie miejsca jak: bytomska dzielnica Szombierki (tu elektrociepłownia Szombierki oraz szyb Krystyna), kolonię robotniczą Zgorzelec oraz koksownię w rudzkim Orzegowie, gdzie piękny obiekt postindustrialny udało się ocalić od zapomnienia.

gültigen Fassung der Anträge für die eigenen Projekte der Teilnehmenden. Die Gruppen arbeiteten an dem bereits erstellten Grundgerüst, ergänzten es mit fehlenden Informationen und erwarben Kenntnisse zur Gruppenarbeit. Sie machten sich auch mit den Ratschlägen und Empfehlungen der Teilnehmer früherer Ausgaben vertraut, um ihr eigenes Projekt zielgerichtet planen und durchführen zu können.

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Marschallamt der Woiwodschaft Opeln

Vergessenes postindustrielles Erbe – regionale Exkursion

Datum: 09.09.2023

Ort: Gleiwitz

Am 9. September 2023 fand die letzte regionale Exkursion zum Thema „Vergessenes postindustrielles Erbe“ statt. Gemeinsam mit den Reiseleitern Beata und Paweł Pomykalski begab sich die Gruppe Interessierter auf die Spuren der postindustriellen Architektur in der Region des Oberschlesischen Industriegebiets. Besucht wurden u. a. der Beuthener Stadtteil Szombierki (Schomberg) mit dem Heizkraftwerk Schomberg und dem Krystyna-Schacht (ehemals Kaiser-Wilhelm-Schacht), die Arbeiterkolonie Zgorzelec (Skorzeletz) und die Kokerei in Orzegów in

Trasa wycieczki objęła swoim zasięgiem kilka bytomskich dzielnic oraz Rudę Śląską.

W wydarzeniu wzięło udział 42 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Mischung – poznanie przez sztukę – warsztaty „Kolaż zebrany”

Data: 18.09.2023

Miejsce: Wilcze Gardło, województwo śląskie

Spotkanie będące drugą częścią warsztatów organizowanych w ramach projektu „Mischung – poznanie przez sztukę”. Tym razem w ramach wydarzenia podjęto próbę przyjrzenia się świadomości a także indywidualnej i kolektywnej pamięci. Uczestnicy spotkania poszukiwali związków między przedmiotami znalezionymi w miejscu zamieszkania a tożsamością.

Partner: Pracownia Działań Artystycznych i Projektowych, Centrum Archiwistyki Społecznej

Finansowanie: Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu, Instytut Stosunków Kulturalnych z Zagranicą (ifa)

Ruda, wo beeindruckende postindustrielle Gebäude vor dem Vergessen bewahrt wurden.

Die Tour führte durch mehrere Stadtteile von Beuthen und Ruda Śląska.

Die Veranstaltung wurde von 42 Teilnehmern besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Mischung – Erkenntnis durch Kunst: Workshop „Gesammelte Collage“

Datum: 18.09.2023

Ort: Wilcze Gardło (Glaubensstadt), Woiwodschaft Schlesien

Beim zweiten Teil der Workshops, die im Rahmen des Projekts „Mischung: Erkenntnis durch Kunst“ angeboten werden konnten, wurde der Versuch unternommen, das Bewusstsein sowie das individuelle und kollektive Gedächtnis der lokalen Gemeinschaft zu ergründen. Die Teilnehmer des Treffens suchten dabei nach Beziehungen zwischen den Objekten, die sie an ihrem Wohnort vorfinden, und ihrer eigenen Identität.

Partner: Atelier für künstlerische und gestalterische Aktivitäten, Zentrum für Community-Archive

Finanzierung: Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

HAUSowe rozmowy o polityce

Data: 20.09.2023

Miejsce: online

Ostatnie spotkanie z cyklu „HAUSowe rozmowy o polityce” oscyloowało wokół tematu polityki społecznej Niemiec. Tym razem gościem redaktora Bartosza Wielińskiego był poseł do Bundestagu Marc Biadacz.

Partner: Fundacja Rozwoju Śląska

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny

HAUS-Gespräche über Politik

Datum: 20.09.2023

Ort: online

Das letzte Treffen in der Reihe „HAUS-Gespräche über Politik“ drehte sich um das Thema der deutschen Sozialpolitik. Zu Gast im Gespräch mit dem Redakteur Bartosz Wieliński war dieses Mal der Bundestagsabgeordnete und Sozialwissenschaftler Marc Biadacz, CDU.

Partner: Stiftung für die Entwicklung Schlesiens

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Survival Path(s)

Data: 21.09–27.09.2023

Miejsce: Wrocław (Dolny Śląsk), Eichstätt (Bawaria, Niemcy)

Pierwsza część polsko-niemiecko-włoskiego projektu „Survival Path(s)” odbyła się na Dolnym Śląsku oraz w Bawarii. Młodzi dorośli z trzech europejskich krajów, spotkali się, by odkryć nieznaną i niezwykle trudną historię osób przesiedlonych żydowskiego pochodzenia. Podczas spotkania, uczestnicy poszukiwali nielicznych, jednakże wciąż rozpoznawalnych śladów niemal zapomnianej historii DP – Displaced Persons.

Partner: Citizens of Europe, Fattoria Pugliese Diffusa

Finansowanie: CERV (Program Unii Europejskiej „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości”)

Survival Path(s)

Datum: 21.09–27.09.2023

Ort: Breslau (Niederschlesien), Eichstätt (Bayern, Deutschland)

Der erste Teil des deutsch-polnisch-italienischen Geschichtsprojekts „Survival Path(s)” fand in Niederschlesien und Bayern statt. Junge Erwachsene aus drei europäischen Ländern kamen zusammen, um die oft unbekannteren Schicksale der (zumeist jüdischen) Displaced Persons (DPs) nach Ende des Zweiten Weltkriegs zu entdecken. Während des Treffens suchten die Teilnehmer nach den wenigen, aber durchaus noch erkennbaren Spuren der fast vergessenen Geschichte der DPs auf ihrem Weg von Polen über Deutschland und Italien nach Palästina/Israel.

Partner: Citizens of Europe, Fattoria Pugliese Diffusa

Finanzierung: CERV (Programm der Europäischen Union „Bürger, Gleichheit, Rechte und Werte“)

Mischung – poznanie przez sztukę – warsztaty „Opowieści, emocje, sztuka”

Data: 26.09.2024

Miejsce: Wilcze Gardło, województwo śląskie

Ostatnie warsztaty w ramach projektu „Mischung – poznanie przez sztukę”, podczas których poruszono temat osobistych emocji związanych ze wspomnieniem swoich korzeni, losów rodzin a także miejsca zamieszkania. Efektem spotkania były abstrakcyjne obrazy, których kolory i symbolika pomogły zwiualizować uczestnikom własne spostrzeżenia oraz skrywane emocje związane z miejscami, w których żyją.

„Mischung – Erkenntnis durch Kunst“ – Workshop „Geschichten, Gefühle, Kunst“

Datum: 26.09.2024

Ort: Wilcze Gardło (Glaubensstadt), Woiwodschaft Schlesien

Der abschließende Workshop des Projekts „Mischung – Erkenntnis durch Kunst“ befasste sich mit persönlichen Emotionen im Zusammenhang mit der Erinnerung an die eigenen Wurzeln, die Familiengeschichte und den Wohnort. Als Ergebnis des Treffens entstanden abstrakte Gemälde, deren Farben und Symbolik den Teilnehmern halfen, ihre eigenen Wahrnehmungen und verborgenen Emotionen im Zusam-

Partner: Pracownia Działań Artystycznych i Projektowych, Centrum Archiwistyki Społecznej

Finansowanie: Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu, Instytut Stosunków Kulturalnych z Zagranicą (ifa)

menhang mit den Orten, an denen sie leben, sichtbar zu machen.

Partner: Atelier für künstlerische und gestalterische Aktivitäten, Zentrum für Community-Archive

Finanzierung: Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

PAŹDZIERNIK 2023 / OKTOBER 2023

Zapomniane losy gliwickiej gminy żydowskiej

Data: 01.10. 2023

Miejsce: Gliwice

Dnia 1 października odbyło się kolejne wydarzenie związane z projektem Zapomniane Dziedzictwo. Tym razem podczas spaceru miejskiego podążaliśmy ulicami Gliwic, poszukując często zapomnianych już śladów obecności gliwickiej gminy żydowskiej. Spacer zakończono zwiedzaniem starego cmentarza żydowskiego, zlokalizowanego przy ulicy Na Piasku.

W wydarzeniu wzięto udział 40 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Vergessenes Schicksal der jüdischen Gemeinde von Gleiwitz

Datum: 01.10. 2023

Ort: Gleiwitz

Am 1. Oktober fand eine weitere Veranstaltung im Rahmen des Projekts „Vergessenes Erbe“ statt. Diesmal begaben sich die Teilnehmenden bei einem Stadtpaziergang durch die Straßen von Gleiwitz auf die Suche nach den oft vergessenen Spuren der Präsenz der jüdischen Gemeinde von Gleiwitz. Der Spaziergang endete mit einem Besuch auf dem alten jüdischen Friedhof in der Straße Na Piasku.

Die Veranstaltung wurde von 40 Teilnehmern besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Pierwsze szkolenie „Zaangażowanie społeczne i możliwości w mniejszości niemieckiej” w ramach projektu „Akademia językowa Młodych Liderów MN”

Data: 06.10–08.10.2023

Miejsce: Opole

Podczas szkolenia poruszono tematykę teorii wpływu społecznego, możliwości zaangażowania w mniejszości niemieckiej, rozpoznawania własnych mocnych i słabych stron, wartości w rozwoju lidera. Szkolenie odbyło się w języku polskim i niemieckim.

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny za pośrednictwem Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

Erster Lehrgang „Soziales Engagement und Chancen in der deutschen Minderheit“ im Rahmen des Projekts „Sprachakademie für junge Führungskräfte der deutschen Minderheit“

Datum: 06.10–08.10.2023

Ort: Oppeln

Die Schulung befasste sich mit der Theorie des sozialen Einflusses, Möglichkeiten des Engagements in der deutschen Minderheit, Erkennen der eigenen Stärken und Schwächen sowie mit Werten in der Führungskräfteentwicklung. Die Schulung wurde in polnischer und deutscher Sprache abgehalten.

Finanzierung: Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen aus Mitteln des Bundesministeriums für Inneres und Heimat der Bundesrepublik Deutschland.

Luteranie w gminie Komprachcice – spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej

Data: 08.10.2023

Miejsce: Osiny

Kolejne tegoroczne spotkanie ze świadkami czasu, podczas którego poruszono temat losów wyznawców luteranizmu na terenach śląska opolskiego, połączone było z projekcją filmową „Luteranie”.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

Lutheraner in der Gemeinde Komprachcice (Comprachtschütz) – Treffen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“

Datum: 08.10.2023

Ort: Osiny (Rothhaus)

Das nächste Treffen mit Zeitzeugen, bei dem über das Schicksal der Lutheraner in der Region des Opper Schlesiens diskutiert wurde, fand in Verbindung mit der Vorführung des Films „Lutheraner“ statt.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

IX Fest Literacki „Kakauszale”**Data:** 11.10.2023**Miejsce:** Stacja Biblioteka, Ruda Śląska

11 października 2023 po raz kolejny mieliśmy przyjemność gościć na Śląskich Targach Książki, odbywających się Rudzie Śląskiej. Podczas IX Festu Literackiego „Kakauszale” zarówno zaprezentowaliśmy nasze wydawnictwo Hausbooks, jak i opowiedzieliśmy o naszej działalności.

Nasze stanowisko odwiedziło około 40 osób.

Wykład regionalno-historyczny – „Zapomniani bohaterowie – historia Arthura Kochmanna i Franza Bernheima**Data:** 12.10.2023**Miejsce:** Gliwice

W ramach naszego wieloletniego projektu „Zapomniane Dziedzictwo”, dnia 12 października odbył się pierwszy wykład z cyklu zaplanowanych czterech spotkań „Gliwice nieznanne. Zapomniane historie naszego miasta”. Podczas spotkania przybliżyliśmy naszym słuchaczom sylwetki dwóch gliwiczian żydowskiego pochodzenia – dr Arthura Kochmanna oraz Franza Bernheima, a także opowiedzieliśmy o sytuacji górnośląskich Żydów w czasie międzywojnia oraz podczas II wojny światowej.

W wykładzie udział wzięło 28 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych**Historia miasta Toszek na starych pocztówkach – spacer śladami niemieckiej kultury i przemysłu w mieście****Data:** 12.10.2023**Miejsce:** Toszek

Warsztaty dla dzieci i młodzieży zorganizowane w Szkole Podstawowej nr 2 w Toszku w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej. Podczas spotkania uczniowie poznali dawną historię oraz tajemnice swojego miasta.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu**IX Literarisches Fest „Kakauszale“****Datum:** 11.10.2023**Ort:** Bibliothek Ruda Śląska

Am 11. Oktober 2023 hatten wir erneut das Vergnügen, Gast der Schlesischen Buchmesse in Ruda Śląska zu sein. Während des 9. „Kakauszale-Literaturfestes“ haben wir unseren Verlag Hausbooks vorgestellt und über unsere Aktivitäten berichtet.

Unser Stand wurde von etwa 40 Personen besucht.

Regionalgeschichtlicher Vortrag – „Vergessene Helden – die Geschichte von Arthur Kochmann und Franz Bernheim**Datum:** 12.10.2023**Ort:** Gleiwitz

Im Rahmen unseres Langzeitprojekts „Vergessenes Erbe“ fand am 12. Oktober der erste Vortrag einer Reihe von insgesamt vier Veranstaltungen zum Thema „Unbekanntes Gleiwitz. Vergessene Geschichten unserer Stadt“ statt. Während des Treffens machten wir unsere Zuhörer mit den Biographien zweier Gleiwitzer Juden, Dr. Arthur Kochmann und Franz Bernheim, sowie mit der Situation der oberschlesischen Juden in der Zwischenkriegszeit und während des Zweiten Weltkriegs vertraut.

Der Vortrag wurde von 28 Teilnehmern besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern**Geschichte von Toszek auf alten Postkarten – ein Spaziergang auf den Spuren der deutschen Kultur und Industrie in der Stadt****Datum:** 12.10.2023**Ort:** Toszek (Tost)

Ein Workshop für Kinder und Jugendliche wurde im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“ in der Grundschule Nr. 2 in Toszek (Tost) organisiert. Während des Treffens lernten die Schülerinnen und Schüler über die alte Geschichte und die Geheimnisse ihrer Stadt.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

Wykład regionalno-historyczny – „Gliwickie monumenty – nieznanie historie miejskich pomników”

Data: 19.10.2023

Miejsce: Gliwice

W ramach naszego wieloletniego projektu „Zapomniane Dziedzictwo”, dnia 19 października odbył się drugi wykład z cyklu zaplanowanych czterech spotkań „Gliwice nieznanie. Zapomniane historie naszego miasta”. Podczas spotkania uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z losami gliwickich monumentów, które w doskonały sposób obrazują zjawisko wpływu przemian politycznych na estetyzację przestrzeni miejskiej.

W wykładzie udział wzięło 36 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Historia Tworógu oraz dzieje śląskiej kolei – spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej

Data: 21.10.2023

Miejsce: Tworóg

Lokalne spotkanie organizowane w ramach projektu AHM, którego celem było przedstawienie szerokiego gronu odbiorców dawnych dziejów Tworógu oraz gminy Tworóg, a także o początkach śląskiej kolei na tych terenach.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

XXVIII Seminarium Śląskie „Wyzwania i szanse w stosunkach polsko-niemieckich”

Data: 24–26.10.2023

Miejsce: Kamień Śląski

Temat przewodni tegorocznego XXVIII Seminarium Śląskiego brzmiał: „Wyzwania i szanse w stosunkach polsko-niemieckich”. Całość Seminarium poświęcona była szeroko pojętym stosunkom pomiędzy Polską a Niemcami. Z tego względu, tematyka szeregu debat, wykładów i dyskusji panelowych, oscylowała wokół zagadnień dotyczących relacji pomiędzy Pol-

Regionalgeschichtlicher Vortrag – „Gleiwitzer Denkmäler – unbekannte Geschichten der Denkmäler der Stadt“

Datum: 19.10.2023

Ort: Gleiwitz

Im Rahmen unseres Langzeitprojekts „Vergessenes Erbe“ fand am 19. Oktober der zweite Vortrag in einer Reihe von insgesamt vier Veranstaltungen zum Thema „Unbekanntes Gleiwitz. Vergessene Geschichten unserer Stadt“ statt. Während des Treffens hatten die Teilnehmer die Möglichkeit, sich über die wechselvolle Geschichte Gleiwitzer Denkmäler zu informieren. An ihnen können auf anschauliche Weise die zahlreichen politischen Veränderungen in der Stadtgeschichte nachgezeichnet werden. Zudem illustrieren sie die wechselvollen Vorstellungen von der Ästhetisierung des städtischen Raums.

Der Vortrag wurde von 36 Personen besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Die Geschichte von Tworóg und die Geschichte der schlesischen Eisenbahn – Treffen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“

Datum: 21.10.2023

Ort: Tworóg

Das Ziel des Treffens im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“ bestand darin, einem breiten Publikum die alte Geschichte der Gemeinde Tworóg sowie die Anfänge der schlesischen Eisenbahn in diesem Gebiet vorzustellen.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

28. Schlesienseminar „Herausforderungen und Chancen in den deutsch-polnischen Beziehungen“.

Datum: 24–26.10.2023

Ort: Kamień Śląski (Gross Stein)

Das Hauptthema des 28. Schlesienseminars lautete: „Herausforderungen und Chancen in den deutsch-polnischen Beziehungen“. Das gesamte Seminar war dem Verhältnis zwischen Deutschland und Polen im weitesten Sinne gewidmet. Daher nahmen die im Rahmen des Schlesienseminars veranstalteten Debatten, Vorträge und Podiumsdiskussionen Bezug auf unter-

ską i Niemcami, zarówno odnosząc się do kontekstu historycznego, jak i współczesnych relacji gospodarczych, politycznych, czy społecznych.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec, Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Fundacja Friedricha Eberta w Polsce

Rozmowy o Europie. Dyskusja wokół książki Rolfa Nikela „Wrogowie, obcy, przyjaciele: Polska i Niemcy” w ramach XXVIII Seminarium Śląskiego „Wyzwania i szanse w stosunkach polsko-niemieckich”

Data: 25.10.2023

Miejsce: Urząd Marszałkowski w Opolu

Wydarzenie tradycyjnie organizowane wspólnie z Fundacją Konrada Adenauera w Polsce, jako uzupełnienie konferencji naukowej, jaką jest Seminarium Śląskie. Tegoroczne wydarzenie miało formę debaty, w której uczestniczyli dyplomaci i eksperci ds. stosunków polsko-niemieckich – ambasador Rolf Nickel, autor publikacji „Wrogowie, obcy, przyjaciele: Polska i Niemcy” oraz ambasador dr Andrzej Byrt. Dobrą okazją do dyskusji była publikacja polskiego tłumaczenia książki Rolfa Nikela „Wrogowie, obcy, przyjaciele – Polacy i Niemcy”, w którym to autor

schiedliche Aspekte des Kontakts zwischen Deutschland und Polen und der bilateralen Zusammenarbeit – sowohl hinsichtlich des historischen Kontextes als auch bezüglich aktueller wirtschaftlicher, politischer und sozialer Beziehungen.

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Konrad-Adenauer-Stiftung in Polen, Friedrich-Ebert-Stiftung in Polen

Gespräche über Europa. Diskussion über die Publikation von Botschafter Rolf Nickel „Feinde, Fremde, Freunde: Polen und die Deutschen“ im Rahmen des 28. Schlesienseminars „Herausforderungen und Chancen in den deutsch-polnischen Beziehungen“

Datum: 25.10.2023

Ort: Marschallamt in Oppeln

Bei den „Gesprächen über Europa“ handelt es sich um eine Veranstaltung, die traditionell in Zusammenarbeit mit der Konrad-Adenauer-Stiftung in Polen in Ergänzung zur wissenschaftlichen Konferenz des Schlesienseminars organisiert wird. In diesem Jahr fand die Veranstaltung in Form einer Debatte statt, an der hochrangige Diplomaten und Experten der deutsch-polnischen Beziehungen teilnahmen – Botschafter a.D. Rolf Nickel, Autor der Publikation „Feinde, Fremde, Freunde: Polen und die Deutschen“, und Botschafter a.D. Dr.

przedstawia swoje przemyślenia z perspektywy doświadczonego dyplomaty.

W spotkaniu udział wzięły 53 osoby.

Finansowanie: Fundacja Konrada Adenauera w Polsce

„Polska i Niemcy. Agenda przyszłości – debata oraz warsztaty dla młodzieży w ramach XXVIII Seminarium Śląskiego „Wyzwania i szanse w stosunkach polsko-niemieckich”

Data: 26.10.2023

Miejsce: Kamień Śląski

„Polska i Niemcy. Agenda przyszłości”, to temat debaty, którą Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zrealizował wraz z Fundacją Friedricha Eberta w ramach XXVIII Seminarium Śląskiego. Podczas spotkania oddano głos młodym i aktywnym politycznie osobom, które dyskutowały na temat stosunków polsko-niemieckich. Debata młodzieżowa, zorganizowana została w innowacyjnej formie, w której to publiczność

Andrzej Byrt. Ein geeigneter Anlass für die Diskussion war die Veröffentlichung der polnischen Übersetzung von Rolf Nikels Buch „Feinde, Fremde, Freunde – Polen und die Deutschen“, in dem der Autor seine Überlegungen zu den deutsch-polnischen Beziehungen aus der Sicht eines erfahrenen Diplomaten und ehemaligen deutschen Botschafters in Polen darlegt.

Es waren 53 Teilnehmer anwesend.

Finanzierung: Konrad-Adenauer-Stiftung in Polen

„Polen und Deutschland. Eine Agenda für die Zukunft“ – Jugenddebatte und Workshops im Rahmen des 28. Schlesienseminars „Herausforderungen und Chancen in den deutsch-polnischen Beziehungen“

Datum: 26.10.2023

Ort: Kamień Śląski (Gross Stein)

„Polen und Deutschland. Eine Agenda für die Zukunft“, so lautete das Thema der Debatte, die das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit gemeinsam mit der Friedrich-Ebert-Stiftung im Rahmen des 28. Schlesienseminars veranstaltete. Das Treffen bot jungen und politisch aktiven Menschen die Möglichkeit, über ihre Vorstellungen der zukünftigen

nie tylko ma możliwość obserwacji, lecz również aktywnie uczestniczy w przebiegu dyskusji. W tym samym dniu zorganizowano również warsztaty dotyczące stereotypów polsko-niemieckich.

Finansowanie: Fundacja Friedricha Eberta

Drugie szkolenie „Prezentuj się przekonująco i komunikuj się skutecznie” w ramach projektu „Akademia językowa Młodych Liderów MN”

Data: 27.10–29.10.2023

Miejsce: Opole

Podczas szkolenia skupiono się na poznaniu podstaw i zasad wystąpień publicznych, zapoznano się z pojęciem retoryki, technikami komunikacji, uczestnicy ćwiczyli sztukę wystąpień publicznych oraz analizowali własne wystąpienia pod kątem zawartych w nim elementów retorycznych. Szkolenie poprowadzono w języku niemieckim.

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny za pośrednictwem Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno – Kulturalnych w Polsce

Szkolenie dla struktur mniejszości niemieckiej w Polsce

Data: 28.10–29.10.2023

Miejsce: Gliwice

Dwudniowe szkolenie dla członków mniejszości niemieckiej w Polsce, w ramach którego zorganizowano warsztaty poszerzające wiedzę i doskonalące umiejętności uczestników z zakresu współpracy kół DFK z samorządami, pozyskiwania i angażowania młodych członków MN, a także pozyskiwania funduszy na działalność organizacji.

W szkoleniu wzięło udział 41 uczestników z czterech województw (pomorskie, opolskie, dolnośląskie, śląskie) reprezentujących 21 organizacji mniejszości niemieckiej.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec

Ausgestaltung der deutsch-polnischen Beziehungen zu diskutieren. Die Jugenddebatte wurde in einem innovativen Format organisiert, bei dem das Publikum nicht nur die Möglichkeit hatte, zuzuhören und direkt Fragen zu stellen, sondern sich auch über Online-Tools parallel zu Debatte aktiv beteiligen konnte. Am selben Tag fand auch ein Workshop zur Überwindung deutsch-polnischer Stereotypen statt.

Finanzierung: Friedrich-Ebert-Stiftung

Zweiter Lehrgang „Überzeugend präsentieren und effektiv kommunizieren“ im Rahmen des Projekts „Sprachakademie für junge Führungskräfte der deutschen Minderheit“

Datum: 27.10–29.10.2023

Ort: Oppeln

Die Fortbildung konzentrierte sich auf das Erlernen der Grundlagen und Prinzipien des öffentlichen Redens, Rhetorikkonzepte und der Kommunikationstechniken. Die Teilnehmer übten die Kunst des öffentlichen Redens und analysierten ihre eigenen Reden im Hinblick auf die darin enthaltenen rhetorischen Elemente. Das Training wurde in deutscher Sprache durchgeführt.

Finanzierung: Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen aus Mitteln des Bundesministeriums für Inneres und Heimat der Bundesrepublik Deutschland.

Fortbildung zu den Strukturen der deutschen Minderheit in Polen

Datum: 28.10–29.10.2023

Ort: Gleiwitz

Die zweitägige Schulung für Mitglieder der deutschen Minderheit in Polen umfasste Workshops zur Erweiterung der Kenntnisse und Verbesserung der Fähigkeiten der Teilnehmenden in den Bereichen Zusammenarbeit zwischen DFK-Kreisen und lokalen Behörden, Gewinnung und Einbindung junger Mitglieder der deutschen Minderheit und Beschaffung von Mitteln für die Aktivitäten der Organisationen.

Die Schulung wurde von 41 Teilnehmern aus vier Woiwodschaften (Pommern, Oppeln, Niederschlesien, Schlesien) besucht, die zusammen 21 deutsche Minderheitenorganisationen vertraten.

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

LISTOPAD 2023 / NOVEMBER 2023

„Rok 1945 i historia powojenna Śląska Opolskiego” – spotkanie w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej

Data: 02.11.2023
Miejsce: Głogówek

Ostatnie tegoroczne spotkanie ze świadkami czasu w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej, skupione było wokół tematu zakończenia II wojny światowej oraz powojennych losów Śląska Opolskiego.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

Spotkanie w ramach projektu ELOm7

Data: 03–05.11.2023
Miejsce: Prudnik

Ostatnie spotkanie w ramach projektu. Moduł ten dedykowany był przede wszystkim podsumowa-

„1945 und die Nachkriegsgeschichte im Oppelner Schlesien”. – Treffen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“

Datum: 02.11.2023
Ort: Głogówek (Oberglögaun)

Das letzte Treffen mit Zeitzeugen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“ im Jahr 2023 widmete sich dem Thema des Endes des Zweiten Weltkriegs und der Nachkriegszeit im Oppelner Schlesien.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Opoln.

Treffen im Rahmen des ELOm7-Projekts

Datum: 03–05.11.2023
Ort: Prudnik (Neustadt)

Das letzte Projekttreffen der 7. Ausgabe des ELOm-Projekts diente vor allem der Zusammenfassung

niu i ewaluacji zrealizowanych projektów jak również całego programu ELOm. Ważnym punktem programu było rozliczenie finansowe i merytoryczne wraz z przygotowaniem artykułu do magazynu „Antidotum”.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

Jak stworzyć swoje archiwum? Dokumentowanie historii rodziny i dziejów Krasiejowa – warsztaty młodzieżowe

Data: 06.11.2023

Miejsce: Krasiejów

Spotkanie zorganizowane w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej, będące zarówno lekcją języka niemieckiego, jak i warsztatami historycznymi. W trakcie spotkania młodzież ze Szkoły Podstawowej w Krasiejowie miała możliwość zapoznania się z interesującą pracą archiwisty, poznając tajniki tworzenia własnego, domowego archiwum rodzinnego.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

Wykład regionalno-historyczny – „Cmentarz hutniczy – ostatnie świadectwo (nie)zwykłych ludzi”

Data: 09.11.2023

Miejsce: Gliwice

W ramach naszego wieloletniego projektu „Zapomniane Dziedzictwo”, dnia 9 listopada odbył się kolejny wykład z cyklu zaplanowanych czterech spotkań „Gliwice nieznane. Zapomniane historie naszego miasta”. Podczas spotkania przybliżyliśmy historię jednej z najstarszych gliwickich nekropolii, skupiając się zarówno na zasłużonych dla cmentarza osobistościach, jak i symbolicznie sepulkralnej.

W wykładzie udział wzięło 23 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

und Evaluation der abgeschlossenen Projekte sowie des gesamten ELOm-Programms. Ein wichtiger Programmpunkt war die finanzielle Abrechnung und inhaltliche Berichterstattung sowie die Vorbereitung eines Artikels für die Zeitschrift „Antidotum”.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Opoln

Wie legt man sein Archiv an? Dokumentation der Familiengeschichte und der Geschichte von Krasiejów (Krascheow) – Jugendworkshop

Datum: 06.11.2023

Ort: Krasiejów (Krascheow)

Im Rahmen des Treffens, das in Verbindung mit dem Projekt „Archiv der erzählten Geschichte“ organisiert wurde, fand sowohl Deutschunterricht als auch einen Geschichtsworkshop statt. Während der Veranstaltung hatten die Jugendlichen der Grundschule in Krasiejów die Möglichkeit, die interessante Arbeit eines Archivars kennenzulernen und Techniken zum Aufbau ihres eigenen Familienarchivs zu erlernen.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Opoln

Regionalgeschichtlicher Vortrag – „Der Hüttenfriedhof – letzte Ruhestätte (un)gewöhnlicher Menschen“

Datum: 09.11.2023

Ort: Gleiwitz

Im Rahmen unseres Langzeitprojektes „Vergessenes Erbe“ fand am 9. November ein weiterer Vortrag in der Reihe von insgesamt vier Veranstaltungen zum Thema „Unbekanntes Gleiwitz. Vergessene Geschichten unserer Stadt“ statt. Während des Treffens stellten wir die Geschichte eines der ältesten Friedhöfe der Stadt Gleiwitz vor, wobei sowohl bedeutende Persönlichkeiten des Friedhofs als auch die Grabsymbolik thematisiert wurden.

Der Vortrag wurde von 23 Teilnehmern besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Wykład regionalno-historyczny – „Zapomniane dziedzictwo rodziny von Welczek”

Data: 16.11. 2023

Miejsce: Gliwice

W ramach naszego wieloletniego projektu „Zapomniane Dziedzictwo”, dnia 16 listopada odbył się ostatni wykład z cyklu zaplanowanych czterech spotkań „Gliwice nieznane. Zapomniane historie naszego miasta”. Podczas spotkania rozmawialiśmy o tym, jaki wpływ miała rodzina von Welczek na rozwój Gliwic, a także prześledziliśmy losy dawnych posiadłości należących do rodu Welczków – pałacu w Łabędach oraz dworu w Szobiszowicach.

W wykładzie udział wzięło 32 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Spotkanie z kulturą niemiecką

Data: 17.11.2023

Miejsce: online

Celem spotkań było przede wszystkim ukazanie Niemiec jako kolebki nowoczesności, otwartości i tolerancji, gdzie możliwym jest łączenie ze sobą wielu

Regionalgeschichtlicher Vortrag – „Das vergessene Erbe der Familie von Welczek”

Datum: 16.11. 2023

Ort: Gleiwitz

Im Rahmen unseres Langzeitprojektes „Vergessenes Erbe“ fand am 16. November der letzte Vortrag in der Reihe von insgesamt vier Veranstaltungen zum Thema „Unbekanntes Gleiwitz. Vergessene Geschichten unserer Stadt“ statt. Während des Treffens sprachen wir über den Einfluss der Familie von Welczek auf die Entwicklung der Stadt Gleiwitz und zeichneten das Schicksal der ehemaligen Besitztümer der von Welczeks nach – darunter das Schloss in Łabędy (Laband) und das Herrenhaus in Szobiszowice (Petersdorf). Der Vortrag wurde von 32 Teilnehmern besucht.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Begegnung mit deutscher Kultur

Datum: 17.11.2023

Ort: online

Hauptziel der Veranstaltung war es, Deutschland als Wiege der Moderne, der Weltoffenheit und der Toleranz zu zeigen, als einen Ort, an dem es möglich

aspektów kulturalnych. Pierwsze wydarzenie z cyklu „Spotkania z kulturą niemiecką” poruszało kwestię współczesnego wizerunku Niemiec oraz Berlina, jako stolicy nie tylko europejskiej, ale i światowej kultury.

Trzecie szkolenie „Wspomnienia i perspektywy na przyszłość” w ramach projektu „Akademia językowa Młodych Liderów MN”

Data: 18.11–19.11.2023

Miejsce: Opole

Ostatnie szkolenie poświęcono podsumowaniu działań, ewaluacji projektu oraz perspektywom na przyszłość projektu. Uczestnicy zaplanowali własne inicjatyw, które chcieliby realizować angażując się na rzecz mniejszości niemieckiej. Dodatkowo osoby uczestniczące w projekcie miały możliwość wzięcia udziału w Gali Projektów Młodzieżowych. Szkolenie poprowadzono w języku niemieckim.

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny za pośrednictwem Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno – Kulturalnych w Polsce

Ewaluacja projektu „Jugendpunkt”

Data: 17.11–18.11.2023

Miejsce: Opole

Celem spotkania była ewaluacja projektu, podzielenie się swoimi sukcesami i trudnościami w realizacji zadań związanych z prowadzeniem klubu młodzieżowego, stworzenie planu działania na kolejny rok, wzmocnienie motywacji, podniesienie poczucia własnej wartości i poczucia kompetencji wśród koordynatorów.

Partner: Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzn, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Gmina Leśnica

ist, unterschiedliche kulturelle Einflüsse zu verbinden. Die erste Veranstaltung in der Reihe „Begegnungen mit der deutschen Kultur“ befasste sich mit dem aktuellen Deutschlandbild und der Stellung der Stadt Berlin nicht nur als europäische Hauptstadt, sondern auch als Weltstadt und Schmelztiegel der Kulturen.

Dritter Lehrgang „Erinnerungen und Perspektiven für die Zukunft“ im Rahmen des Projekts „Sprachakademie für junge Führungskräfte der deutschen Minderheit“

Datum: 18.11–19.11.2023

Ort: Oppeln

Die letzte Schulung der Fortbildungsreihe war der Zusammenfassung der Aktivitäten, der Projektevaluation und den Zukunftsperspektiven des Projekts gewidmet. Die Teilnehmenden planten ihre eigenen Initiativen, die sie im Rahmen ihres Engagements für die deutsche Minderheit umsetzen möchten. Darüber hinaus hatten die Projektteilnehmenden die Möglichkeit, an der Jugendgala teilzunehmen. Das Training wurde in deutscher Sprache durchgeführt.

Finanzierung: Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen aus Mitteln des Bundesministeriums für Inneres und Heimat der Bundesrepublik Deutschland.

Evaluation des Projekts „Jugendpunkt“

Datum: 17.11–18.11.2023

Ort: Oppeln

Ziel des Treffens war es, das Projekt zu evaluieren, Erfolge und Schwierigkeiten bei der Durchführung der Aufgaben des Jugendclubs auszutauschen, einen Aktionsplan für das nächste Jahr zu erstellen, die Motivation der Jugendpunktkoordinatoren zu stärken und die Selbsteinschätzungskompetenzen sowie das Kompetenzbewusstsein der Koordinatoren zu erhöhen.

Partner: Bund der Jugend der Deutschen Minderheit in Polen, Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen, Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln, Gemeinde Leśnica (Leschnitz)

Gala młodzieżowa

Data: 18.11.2023

Miejsce: Opole

Gala młodzieżowa miała na celu podsumowanie wszystkich projektów skierowanych do młodzieży mniejszości niemieckiej. Każda organizacja przedstawiła efekty swoich całorocznych działań, a zwieńczeniem wieczoru było ogłoszenie wyników konkursu na „Najlepszy projekt młodzieżowy 2023”, którego zwycięzcą został „Jugendpunkt. – Niemieckie Kluby Młodzieżowe”.

Prawa mniejszości narodowych prawami człowieka – wykład

Data: 20.11.2023

Miejsce: Opole

Podczas wykładu, dr Mazurkiewicz przedstawił ewolucję idei i systemu ochrony praw mniejszości w ujęciu porównawczym, zastanawiając się również nad tym, w jaki sposób współczesna demokracja, chroni tych, którzy nie należą do większości.

Partnerzy: Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny

Jugendgala

Datum: 18.11.2023

Ort: Oppeln

Die Jugendgala hatte zum Ziel, alle Projekte, die sich an die Jugend der deutschen Minderheit richten, zusammenzufassen. Jede Organisation präsentierte die Ergebnisse ihrer im Laufe des Jahres durchgeführten Aktivitäten und der Abend gipfelte in der Bekanntgabe der Ergebnisse des Wettbewerbs „Bestes Jugendprojekt 2023“. Das vom Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit koordinierte Projekt „Jugendpunkt – Deutsche Jugendclubs“ ging dabei als Sieger dieses Wettbewerbs hervor.

Rechte nationaler Minderheiten als Menschenrechte – Vortrag

Datum: 20.11.2023

Ort: Oppeln

Während des Vortrags stellte Dr. Marek Mazurkiewicz die Entwicklung der Idee und des Systems des Schutzes von Minderheitenrechten in vergleichender Hinsicht dar und reflektierte auch darüber, wie die heutige Demokratie diejenigen schützt, die nicht zur Mehrheit gehören.

Partner: Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen

Finanzierung: Bundesministerium für Inneres und Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Mischung – poznanie przez sztukę – wernisaż**Data:** 23.11.2023**Miejsce:** Wilcze Gardło, województwo śląskie

Wernisaż „Mischung – poznanie przez sztukę” przedstawiający ekspozycję składającą się ze zdjęć, obrazów oraz artefaktów, które powstały w ramach warsztatów artystycznych, fotograficznych oraz spacerów edukacyjnych w Wilczym Gardle. Wystawa posiada również swoją odstonę cyfrową na platformie „Museum Online”.

Partnerzy: Centrum Archiwistyki Społecznej**Finansowanie:** Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu**Spotkanie z kulturą niemiecką****Data:** 24.11.2023**Miejsce:** online

Drugie spotkanie z cyklu poświęcone było współczesnej niemieckiej popkulturze. Podczas wykładu opowiedzieliśmy o tym, na jakie tytuły książek trafimy w niemieckich U-bahnach, a także o tym, czy Berlin może stać się europejskim centrum literackim.

Survival Path(s) – spotkanie we Włoszech**Data:** 30.11 – 03.12.2023**Miejsce:** Ruffano, Apulia, Włochy

Trzecia i ostatnia część polsko-niemiecko-włoskiego projektu historycznego „Survival Path(s)” odbyła się w południowych Włoszech. Podobnie, jak podczas poprzednich spotkań, młodzi dorośli z Niemiec, Polski i Włoch spotkali się, aby zapoznać się z mało znaną historią osób przesiedlonych (DP – Displaced Persons), a także by podążać śladami ocalałych w II wojnie światowej Żydów. Uczestnicy projektu mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach i spotkaniach z pasjonatami lokalnej historii, a także odwiedzenia wielu autentycznych miejsc, związanych z losami przymusowo przesiedlonych Żydów.

Partnerzy: Citizens of Europe, Fattoria Pugliese Diffusa**Finansowanie:** CERV (Program Unii Europejskiej „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości”)**Mischung – Erkenntnis durch Kunst – Vernissage****Datum:** 23.11.2023**Ort:** Wilcze Gardło (Glaubensstadt), Woiwodschaft Schlesien

Bei der Vernissage zum Projekt „Mischung – Erkenntnis durch Kunst“ wurde eine Ausstellung mit Fotografien, Gemälden und Gegenständen präsentiert, die im Rahmen von Kunst- und Fotografie-Workshops und bei pädagogischen Spaziergängen in Wilcze Gardło entstanden sind. Die Ausstellung ist auch in einer digitalen Version auf der Plattform „Museum Online“ zu sehen.

Partner: Zentrum für Community-Archive**Finanzierung:** Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Opoln**Begegnung mit der deutschen Kultur****Datum:** 24.11.2023**Ort:** online

Das zweite Treffen in dieser Veranstaltungsreihe war der zeitgenössischen deutschen Popkultur gewidmet. Während des Vortrags sprachen wir darüber, auf welche Buchtitel wir in deutschen U-Bahnen stoßen und ob Berlin ein europäisches Literaturzentrum werden könnte.

Survival Path(s) – Jugendbegegnung in Italien**Datum:** 30.11 – 03.12.2023**Ort:** Ruffano, Apulien, Italien

Der dritte und letzte Teil des deutsch-polnisch-italienischen Geschichtsprojekts „Survival Path(s)“ fand in Süditalien statt. Wie schon bei den vorangegangenen Treffen kamen junge Erwachsene aus Deutschland, Polen und Italien zusammen, um die wenig bekannte Geschichte der Displaced Persons (DPs) zu erkunden und sich auf die Spuren jüdischer Überlebender des Zweiten Weltkriegs zu begeben. Die Projektteilnehmer hatten die Möglichkeit, an Workshops und Treffen mit engagierten lokalen Historikern teilzunehmen und viele authentische Orte zu besuchen, die mit dem Schicksal der DPs in Verbindung stehen.

Partner: Citizens of Europe, Fattoria Pugliese Diffusa**Finanzierung:** CERV (Programm der Europäischen Union „Bürger, Gleichheit, Rechte und Werte“)

GRUDZIEŃ 2023 / DEZEMBER 2023

Spotkanie z kulturą niemiecką

Data: 01.12.2023

Miejsce: online

Kolejne wydarzenie z cyklu „Spotkanie z kulturą niemiecką” poświęcone było aktualnym trendom muzycznym wśród młodego pokolenia Niemców. Podczas wykładu starano się znaleźć odpowiedź na pytanie, czy niemiecka muzyka wyznacza trendy światowej sceny rozrywkowej.

Webinar „Niemieckie instytucje kulturalne w Polsce”

Data: 05.12.2023

Miejsce: online

Tematyka webinaru dotyczyła funkcjonowania niemieckich instytucji kulturalnych w Polsce oraz ich wpływu na promocję kultury i języka niemieckiego.

Begegnung mit der deutschen Kultur

Datum: 01.12.2023

Ort: online

Die nächste Veranstaltung in der Reihe „Begegnung mit der deutschen Kultur“ widmete sich aktuellen Musikrends der jüngeren Generation in Deutschland. Der Vortrag ging der Frage nach, ob die deutsche Musikszene die Trends der globalen Unterhaltungsszene bestimmt.

Webinar „Deutsche Kultureinrichtungen in Polen”

Datum: 05.12.2023

Ort: online

Thema des Webinars war die Auseinandersetzung mit der Funktionsweise deutscher Kultureinrichtungen in Polen und ihr Einfluss auf die Förderung der deutschen Kultur und Sprache. Darüber hinaus wurde im

Ponadto, w kontekście stosunków polsko – niemieckich ukazano wpływ funkcjonowania tychże jednostek na kształtowanie pozytywnych relacji oraz na wzmacnianie współpracy kulturalnej obu państw.

Spotkanie z kulturą niemiecką

Data: 18.12.2023

Miejsce: online

Przedostatnie spotkanie z niemiecką kulturą poświęcone było historii berlińskiego muzealnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem muzeów sztuki współczesnej.

Rozmowa o tradycjach świątecznych i tematach przyszłościowych

Data: 09.12.2023

Miejsce: Opole

Spotkanie świąteczne poświęcone rozmowom na temat śląskich oraz niemieckich tradycji bożonarodzeniowych, a także przyszłości regionu śląska opolskiego.

Kontext der deutsch-polnischen Zusammenarbeit aufgezeigt, welchen Einfluss das Funktionieren dieser Einrichtungen auf die Gestaltung positiver bilateraler Beziehungen hat und wie durch sie der kulturelle Austausch beider Länder gestärkt wird.

Begegnung mit deutscher Kultur

Datum: 18.12.2023

Ort: online

Das vorletzte Treffen der Veranstaltungsreihe zur deutschen Kultur war der Geschichte der Berliner Museen gewidmet, wobei der Schwerpunkt auf den Museen für zeitgenössische Kunst lag.

Gespräche über Weihnachtstraditionen und Zukunftsthemen

Datum: 09.12.2023

Ort: Oppeln

Als Weihnachtstreffen fand eine Diskussion über schlesische und deutsche Weihnachtstraditionen und die Zukunft der Region Oppelner Schlesien statt.

Partnerzy: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w Polsce, VdG, Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej, Urząd Marszałkowski w Opolu, Uniwersytet Opolski, IfA, Konsulat RFN w Opolu oraz Stowarzyszenie Partnerstwo Nadrenia-Palatynat.

Ewaluacja Strategii Mniejszości Niemieckiej w Polsce na lata 2022–2027

Data: 14.12.2023

Miejsce: Opole

Ostatnie tegoroczne spotkanie w ramach Ewaluacji Strategii Mniejszości Niemieckiej w Polsce na lata 2022–2027 odbyło się w Opolu w Centrum Młodzieży Mniejszości Niemieckiej. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele różnych organizacji powiązanych z działalnością Mniejszości Niemieckiej w Polsce, którzy omówili szczegółowo poszczególne punkty strategii, zaktualizowali wybrane działania oraz sprawdzili cele i metody.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec

Spotkanie z kulturą niemiecką

Data: 15.12.2023

Miejsce: online

Ostatni wykład z cyklu „Spotkania z kulturą niemiecką” skupił się na filmowym wizerunku Niemiec z punktu widzenia współczesnych filmowców. Podczas wykładu dokonaliśmy przeglądu aktualnego kina niemieckiego, z uwzględnieniem najpopularniejszych niemieckich festiwali filmowych.

Partner: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen, Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen, Bund der Jugend der deutschen Minderheit, Marschallamt in Oppeln, Universität Oppeln, Institut für Auslandsbeziehungen, Deutsches Konsulat in Oppeln und Partnerschaftsverband Rheinland-Pfalz.

Evaluationstreffen zur Strategie der deutschen Minderheit in Polen für 2022–2027

Datum: 14.12.2023

Ort: Oppeln

Das letzte Treffen, das im Rahmen der Evaluierungsmaßnahmen zur Strategie der deutschen Minderheit in Polen für die Jahre 2022–2027 organisiert wurde, fand im Jugendzentrum der deutschen Minderheit in Oppeln statt. An dem Treffen nahmen Vertreter verschiedener Organisationen teil, die mit den Aktivitäten der deutschen Minderheit in Polen verbunden sind. Sie diskutierten die einzelnen Punkte der Strategie im Detail, überarbeiteten ausgewählte Aspekte und überprüften Ziele und Methoden.

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Treffen mit deutscher Kultur

Datum: 15.12.2023

Ort: online

Der letzte Vortrag in der Reihe „Begegnungen mit der deutschen Kultur“ befasste sich mit der deutschen Filmszene aus der Sicht zeitgenössischer Filmemacher. Während des Vortrags wurde das aktuelle deutsche Kino besprochen, einschließlich der beliebtesten deutschen Filmfestivals.

PROJEKTY O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU

PROJEKTE VON BESONDERER BEDEUTUNG

Prezentujemy nasze kluczowe i sztandarowe projekty, realizowane przez nas od lat, z wielkim powodzeniem. Projekty o szczególnym znaczeniu wyróżnia zarówno ich wieloletnia renoma, jak i nieślabnące zainteresowanie naszych odbiorców.

Nasze najważniejsze projekty skupione są wokół najistotniejszych celów działalności Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej tj. dialogu międzykulturowego, działania na rzecz pielęgnowania wielokulturowej tradycji Górnego Śląska z uwzględnieniem niemieckiego dziedzictwa oraz wsparcia przyjaznych stosunków polsko-niemieckich.

Projekty o szczególnym znaczeniu dotyczą obszarów związanych z kulturą, edukacją, historią, a także polityką, czy naukami społecznym.

Wir möchten die Gelegenheit nutzen, einige Schlüssel- und Leuchtturmprojekte, die wir seit vielen Jahren mit großem Erfolg durchführen und die für uns von besonderer Bedeutung sind, detaillierter vorzustellen. Diese Projekte von besonderer Bedeutung zeichnen sich sowohl durch ihr außerordentliches Renommee, das durch ihre langjährige Durchführung entstand, als auch durch das anhaltende Interesse unseres Publikums aus.

Unsere Vorzeigeprojekte orientieren sich an den wichtigsten Zielen der Tätigkeit des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, nämlich dem interkulturellen Dialog, der Bewahrung der multikulturellen Traditionen Oberschlesiens im Hinblick auf das deutsche Erbe und der Förderung freundschaftlicher deutsch-polnischer Beziehungen.

Unsere Projekte von besonderer Bedeutung sind in den Bereichen Kultur, Bildung, Geschichte sowie Politik und Sozialwissenschaften angesiedelt.

XXVIII Seminarium Śląskie – Wyzwania i szanse w stosunkach polsko-niemieckich

Data: 24.10–26.10.2023

Miejsce: Kamień Śląski, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Forma: stacjonarnie oraz online

Seminarium Śląskie to sztandarowy projekt naukowy, który realizowany jest przed Dom Współpracy Polsko – Niemieckiej od ponad 25 lat. Działania przeprowadzane w ramach seminarium przyczyniają się do wzmocnienia dialogu polsko-niemieckiego, a także

28. Schlesienseminar – Herausforderungen und Chancen in den deutsch-polnischen Beziehungen

Datum: 24.10–26.10.2023

Ort: Kamień Śląski (Gross Stein), Marschallamt der Woiwodschaft Oppelm

Form: präsentisch und online

Das Schlesienseminar ist ein wissenschaftliches Vorzeigeprojekt, das seit über 25 Jahren vom Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit veranstaltet wird. Die im Rahmen des Seminars durchgeführten Aktivitäten tragen zur Stärkung des deutsch-pol-

mają znaczący wpływ na podniesienie świadomości społecznej mieszkańców Śląska – członków mniejszości niemieckiej i większości polskiej. Projekt umożliwia spotkania i wzajemną wymianę spostrzeżeń pomiędzy naukowcami z Polski i z zagranicy, przedstawicielami strony niemieckiej i polskiej. Seminarium Śląskie, jako konferencja regionalna i miejsce dialogu, od lat zajmuje czołowe miejsce wśród naukowych wydarzeń w regionie.

Temat przewodni tegorocznego XXVIII Seminarium Śląskiego, odbywającego się w dniach 24.10 – 26.10.2023 roku brzmi: „Wyzwania i szanse w stosunkach polsko-niemieckich”. Całość Seminarium poświęcona była szeroko pojętym stosunkom pomiędzy Polską a Niemcami. Z tego względu, tematyka szeregu debat, wykładów i dyskusji panelowych, oscylowała wokół zagadnień dotyczących relacji pomiędzy Polską i Niemcami, zarówno odnosząc się do kontekstu historycznego, jak i współczesnych relacji gospodarczych, politycznych, czy społecznych.

XXVIII Seminarium Śląskie rozpoczął wykład inauguracyjny „Stosunki polsko-niemieckie po 1989 roku”, wygłoszony przez prof. Grzegorza Janusza z Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie.

Pierwszego dnia Seminarium odbyło się również spotkanie zatytułowane „Rozmowy o 25 rocznicy

nischen Dialogs bei und haben einen signifikanten Einfluss auf die Sensibilisierung der Bewohner Schlesiens, sowohl der Angehörigen der deutschen Minderheit als auch der polnische Mehrheitsbevölkerung, für deutsch-polnische Themen. Das Projekt bietet die Möglichkeit der Begegnung und des gegenseitigen Austauschs von Erkenntnissen und Perspektiven zwischen Wissenschaftlern aus Polen und dem Ausland, Vertretern der deutschen und polnischen Seite und den Bürgern beider Länder. Als regional bedeutsame Konferenz und Ort des Dialogs nimmt das Schlesienseminar seit Jahren einen Spitzenplatz unter den wissenschaftlichen Veranstaltungen in der Region ein.

Das Thema des 28. Schlesienseminars, das vom 24.10 – 26.10.2023 stattfand, lautete: „Herausforderungen und Chancen in den deutsch-polnischen Beziehungen“. Das gesamte Seminar war dem Verhältnis zwischen Deutschland und Polen im weitesten Sinne gewidmet. Daher nahmen die im Rahmen des Schlesienseminars veranstalteten Debatten, Vorträge und Podiumsdiskussionen Bezug auf unterschiedliche Aspekte des Kontakts zwischen Deutschland und Polen und der bilateralen Zusammenarbeit – sowohl hinsichtlich des historischen Kontextes als auch bezüglich aktueller wirtschaftlicher, politischer und sozialer Beziehungen

obrony Heimatu i Małej Ojczyzny”, poświęcone dyskusji ze świadkami czasu, którzy podzielili się swoimi wspomnieniami związanymi z wydarzeniami roku 1998. Zaproszeni goście, prof. Dorota Simonides, Stanisław Jałowicki oraz Henryk Kroll, opowiedzieli o reformach administracyjnych i zagrożeniu likwidacji swojego małego heimat, które przerodziły się w akcję „Brońmy swego Opolskiego”.

Inauguracja tegorocznego Seminarium Śląskiego związana była również z wyjątkowym wydarzeniem – obchodami jubileuszu 25-lecia Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej. Podczas uroczystej gali, zaproszeni goście wspominali wieloletnią działalność instytucji, podkreślając, jak ważną rolę dla wspierania wzajemnych stosunków polsko-niemieckich, promowania wielokulturowej tradycji Górnego Śląska, a także dla kształtowania społeczeństwa obywatelskiego od lat pełni Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej.

W trakcie trzydniowej konferencji zorganizowano również trzy panele dyskusyjne, podzielone na bloki tematyczne.

I sesja plenarna – 35 lat stosunków polsko-niemieckich

Podczas panelu polski oraz niemieccy specjaliści, dyskutowali na temat kontaktów pomiędzy oboma

Das 28. Schlesienseminar begann mit einem Eröffnungsvortrag zum Thema „deutsch-polnische Beziehungen nach 1989“, der von Prof. Grzegorz Janusz von der Maria Skłodowska-Curie-Universität Lublin gehalten wurde.

Am ersten Tag des Seminars fand außerdem eine Veranstaltung mit dem Titel „Gespräche zum 25. Jahrestag der Verteidigung der Heimat“ statt, wobei im Rahmen einer Diskussion mit Zeitzeugen die Erinnerungen an die Ereignisse der Verwaltungsreform von 1998 geteilt wurden. Die geladenen Gäste, Prof. Dorota Simonides, Stanisław Jałowicki und Henryk Kroll, sprachen über die Reformvorschläge und die drohende Auflösung ihrer Heimat des Opper Schlesiens, die in die Aktion „Verteidigen wir unser Oppeln“ mündete.

Die Eröffnung des Schlesienseminars war auch mit den Feierlichkeiten zum 25-jährigen Bestehen des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit verbunden. Während einer feierlichen Gala erinnerten die geladenen Gäste an die langjährigen Aktivitäten der Institution und betonten die wichtige Rolle, die das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit sowohl bei der Pflege der deutsch-polnischen Beziehungen als auch hinsichtlich der Förderung der multikulturellen Traditionen Oberschlesiens und des Aufbaus einer aktiven Zivilgesellschaft einnimmt.

Während der dreitägigen Konferenz wurden auch drei Paneldiskussionen organisiert, die in thematische Blöcke unterteilt waren.

Panel I – 35 Jahre deutsch-polnischer Beziehungen

Im ersten Themenblock bestehend aus Vorträgen und einer Podiumsdiskussion reflektierten deutsche und polnische Experten über die Kontakte zwischen den beiden Ländern, sowohl auf internationaler als auch auf lokaler Ebene, über die Rolle der Europäischen Union bei der Entwicklung gutnachbarschaftlicher Beziehungen, darüber, welche Errungenschaften in der mehr als 30-jährigen Zusammenarbeit, die durch den Vertrag über gute Nachbarschaft und freundschaftliche Zusammenarbeit eingeleitet wurde, erzielt wurden, und darüber, welche herausragenden Persönlichkeiten insbesondere zum Aufbau der positiven bilateralen Beziehungen zwischen Deutschland und Polen beigetragen haben.

Panel II – Gegenwärtige deutsch-polnische Beziehungen

Dieser Themenblock war den aktuellen polnisch-deutschen Beziehungen gewidmet, die unter zwei Gesichtspunkten analysiert wurden: Zum einen am Beispiel des Unterrichts der polnischen Sprache in Deutschland und der deutschen Sprache als Minderheitensprache in Polen und zum anderen unter

państwami, zarówno na poziomie zarówno globalnym, jak i lokalnym, a także zastanawiali się, jaką rolę w rozwoju dobrosąsiedzkich stosunków odegrała Unia Europejska, jak podsumować można dorobek ponad trzydziestoletniej współpracy rozpoczętej Traktatem o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, a także kto szczególnie przyczynił się do budowy wzajemnych, pozytywnych relacji pomiędzy Polską a Niemcami.

II sesja plenarna – Współczesne relacje polsko-niemieckie

Panel ten poświęcony był współczesnym relacjom polsko-niemieckim, które poddane zostały analizie z dwóch punktów widzenia. Po pierwsze, poprzez przykład nauczania języka polskiego w Niemczech oraz języka niemieckiego, jako języka mniejszości narodowej w Polsce, po drugie z punktu widzenia współczesnych relacji gospodarczych. Panel został zakończony podsumowaniem 25-letniej działalności Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej.

III sesja plenarna – Relacje polsko-niemieckiej, perspektywy, kontekst historyczny

Ostatnia sesja plenarna, zaplanowana w formie dyskusji panelowej, oscylowała wokół aktualnych tematów politycznych. Ze względu na przeprowadzone tuż przez Seminarium Śląskim, wybory parlamentarne, zaproszeni goście rozważali możliwe scenariusze związane w rozwojem stosunków polsko-niemieckiej w najbliższej, jak i w dalszej perspektywie.

Dodatkowo, podczas XXVIII Seminarium Śląskiego zorganizowano dwa spotkania, współorganizowane wraz naszymi partnerami – Fundacją Konrada Adenauera w Polsce oraz Fundacją Friedricha Eberta w Polsce.

Drugiego dnia Seminarium Śląskiego, w ramach cyklu „Rozmowy o Europie” organizowanego z Fundacją Konrada Adenauera, odbyło się spotkanie dyskusyjne, w którym uczestniczyli dyplomaci i eksperci ds. stosunków niemiecko-polskich, ambasador Rolf Nickel, autor publikacji „Wrogowie, obcy, przyjaciele: Polska i Niemcy” oraz ambasador dr. Andrzej Byrt. Głównym celem wydarzenia było stworzenie przestrzeni do dialogu na temat relacji niemiecko-polskich, zarówno w ujęciu historycznym, jak i w odniesieniu do bieżących wydarzeń politycznych w kraju (wybory parlamentarne w Polsce) i na poziomie międzynarodowym (wojna na Ukrainie).

Trzeciego dnia Seminarium Śląskiego wraz z Fundacją Friedricha Eberta, zorganizowano spotkanie dyskusyjne młodzieży, w którym to młode i aktywne politycznie osoby dyskutowały na temat przyszłości stosunków polsko-niemieckich. Oddanie głosu młodemu, zaangażowanemu pokoleniu, pomogło w użyciu zupełnie nowej i odmiennej perspektywy na

dem Gesichtspunkt der gegenwärtigen Wirtschaftsbeziehungen. Das Podium wurde mit einer Zusammenfassung der 25-jährigen Tätigkeit des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit abgeschlossen.

Panel III – Deutsch-polnische Beziehungen, Perspektiven, internationaler Kontext

Der letzte Themenblock, der als Podiumsdiskussion durchgeführt wurde, drehte sich um aktuelle politische Themen. Aufgrund der Parlamentswahlen, die kurz vor dem Schlesienseminar stattfanden, erörterten die geladenen Gäste mögliche Szenarien für die Entwicklung der deutsch-polnischen Beziehungen in naher und mittlerer Zukunft.

Darüber hinaus fanden während des 28. Schlesienseminars zwei Treffen statt, die gemeinsam mit unseren Partnern, der Konrad-Adenauer-Stiftung in Polen und der Friedrich-Ebert-Stiftung in Polen, organisiert wurden.

Am zweiten Tag des Schlesienseminars fand im Rahmen der mit der Konrad-Adenauer-Stiftung organisierten Reihe „Gespräche über Europa“ eine Diskussionsveranstaltung statt, an der die hochrangigen Diplomaten und Experten für die deutsch-polnischen Beziehungen, Botschafter Rolf Nickel, Autor der Publikation „Feinde, Fremde, Freunde: Polen und die Deutschen“, und Botschafter Dr. Andrzej Byrt teilnahmen. Hauptziel der Veranstaltung war es, einen Raum für den Dialog über die deutsch-polnischen Beziehungen zu schaffen, sowohl historisch als auch im Hinblick auf die aktuellen politischen Ereignisse im Inland (Parlamentswahlen in Polen) und auf internationaler Ebene (Krieg in der Ukraine).

Am dritten Tag des Schlesienseminars wurde gemeinsam mit der Friedrich-Ebert-Stiftung eine Jugenddebatte organisiert, bei der junge und politisch aktive Menschen über die Zukunft der deutsch-polnischen Beziehungen diskutierten. Indem die junge, zivilgesellschaftlich engagierte Generation zu Wort kam, konnten völlig neue und andere Perspektiven auf die gegenwärtigen Beziehungen zwischen Deutschland und Polen beleuchtet werden. Die Jugenddebatte wurde in einem innovativen Format organisiert, bei dem das Publikum nicht nur die Möglichkeit hatte, die Debatte zu verfolgen und direkt Fragen zu stellen, sondern sich auch über Online-Tools parallel zur Debatte aktiv an der Diskussion beteiligen konnte.

Am selben Tag wurde auch ein Jugendworkshop für Schüler der Oberstufe organisiert, der sich mit dem Thema der Überwindung weit verbreiteter deutsch-polnischer Stereotype, die die gegenseitige Wahrnehmung der beiden Nationalitäten beeinflussen, befasste.

współczesne relacje pomiędzy Polską a Niemcami. Debata młodzieżowa, zorganizowana została w innowacyjnej formie, w której to publiczność nie tylko ma możliwość obserwacji debaty, lecz również aktywnie uczestniczy w przebiegu dyskusji.

W tym samym dniu zorganizowano również warsztaty młodzieżowe, skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych, dotyczące kwestii szeroko pojętych stereotypów polsko-niemieckich, wpływających na wzajemne postrzeganie obu narodowości.

Tegoroczne, XXVIII już Seminarium Śląskie, cieszyło się dużym zainteresowaniem odbiorców, zarówno stacjonarnie (ponad 120 uczestników), jak i w przestrzeni internetowej. Dzięki transmisji online debat, paneli oraz spotkań dyskusyjnych dotarliśmy do 5476 odbiorców.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec, Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Fundacja Friedricha Eberta w Polsce

Archiwum Historii Mówionej

Data: styczeń – grudzień 2023

Miejsce: obszar całej Polski

Forma: stacjonarna oraz online

Projekt realizowany przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej od 2009 r. Jego celem jest zachowanie w pamięci czasu, miejsc i ludzkich losów, związanych z historią Górnego Śląska, przy uwzględnieniu kontekstu historycznego i socjologicznego. Wartość rejestrowanych relacji jest wielowymiarowa. Opowiadane przez świadków historii stanowią jednostkowe, nie-raz bardzo emocjonalne, wspomnienia odnoszące się do doświadczeń własnych – stanowią indywidualną ocenę przywoływanych z przeszłości wydarzeń.

Rok 2023 był rokiem obfitującym w wiele wydażeń, przeprowadzonych zarówno w formie stacjonarnej, jak i online. W ramach projektu w roku 2023 zrealizowane zostały następujące działania:

- 20 nagrań wywiadów ze świadkami czasu z województwa opolskiego, śląskiego oraz Pomorza, którzy podzielili się swoimi doświadczeniami oraz wspomnieniami dotyczącymi tematów niezwykle istotnych i wartościowych dla poznania i zrozumienia historii lokalnej.

Nagrania dostępne na stronie internetowej projektu www.e-historie.pl.

- 11 podcastów z serii „Silesia Storys. Wydarzenia, Ludzie, Historie” poruszający różnorodne, zagadnienia – historyczne („Rok 1998. Obrona województwa opolskiego”), kulturowe („Śląskie legendy z Mysłowic

Das diesjährige Schlesienseminar, das nun schon zum 28. Mal stattfand, zog ein großes Publikum an, sowohl vor Ort (über 120 Teilnehmende) als auch online. Die Online-Übertragung der Debatten, Panels und Diskussionsrunden erreichte 5476 Zuschauer.

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Konrad-Adenauer-Stiftung in Polen, Friedrich-Ebert-Stiftung in Polen

Archiv der erzählten Geschichte

Datum: Januar bis Dezember 2023

Ort: verschiedene Orte in ganz Polen

Form: präsentisch und online

Das Projekt „Archiv der erzählten Geschichte“ wird vom Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit bereits seit 2009 durchgeführt. Das Ziel des Projekts ist es, die Erinnerung an prägende Zeiträume, Orte und menschliche Schicksale, die mit der Geschichte Oberschlesiens verbunden sind, zu bewahren und dabei den besonderen historischen und gesellschaftlichen Kontext zu beachten. Der Wert der aufgezeichneten Berichte ist multidimensional. Die von den Zeitzeugen erzählten Geschichten sind individuelle, manchmal sehr emotionale Erinnerungen, die sich auf ihre eigenen Erfahrungen beziehen, sie stellen individuelle Betrachtungen der erinnerten Ereignisse aus der Vergangenheit dar.

Das Jahr 2023 war voll von Veranstaltungen, die sowohl präsentisch als auch online durchgeführt wurden. Die folgenden Aktivitäten wurden im Rahmen des Projekts 2023 durchgeführt:

- 20 Aufzeichnungen von Interviews mit Zeitzeugen aus den Woiwodschaften Oppeln, Schlesien und Pommern, die ihre Erfahrungen und Erinnerungen zu Themen von bedeutendem historischen Wert für das Verständnis der lokalen Geschichte erzählten.

Die Aufnahmen sind auf der Projektwebsite www.e-historie.pl verfügbar

- 11 Podcasts in der Reihe „Silesia Storys. Ereignisse, Menschen, Geschichte“, die sich mit verschiedenen Themen befassen und historische („1998. Verteidigung der Woiwodschaft Oppeln“), kulturelle („Schlesische Legenden aus Mysłowice und Umgebung“) oder biografische („Stille Heldin der Frauen. Clara Immerwahr-Haber“) Aspekte beleuchten.

i okolic”), czy biograficzne („Cicha bohaterka kobiet. Clara Immerwahr-Haber”).

Podcasty dostępne są na stronie projektu www.e-historie.pl oraz na [youtube.pl](https://www.youtube.com).

– 7 spotkań ze świadkami czasu, zorganizowanych w trzech województwach (województwo śląskie, opolskie i pomorskie), będących, szczególnie dla młodszych odbiorców projektu, doskonałą okazją do poznania historii w niecodzienny, nietuzinkowych sposób – w formie żywej lekcji historii.

- 12.07.2023 „Mury i ludzie jako strażnicy czasu” – Objazda, Gminna Biblioteka w Objęździe
- 20.08.2023 „Dziadek z Wehrmacht” Większyce – DFK Większyce
- 08.10.2023 „Luteranie w gminie Komprachcice” – Osiny, Kościół Ewangelicki w Osinach
- 21.10.2023 „Historia Tworogu oraz dzieje śląskiej kolei” – Tworóg, Gminny Ośrodek Kultury w Tworogu
- 24.10.2023 „Rozmowy o 25 rocznicy obrony Haimatu i Małej Ojczyzny” – Kamień Śląski
- 02.11.2023 „Rok 1945 i historia powojenna Śląska Opolskiego” – Głogówek, Centrum Kultury w Głogówku
- 09.12.2023 „Rozmowa o tradycjach świątecznych i tematach przyszłościowych” – Opole Centrum Młodzieży Mniejszości Niemieckiej

– 5 warsztatów dziennikarskich i historycznych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych województwa opolskiego oraz śląskiego, podczas których uczniowie poznawali tajniki pracy dziennikarskiej, podstawy prowadzenia wywiadów oraz sposoby edycji nagrań audio.

Warsztaty przeprowadzone zostały przez ekspertów, pasjonatów historii lokalnej, dziennikarzy, a także koordynatorkę projektu Archiwum Historii Mówionej.

- 20.03.2023 – Raclawice Śląskie: A. Starczewska-Wojnar „Jak zacząć poszukiwania własnych korzeni”
- 20.03.2023 – Raclawice Śląskie: M. Blach-Margos: „Warsztaty z czytania starego pisma niemieckiego” na podstawie ksiąg urzędów stanu cywilnego
- 26.07.2023 – Warsztaty online: R. Urban „Szkolenie dziennikarskie dla młodzieży”
- 12.10.2023 – Toszek: S. Melich: „Historia Toszka na starych pocztówkach – spacer śladami niemieckiej kultury i przemysłu w mieście”
- 06.11.2023 – Krasiejów: S. Melich: „Jak stworzyć swoje archiwum? – dokumentowanie historii rodziny i okolic Krasiejowa”

Die Podcasts sind auf der Projektwebsite www.e-historie.pl und auf YouTube verfügbar.

– 7 Begegnungen mit Zeitzeugen, die in drei Woiwodschaften (Schlesien, Oppeln und Pommern) organisiert wurden und vor allem für die jüngeren Projektteilnehmer eine hervorragende Gelegenheit darstellen, Geschichte auf unkonventionelle, direkte Weise zu erfahren – in Form einer lebendigen Geschichtsstunde.

- 12.07.2023 „Mauern und Menschen als Hüter der Zeit” – Objazd (Wobesde), Gemeindebibliothek Objazd
- 20.08.2023 „Der Großvater aus der Wehrmacht” – Większyce (Wiegsschütz) – DFK Większyce
- 08.10.2023 „Lutheraner in der Gemeinde Komprachcice”. – Osiny (Rothhaus), Evangelische Kirche in Osiny
- 21.10.2023 „Geschichte von Tworóg und die Geschichte der schlesischen Eisenbahn” – Tworóg, Gemeindekulturzentrum in Tworóg
- 24.10.2023 „Vorträge zum 25. Jahrestag der Verteidigung der Heimat und der Kleinen Heimat” – Kamień Śląski (Gross Stein)
- 02.11.2023 „1945 und die Nachkriegsgeschichte im Oppelner Schlesien” – Głogówek (Oberglöggau), Kulturzentrum in Głogówek
- 09.12.2023 „Gespräche über Weihnachtstraditionen und Zukunftsthemen” – Oppelner Jugendzentrum der deutschen Minderheit

– 5 Journalismus- und Geschichts-Workshops für Kinder und Jugendliche aus Grundschulen in den Woiwodschaften Oppeln und Schlesien, in denen die Schüler Prinzipien und Tricks der journalistischen Arbeit, die Grundlagen der Interviewführung und die Bearbeitung von Tonaufnahmen kennenlernten.

Die Workshops wurden von Experten, Lokalhistorikern, Journalisten und der Koordinatorin des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte” geleitet.

- 20.03.2023 – Raclawice Śląskie (Rasselwitz): A. Starczewska-Wojnar „Wie man mit der Suche nach den eigenen Wurzeln beginnt”.
- 20.03.2023 – Raclawice Śląskie (Rasselwitz): M. Blach-Margos: „Workshop zum Lesen altdeutscher Schrift als Grundlage der Arbeit mit Registerbüchern
- 26.07.2023 – Online-Workshop: R. Urban „Journalistisches Training für Jugendliche”
- 12.10.2023 – Toszek (Tost): S. Melich: „Geschichte von Toszek auf alten Postkarten – ein Spaziergang auf den Spuren der deutschen Kultur und Industrie in der Stadt”

– Publikacja książkowa „Jestem zdrow i w dobrym nastroju. Pocztkówki z Wielkiej Wojny...”, prezentującą wspomnienia mieszkańców Bytomia oraz jego okolic, spisanych w formie kartek pocztowych z okresu I wojny światowej wysyłanych przez byłych podopiecznych tamtejszego sierocińca. W publikacji znalazły się wybrane pocztówki wraz z tłumaczeniem na język polski oraz zawierają komentarze eksperta, odpowiednie do danej ilustracji oraz treści.

W 2023 roku projekt swoim zasięgiem (zarówno stacjonarnie, jak i online) dotarł do niemalże 9000 odbiorców.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

- 06.11.2023 – Krasiejów (Krascheow): S. Melich: „Wie legt man sein Archiv an? – Dokumentation der Familiengeschichte und der Geschichte von Krasiejów“.

– Die Buchveröffentlichung „Ich bin gesund und munter. Ansichtskarten aus dem Großen Krieg...“ präsentiert die Erinnerungen der Einwohner von Beuthen und Umgebung in Form von Postkarten aus dem Ersten Weltkrieg, die von ehemaligen Insassen des örtlichen Waisenhauses verschickt wurden. Die Publikation zeigt ausgewählte Postkarten mit einer polnischen Übersetzung und enthält fachkundige Kommentare zu den Illustrationen und zum Inhalt.

Im Jahr 2023 erreichte das Projekt mit seinen Aktivitäten (sowohl präsentisch als auch online) fast 9.000 Empfänger.

Finanzierung: Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen und Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

Zapomniane dziedzictwo

Data: styczeń – grudzień 2023

Miejsce: województwo śląskie oraz województwo opolskie

Forma: stacjonarna

Zapomniane Dziedzictwo to wieloletni projekt Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, mający na celu przywrócenie pamięci o zapomnianych obiektach architektonicznych, które czasy swojej świetności mają już za sobą.

Na dwujęzycznej, polsko-niemieckiej stronie internetowej, ukazano historie zabytków architektonicznych, będących regionalnym dziedzictwem Śląska. Począwszy od pałaców magnatów przemysłowych, poprzez budynki użyteczności publicznej, na obiektach sakralnych kończąc. Wszystkie te miejsca łączy jedno – dawniej stanowiły wizytówkę naszego regionu.

Zapomniane Dziedzictwo, to również projekt służący budowaniu identyfikacji z własną historią i kulturą, skierowany zarówno do członków mniejszości niemieckiej, jak i do wszystkich zainteresowanych, którzy chcą pogłębiać swoją wiedzę na temat niemieckiego dziedzictwa z terenów szeroko pojętego Śląska.

W roku 2023, w ramach projektu poszerzono stronę internetową o kolejnych pięć zapomnianych obiektów znajdujących się na Śląsku. Są nimi Pałac w Świerklańcu, Cmentarz Tryński w Gliwicach, Cmentarz Żydowski w Gliwicach, Dwór w Jasionie oraz Stary Cmentarz Żydowski na Piasku w Gliwicach. Podobnie jak w latach poprzednich, obiekty zostały zaprezentowane w atrakcyjnej formie. Archiwalne fotografie zostały zestawione ze zdjęciami przedstawiającymi obecny wygląd i stan obiektów. Dodatkowo, każde z miejsc zostało opatrzone historiami w formie tekstów popularnonaukowych.

Ponadto w tegorocznej edycji Zapomnianego Dziedzictwa położono większy nacisk na bezpośredni kontakt z odbiorcami, poprzez organizację cyklu wycieczek autokarowych, spacerów miejskich oraz wykładów historyczno-regionalnych w oparciu o treści zamieszczone na stronie Zapomnianego Dziedzictwa.

W 2023 roku zorganizowano wycieczki autokarowe o następującej tematyce:

- „Śladami kajnbanki, czyli dawna kolej wąskotorowa”,
- „Zapomniane napisy – poniemieckie inskrypcje na Górnym Śląsku”
- „Zapomniane dziedzictwo postindustrialne”.

Dodatkowo jesienią odbyły się również dwa lokalne spacery miejskie – w Gliwicach „Zapomniane losy

Vergessenes Erbe

Datum: Januar – Dezember 2023

Ort: Woiwodschaft Schlesien und Woiwodschaft Oppeln

Form: präsentisch

„Vergessenes Erbe“ ist ein langjähriges Projekt des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit mit dem Ziel, vergessene Architekturdenkmäler, die ihre Blütezeit in vergangenen Epochen hatten, wieder ins Gedächtnis zu rufen.

Auf der zweisprachigen deutsch-polnischen Website wird die Geschichte von Baudenkmälern vorgestellt, die Teil des regionalen Erbes Schlesiens sind. Diese reichen von den Palästen der Industriemagnaten bis hin zu öffentlichen Gebäuden und Kirchen. All diese Orte haben eines gemeinsam: Sie waren einst prestigeträchtige Wahrzeichen unserer Region.

„Vergessenes Erbe“ ist auch ein Projekt, das darauf abzielt, die Identifikation mit der eigenen Geschichte und Kultur zu fördern. Es richtet sich sowohl an Angehörige der deutschen Minderheit als auch an alle, die ihr Wissen über das deutsche Erbe im schlesischen Raum vertiefen möchten.

Im Jahr 2023 wurde die Website des Projekts um fünf weitere vergessene Stätten in Schlesien erweitert. Dabei handelt es sich um das Schloss in Świerklaniec (Neudeck), den Tryński-Friedhof in Gleiwitz, den jüdischen Friedhof in Gleiwitz, das Herrenhaus in Jasiona (Jasten) und den alten jüdischen Friedhof in der Na Piasku-Straße in Gleiwitz. Wie die bereits bestehenden Eintragungen wurden auch die Orte in einer attraktiven Form präsentiert: Archivfotos wurden Fotos gegenübergestellt, die das heutige Aussehen und den Zustand der Stätten zeigen. Darüber hinaus wurde jede Eintragung mit populärwissenschaftlichen Texten zur Geschichte der Orte ergänzt.

Bei den diesjährigen Aktivitäten im Rahmen des Projekts „Vergessenes Erbe“ wurde mehr Wert auf den direkten Kontakt mit der Öffentlichkeit gelegt, indem auf der Grundlage der Inhalte der Website „Vergessenes Erbe“ eine Reihe von Ausflügen, Stadtpaziergängen sowie historischen und regionalen Vorträgen organisiert wurden.

Im Jahr 2023 wurden Bustouren zu den folgenden Themen organisiert:

- „Auf den Spuren der Klajnbanka, die ehemalige Schmalspurbahn“,
- „Vergessene Schriftzüge – deutsche Inschriften in Oberschlesien“.
- „Vergessenes postindustrielles Erbe“.

Darüber hinaus fanden im Herbst zwei lokale Stadtpaziergänge zu den Themen „Das vergessene

gliwickiej gminy żydowskiej” oraz w Opolu „Nieznana historia opolskich Luteran”.

Zorganizowano także cykl czterech wykładów historyczno-regionalnych „Zapomniane Gliwice – Nieznane historie naszego miasta” w całości poświęconych losom nieznanym miejsc, obiektów i osobistości związanych z Gliwicami.

- Zapomniani bohaterowie – historia Arthura Kochmanna i Franza Bernheima
- Zapomniane monumenty – nieznane historie gliwickich pomników
- Cmentarz hutniczy – ostatnie świadectwo (nie)zwykłych ludzi
- Zapomniane dziedzictwo rodziny von Welczek w całości poświęconych losom nieznanym miejsc, obiektów i osobistości związanych z Gliwicami.

Tegoroczną innowacją było również przeprowadzenie warsztatów szkole podstawowej (ZSO nr 5 im. Armii Krajowej w Gliwicach) na temat rewitalizacji obiektów przemysłowych. Podczas warsztatów uczniowie mieli możliwość podjęcia dyskusji na temat przyszłości zaniedbanych obiektów, poznając bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe Śląska.

W 2023 roku w bezpośrednim projekcie wzięło udział ponad 300 uczestników.

Finansowanie: Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Schicksal der jüdischen Gemeinde in Gleiwitz“ und „Die unbekannte Geschichte der Oppelner Lutheraner“ statt.

Außerdem wurde eine Reihe von vier regionalgeschichtlichen Vorträgen zum Thema „Das vergessene Gleiwitz – Unbekannte Geschichten unserer Stadt“ organisiert, die sich ganz dem Schicksal unbekannter Orte, Objekte und Persönlichkeiten widmeten, die mit der Geschichte der Stadt Gleiwitz verbunden sind.

- Vergessene Helden – die Geschichte von Arthur Kochmann und Franz Bernheim
- Gleiwitzer Denkmäler – unbekanntes Geschichten der Denkmäler der Stadt
- Der Hüttenfriedhof – das letzte Ruhestätte (un)gewöhnlicher Menschen
- Das vergessene Erbe der Familie von Welczek – das Schicksal unbekannter Orte, Gegenstände und Persönlichkeiten, die mit der Geschichte von Gleiwitz verbunden sind

Eine weitere Neuerung war die Durchführung eines Workshops in einer Grundschule (Armia-Krajowa-Schule Nr. 5 in Gleiwitz) zum Thema der Revitalisierung postindustriellen Kulturerbes. Während des Workshops hatten die Schüler die Gelegenheit, über die Zukunft vernachlässigter Kulturerbestätten zu diskutieren und gleichzeitig etwas über das reiche und vielfältige kulturelle Erbe Schlesiens zu lernen.

Im Jahr 2023 nahmen mehr als 300 Teilnehmer direkt an dem Projekt teil.

Finanzierung: Sächsisches Staatsministerium des Innern

Elementarz Lidera Organizacji – ELOm

Data: styczeń – grudzień 2023
Miejsce: województwo śląskie, województwo opolskie, województwo dolnośląskie
Forma: stacjonarna

ELOm – Elementarz Lidera Organizacji, to projekt skierowany szczególnie do młodzieży mniejszości niemieckiej w wieku 15–19 lat. Głównym celem programu jest wykształcenie młodego pokolenia, danie im narzędzi do pracy na rzecz mniejszości niemieckiej. Program skupia się na zdobywaniu wiedzy, rozwijaniu kompetencji i kształtowaniu postaw, które pozwolą na konstruktywną zmianę obserwowanej sytuacji – w formie projektu lub innego pożytecznego działania społecznego.

W 7. edycji projektu wzięło udział 19 osób. Podobnie jak w ubiegłych latach większość stanowiły osoby z województwa opolskiego oraz śląskiego. Oprócz tego uczestnikami była młodzież z województwa warmińsko-mazurskiego i po raz drugi w historii projektu w programie wzięła udział młodzież z województwa dolnośląskiego.

Forma zakładanych aktywności i ich rodzaj była wynikiem zebranych doświadczeń z poprzednich edycji. W planie znalazły się cztery moduły szkole-

Elementarschulung für Jugendliche – ELOm

Datum: Januar – Dezember 2023
Ort: Woiwodschaft Schlesien, Woiwodschaft Oppeln, Woiwodschaft Niederschlesien
Form: stationär

ELOm – Elementarschulung für Führungskräfte der deutschen Minderheit ist ein Projekt, das sich speziell an junge Menschen der deutschen Minderheit im Alter von 15–19 Jahren richtet. Das Hauptziel des Programms ist es, die junge Generation auszubilden und ihr das Rüstzeug zu geben, um sich ehrenamtlich für die deutsche Minderheit einzusetzen. Der Schwerpunkt des Programms liegt auf dem Erwerb von Wissen, der Entwicklung von Kompetenzen und der Herausbildung von Einstellungen, wodurch die Teilnehmenden befähigt werden sollen, durch zivilgesellschaftliches Engagement eine positive Veränderung der aktuellen Situation zu erwirken. In diesem Rahmen führen die Teilnehmenden ein eigenes Projekt oder eine andere nützliche soziale Aktion durch.

An der 7. Auflage des Projekts nahmen neunzehn Personen teil. Wie in den Vorjahren kamen die meisten Teilnehmer aus den Woiwodschaften Oppeln und Schlesien. Darüber hinaus nahmen junge Menschen

niowe w następującym układzie: zjazd weekendowy, pięciodniowy zjazd warsztatowy i kolejne dwa spotkania weekendowe. Poza tym najważniejszym wyzwaniem dla uczestników i uczestniczek było samodzielne przeprowadzenie czterech projektów własnego pomysłu.

W ramach projektu zorganizowano cykl szkoleniowych spotkań, udzielono uczestnikom wsparcia przy tworzeniu miniprojektów, a także umożliwiono odbycie praktyk zawodowych. Całość działań podsumowała uroczysta gala młodzieżowa.

Maj – Kędzierzyn-Koźle (woj. opolskie)

Najważniejszym celem pierwszego spotkania było zintegrowanie grupy. Trenerzy mieli możliwość zapoznania młodzieży ze specyfikacją pracy warsztatowej oraz konceptem myślenia projektowego. Ponadto uczestnikom i uczestniczkom został zaprezentowany przebieg całej serii, jego główne cele oraz organizatorzy projektu.

Czerwiec – Łądek Zdrój (woj. dolnośląskie)

Drugie spotkanie dotyczyło dalszej integracji uczestników i uczestniczek, praktykowania umiejętności pracy w grupie, a także ćwiczeniu kompetencji liderkich. Młodzież biorąca udział w projekcie ELOm7 miała również możliwość pracy w formie projektowej,

aus der Woiwodschaft Ermland-Masuren und zum zweiten Mal in der Geschichte des Projekts auch junge Menschen aus der Woiwodschaft Niederschlesien am Programm teil.

Die Form der durchgeführten Aktivitäten und ihre entsprechende Ausgestaltung waren das Ergebnis der Erfahrungen, die bei früheren Ausgaben des Programms gesammelt wurden. Teil des Projekts waren vier Ausbildungsmodule in folgender Reihenfolge: ein Wochenendkurs, ein fünftägiger Workshop und zwei weitere Wochenendtreffen. Darüber hinaus bestand die wichtigste Aufgabe für die Teilnehmer darin, selbstständig vier Projekte, die aus eigenen Ideen entstanden, durchzuführen.

Das Projekt umfasste eine Reihe von Schulungstreffen, unterstützte die Teilnehmer bei der Erstellung von Miniprojekten und bot Möglichkeiten für Praktika. Die Aktivitäten wurden mit einer Jugendgala abgeschlossen.

Mai – Kędzierzyn-Koźle (Kandrzin-Cosel),

Woiwodschaft Oppeln

Das wichtigste Ziel des ersten Treffens der 7. ELOm-Ausgabe war es, die Gruppe zu integrieren. Die Ausbilder hatten die Möglichkeit, die Jugendlichen mit den Besonderheiten der Workshop-Arbeit und den Konzepten der Projektplanung vertraut zu machen. Darüber hinaus wurden den Teilnehmern der Ablauf der gesamten Veranstaltungsreihe, die Hauptziele der 7. ELOm-Ausgabe sowie die Projektorganisatoren vorgestellt.

Juni – Łądek Zdrój (Bad Landeck), Woiwodschaft Niederschlesien

Im Mittelpunkt des zweiten Treffens der 7. ELOm-Ausgabe standen die weitere Integration der Teilnehmer, das Üben von Gruppenarbeit und die Schulung von Führungskompetenzen. Die Nachwuchsführungskräfte, die am ELOm7-Projekt teilnahmen, hatten auch die Möglichkeit, in einem Projektformat zu arbeiten, in dem sie präzise Kommunikation übten und lernten, mit Stress umzugehen. Es wurden Projektgruppen gebildet und die Teilnehmer wurden mit allen Regeln und Methoden zum Verfassen einer Bewerbung vertraut gemacht. Die Projektgruppen begannen auch mit der Arbeit an ihrem eigenen Projekt und dem Schreiben des entsprechenden Antrags, was während des Treffens im September fortgesetzt wurde.

September – Turawa, Woiwodschaft Oppeln

Beim dritten Treffen der 7. Ausgabe des Projekts ELOm ging es vor allem um die Erstellung der endgültigen Fassung der Anträge für die eigenen Projekte der Teilnehmenden. Die Gruppen arbeiteten an dem bereits erstellten Grundgerüst, ergänzten es

gdzie ćwiczyła precyzyjną komunikację oraz poznała sposoby radzenia sobie ze stresem. Zostały utworzone grupy projektowe i uczestnicy zostali zapoznani z wszystkimi zasadami oraz metodami wypełniania wniosku. Grupy projektowe rozpoczęły także pracę nad własnym projektem i pisaniem wniosku, co było kontynuowane na spotkaniu wrześniowym.

Wrzesień – Turawa (woj. opolskie)

Trzecie spotkanie opierało się głównie na stworzeniu ostatecznej wersji wniosku. Grupy pracowały nad stworzonym już wcześniej szkieletem, uzupełniały go o brakujące informacje oraz nabyły wiedzę o dynamice grupowej. Zapoznały się także z radami i przestrożami uczestników wcześniejszych edycji dotyczących planowania i przeprowadzania własnego projektu.

Październik – miesiąc prezentacji miniprojektów

W październiku uczestnicy ELOm mieli możliwość zaprezentowania zdobytej wiedzy i umiejętności wśród szerokiego grona odbiorców.

1. „Sztuka kulinarna – zdrowo i pysznie! Kreatywne przepisy dla przyjemności i zdrowia” – Gliwice, woj. śląskie, 09.10.2023 r.
2. „Rusz się! Beweg dich! Warsztaty sportowo-językowe. Naucz się spędzać czas bez telefonu.” – Olsztyn, woj. warmińsko-mazurskie, 16.10.2023 r.
3. „ZEIT TITANEN. Zarządzanie czasem i radzenie sobie ze stresem” – Krapkowitz, woj. opolskie, 21.10.2023 r.
4. „Nasz Śląski Świat – Ozimecka Gra Terenowa” – Ozimek, woj. opolskie, 28.10.2023 r.

Listopad – Prudnik woj. opolskie

Moduł ten dedykowany był przede wszystkim podsumowaniu i ewaluacji zrealizowanych projektów jak również całego programu ELOm. Ważnym punktem programu było rozliczenie finansowe i merytoryczne wraz z przygotowaniem artykułu do magazynu „Antidotum”.

Gala podsumowująca

Zwieńczeniem całego projektu była zorganizowana w Opolu, Gala Projektów Młodzieżowych, podczas której uczestnicy opowiedzieli o własnych doświadczeniach i przemyśleniach, podsumowując swoją całoroczną pracę. Dodatkowo, podczas spotkania zaprezentowano program ELOm oraz młodzieżowe miniprojekty.

Praktyki młodzieżowe – nowość w projekcie

W 7. edycji ELOm uczestnicy otrzymali możliwość odbycia 10-godzinnych, bezpłatnych praktyk w siedzibie Związku Młodzieży Mniejszości Niemieckiej RP

mit fehlenden Informationen und erwarben Kenntnisse zur Gruppenarbeit. Sie machten sich auch mit den Ratschlägen und Empfehlungen der Teilnehmer früherer Ausgaben vertraut, um ihr eigenes Projekt zielgerichtet planen und durchführen zu können.

Oktober – Monat der Miniprojektpräsentationen

Im Oktober hatten die ELOm-Teilnehmer die Möglichkeit, ihre erworbenen Kenntnisse und Fähigkeiten einem breiten Publikum zu präsentieren. Die durchgeführten Projekte umfassten:

1. „Kunst der Kulinarik – gesund und lecker! Kreative Rezepte für Genuss und Gesundheit“ – Gleiwitz, Woiwodschaft Schlesien, 09.10.2023.
2. „Rusz się! Beweg dich! Sport- und Sprachworkshops. Lerne, die Zeit ohne Handy zu verbringen.“ – Olsztyn (Allenstein), Woiwodschaft Ermland-Masuren, 16.10.2023.
3. „ZEIT TITANEN. Zeitmanagement und Stressbewältigung“ – Krapkowitz (Krappitz), Woiwodschaft Oppeln, 21.10.2023.
4. „Unsere schlesische Welt – Geländespiel Ozimek“ – Ozimek (Malapane), Woiwodschaft Oppeln, 28.10.2023.

November – Prudnik (Neustadt),

Woiwodschaft Oppeln

Das letzte Projekttreffen der 7. Ausgabe des ELOm-Projekts diente vor allem der Zusammenfassung und Evaluation der abgeschlossenen Projekte sowie des gesamten ELOm-Programms. Ein wichtiger Programmpunkt war die finanzielle Abrechnung und inhaltliche Berichterstattung sowie die Vorbereitung eines Artikels für die Zeitschrift „Antidotum“.

Abschluss-Gala

Der Höhepunkt des gesamten Projekts war die in Oppeln organisierte Jugendgala, bei der die Teilnehmer über ihre eigenen Erfahrungen und Gedanken sprachen und ihre einjährige Arbeit zusammenfassten. Darüber hinaus wurde während des Treffens das ELOm-Programm mitsamt der Jugend-Miniprojekte vorgestellt.

Jugendpraktika – neu im Projekt

In der 7. Ausgabe von ELOm hatten die Teilnehmer die Möglichkeit, ein 10-stündiges Praktikum in der Geschäftsstelle des Bunds der Jugend der deutschen Minderheit in Polen in Oppeln oder in einer anderen Einrichtung der deutschen Minderheit zu absolvieren. Insgesamt absolvierten 9 ELOm-Teilnehmer solche Praktika.

Insgesamt haben 19 Teilnehmer am Projekt teilgenommen.

w Opolu lub w innej instytucji mniejszości niemieckiej. W sumie praktyki odbyło 9 uczestników ELOm. W projekcie wzięło udział 19 uczestników.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

LernRAUM.pl Nowa perspektywa niemieckiego

Data: styczeń – grudzień 2023

Miejsce: obszar całej Polski

Forma: online oraz stacjonarna

Projekt LernRAUM.pl *Nowa perspektywa niemieckiego* to projekt realizujący ideę kształcenia i uczenia się przez całe życie, którego głównymi celami są podnoszenie kompetencji językowych wśród członków mniejszości niemieckiej w Polsce, a także nauczanie języka niemieckiego w atrakcyjny i niekonwencjonalny sposób. W ramach projektu uczestnicy spotkań mają możliwość nie tylko doskonalenia swoich umiejętności językowych, ale także poszerzenia swojej wiedzy w rozmaitych obszarach życia, takich jak kultura, historia, oświata, czy polityka.

Projekt LernRAUM.pl za cel swojej działalności stawia sobie również poprawę dostępu do pozalekcyjnych form nauki języka niemieckiego oraz wspieranie mniejszości niemieckiej w rozwoju lokalnego życia kulturalnego i edukacyjnego.

Projekt skierowany jest również do osób zainteresowanych promocją kultury i języka niemieckiego. Jednocześnie forma projektu ma na celu motywowanie ludzi do rozmawiania i porozumiewania się w języku niemieckim, właśnie podczas wydarzeń językowych. Wydarzenia te mają także na celu wzmocnienie kompetencji językowych członków mniejszości niemieckiej. Jednym z celów strategicznych ujętych w Strategii na rzecz Mniejszości Niemieckiej w Polsce jest doskonalenie umiejętności językowych osób średniego pokolenia, które ze względu na wydarzenia historyczne nie mogli uczyć się języka niemieckiego. Realizację tego celu zapewnia projekt LernRAUM.pl.

Projekt LernRAUM.pl obejmuje zasięgiem obszar całej Polski. Wszystkie wydarzenia językowe, realizowane są przez Animatorów, którzy prowadzą filie projektu w strukturach Mniejszości Niemieckiej. W roku 2023 w ramach projektu zrealizowano następujące rodzaje wydarzeń językowych:

- 55 wykładów online
- 48 wykładów stacjonarnych
- 46 warsztatów
- 80 kursów językowych

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln.

LernRAUM.pl Deutsch mal anders

Datum: Januar – Dezember 2023

Ort: verschiedene Orte in ganz Polen

Form: online und präsentisch

Das Projekt LernRAUM.pl *Deutsch mal anders* ist ein Projekt, das der Idee der Erwachsenenbildung und des lebenslangen Lernens gewidmet ist. Die Hauptziele des Projekts sind die Verbesserung der Sprachkompetenzen von Angehörigen der deutschen Minderheit in Polen sowie die Vermittlung der deutschen Sprache auf attraktive und unkonventionelle Weise. Im Rahmen des Projekts haben die Teilnehmer nicht nur die Möglichkeit, ihre Sprachkenntnisse zu verbessern, sondern sie können auch ihr Wissen zu verschiedenen Themenbereichen wie Kultur, Geschichte, Bildung und Politik erweitern.

Das Projekt LernRAUM.pl zielt auch darauf ab, den Zugang zum außerschulischen Erlernen der deutschen Sprache zu verbessern und die deutsche Minderheit bei der Ausgestaltung des lokalen Kultur- und Bildungslebens zu unterstützen.

Das Projekt richtet sich auch an Menschen, die an der deutschen Kultur und Sprache interessiert sind. Gleichzeitig zielt die Form des Projekts darauf ab, Menschen zu motivieren, gerade bei Sprachveranstaltungen Deutsch zu sprechen und deutschbasiert zu kommunizieren. Die Veranstaltungen sollen dabei insbesondere die sprachlichen Kompetenzen der Angehörigen der deutschen Minderheit stärken. Eines der strategischen Ziele der deutschen Minderheit in Polen ist die Verbesserung der Sprachkenntnisse von Menschen der mittleren Generation, die aufgrund historischer Bedingungen kein Deutsch lernen konnten. Das Projekt LernRAUM.pl sorgt für die Verwirklichung dieses Ziels.

Das Projekt LernRAUM.pl deckt ganz Polen ab. Die Sprachveranstaltungen werden von Animatoren durchgeführt, die die Zweigstellen des Projekts innerhalb der Strukturen der deutschen Minderheit leiten. Im Jahr 2023 wurden im Rahmen des Projekts folgenden Formen von Sprachveranstaltungen durchgeführt:

- 55 Online-Vorträge
- 48 präsentische Vorträge
- 46 Workshops
- 80 Sprachkurse

W ramach projektu LernRAUM.pl organizowano również spotkania online promujące znaczenie języka niemieckiego. Jako goście zostali zaproszeni m.in. Piotr Żwak (tłumacz języka niemieckiego), Bartosz Wieliński (dziennikarz „Gazety Wyborczej”), Andreas Kotz (dyrektor Instytutu Goethego w Krakowie), Arkadiusz Stempin (politolog i historyk), Rolf Nickel (dyplomata, były ambasador Niemiec w Polsce) oraz Cornelia Pieper (Konsul Generalna Konsulatu Generalnego w Gdańsku).

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec

Partner: Fundacja Rozwoju Śląska

„Bilingua – łatwiej z niemieckim!” – Kampania wzmacniająca polsko-niemiecką dwujęzyczność w Polsce

Data: styczeń 2023 – grudzień 2023

Miejsce: obszar całej Polski, w szczególności województwa: śląskie, opolskie i warmińsko- mazurskie

Forma: stacjonarna oraz online

Projekt „Bilingua – łatwiej z niemieckim!” miał na celu pielęgnowanie oraz poznawanie języka niemieckiego. Ma to kluczowe znaczenie dla budowania oraz wspierania poczucia tożsamości kulturowej każdej mniejszości narodowej i etnicznej, w tym również mniejszości niemieckiej. Znajomość języka niemieckiego jest szczególnie potrzebna, by pamięć historyczna regionów, takich jak Dolny i Górny Śląsk oraz Warmia i Mazury, wzrastała w świadomości całej społeczności. Głównym celem kampanii było rozpowszechnienie idei dwujęzyczności polsko-niemieckiej oraz uświadomienie korzyści płynących z dwujęzyczności polsko-niemieckiej. Kampania dotarła do wszystkich wymienionych grup docelowych. Każdej z tych grup uświadomiliśmy, że język jest ważnym nośnikiem tożsamości, dlatego pielęgnowanie go w rodzinach i w młodym pokoleniu jest bardzo ważne. Język niemiecki to także wielka szansa dla młodych ludzi w ich indywidualnym rozwoju i poszerzaniu horyzontów.

W ramach projektu w 2023 roku przeprowadzono następujące działania: Punkt doradztwa w zakresie dwujęzyczności, 2 konkursy dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, wydawanie czasopisma dla dzieci „KEKS für die Pause” (3 numery), materiały służące promocji języka niemieckiego i zachowaniu kultury: komiks: o historii Śląska „Mali odkrywcy i Maria Cunitz” (2500 egz.) oraz karty pracy do komiksu (500 egz.).

Im Rahmen des Projekts LernRAUM.pl wurden auch Online-Treffen mit hochrangigen Gästen organisiert, um die Bedeutung der deutschen Sprache zusätzlich zu fördern. Zu den geladenen Gästen gehörten Piotr Żwak (Übersetzer für Deutsch und Polnisch), Bartosz Wieliński (Journalist bei der Gazeta Wyborcza), Andreas Kotz (Leiter des Goethe-Instituts in Krakau), Arkadiusz Stempin (Politikwissenschaftler und Historiker), Rolf Nickel (Diplomat, ehemaliger Botschafter der Bundesrepublik Deutschland in Polen) und Cornelia Pieper (Generalkonsulin des Generalkonsulats der Bundesrepublik Deutschland in Danzig).

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Partner: Stiftung für die Entwicklung Schlesiens

„Bilingua – einfach mit Deutsch!” – Kampagne zur Stärkung der deutsch-polnischen Zweisprachigkeit in Polen

Datum: Januar 2023 – Dezember 2023

Ort: Ganz Polen, insbesondere in den Woiwodschaften Schlesien, Opoln und Ermland-Masuren

Form: präsentisch und online

Das Projekt „Bilingua – einfach mit Deutsch!” zielt auf die Pflege und das Erlernen der deutschen Sprache ab. Spracherwerb ist von zentraler Bedeutung für die Entwicklung und den Erhalt der kulturellen Identität jeder nationalen und ethnischen Minderheit, so auch der deutschen Minderheit. Solide Kenntnisse der deutschen Sprache sind besonders deshalb notwendig, damit das historische Gedächtnis von Regionen wie Nieder- und Oberschlesien sowie Ermland und Masuren im Bewusstsein der gesamten Gemeinschaft verankert bleibt. Das Hauptziel der Kampagne bestand darin, die Konzepte zur deutsch-polnischen Zweisprachigkeit zu verbreiten und das Bewusstsein für die Vorteile deutsch-polnischer Zweisprachigkeit zu schärfen. Die Kampagne erreichte alle angestrebten Zielgruppen. Jede dieser Gruppen wurde dafür sensibilisiert, dass die Sprache ein wichtiger Identitätsträger ist. Somit wird die Relevanz der Sprachpflege in den Familien und in der jungen Generation unterstrichen. Die deutsche Sprache bietet auch die große Chance für junge Menschen, sich als Individuen im Bewusstsein der multikulturellen Prägung zu entwickeln und ihren Horizont zu erweitern.

Die folgenden Aktivitäten wurden im Jahr 2023 im Rahmen des Projekts durchgeführt: Einrichtung von Zweisprachigkeitsberatungsstellen, zwei Wettbewerbe für Grund- und Sekundarschüler, Herausgabe der Kinderzeitschrift „KEKS für die Pause” (3 Ausgaben),

Punkt Doradczy pełnił m.in. rolę informacyjną, a zaangażowane w nim doradczynie ds. polsko-niemieckiej dwujęzyczności w ramach swoich zadań udzielały (osobiście, drogą telefoniczną oraz elektroniczną) nauczycielom, dyrekcji placówek edukacyjnych, organizacjom mniejszości niemieckiej oraz rodzicom wszelkich informacji związanych z wychowaniem dwujęzycznym i edukacją mniejszościową. Zadaniem doradczyń był również bezpośredni kontakt z młodzieżą szkolną; podczas spotkań w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych wskazywały uczniom zalety polsko-niemieckiej dwujęzyczności oraz przekonywały, jak duże możliwości niesie za sobą znajomość drugiego języka.

Punkt Doradczy działał 12 miesięcy, łącznie odbyło się około 350 spotkań, w których wzięło udział prawie 3000 uczniów, ponad 850 rodziców i 65 nauczycieli. W 2023 roku odbyło się ponad 355 wydarzeń, w tym 170 animacji dla dzieci, 8 warsztatów dla rodziców i 153 szkolenia dla nauczycieli. Zasięg na stronie internetowej i profilu kampanii na Facebooku osiągnął ponad 110 500 osób. Ze względu

Herausgabe von Materialien zur Förderung der deutschen Sprache und zum Erhalt der Kultur: ein Comic über die Geschichte Schlesiens „Kleine Entdecker und Maria Cunitz“ (2.500 Exemplare) und Arbeitsblätter zum Comic (500 Exemplare).

Die Beratungsstelle für Zweisprachigkeit erfüllte Informationsfunktionen, wobei die Berater für deutsch-polnische Zweisprachigkeit Lehrern, Schulleitungen, Organisationen der deutschen Minderheit und Eltern persönlich, telefonisch und per E-Mail mit Informationen und Hilfestellungen zu zweisprachiger Erziehung und Minderheitenbildung zur Verfügung standen. Die Berater hatten auch direkten Kontakt zu Kindern und Jugendlichen in den Schulen: Bei Treffen in Grund- und Sekundarschulen zeigten sie den Schülern die Vorteile der deutsch-polnischen Zweisprachigkeit auf und erläuterten das große Potenzial des Zweitspracherwerbs.

Die Beratungsstelle war 2023 volle 12 Monate lang aktiv, wobei insgesamt etwa 350 Beratungssitzungen stattfanden, an denen fast 3 000 Schüler, mehr als 850 Eltern und 65 Lehrkräfte teilnahmen. Im

na szeroki zakres zadań funkcję doradczyń pełniły 4 osoby, w tym jedna w województwie warmińsko-mazurskim.

W 2023 roku ukazały się 3 wydania ośmiostronicowego magazynu. „KEKS na przerwę”, każde o nakładzie 10 000 egz. Polsko-niemiecki magazyn jest dostosowany do poziomu zaawansowania językowego dzieci klas IV-VI szkoły podstawowej i tematycznie odpowiada tej grupie wiekowej, jednak nie jest ograniczony jedynie dla wskazanej grupy dzieci. Dwujęzyczne teksty, krzyżówki i rebusy mają na celu w lekki sposób zachęcić do nauki j. niemieckiego, również w pozaszkolnych warunkach. 3600 egzemplarzy magazynu wszystkich trzech wydań zostało dołączonych do gazety *Wochenblatt.pl*; pozostałe egzemplarze zostały wysyłane lub rozdane zainteresowanym szkołom i osobom prywatnym. Baza odbiorców liczy ok. 3000 abonentów, którzy zamawiają magazyn. Pozostałe egzemplarze czasopisma KEKS wręczane są zainteresowanym podczas różnych imprez związanych z promocją dwujęzyczności oraz przeznaczane są na różne konkursy jako nagrody na uczestników

W ramach kampanii zostały zorganizowane konkursy „Kulturspuren bekannter Deutscher” dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych: jeden na terenie województwa śląskiego i opolskiego, drugi na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Zadaniem uczniów było przygotowanie spotu filmowego promującego tematykę znanych postaci niemieckojęzycznych i ich wpływu na kulturę. Celem konkursów było promowanie znanych osobowości niemieckojęzycznych i ich śladów w kulturze wśród uczniów oraz zachęcenie dzieci i młodzieży do głębszego zainteresowania się tematem kultury Niemiec i krajów niemieckojęzycznych. Patronat honorowy nad konkursem objęli: Związek Młodziży Mniejszości Niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej, Olsztyńskie Stowarzyszenie Mniejszości Niemieckiej w Olsztynie, Tygodnik *Wochenblatt.pl* oraz pani Romana Janik.

W konkursach wzięło udział 156 uczestników z 42 szkół.

Punkt doradczy w ramach projektu

Bilingua – łatwiej z niemieckim

W roku 2023 w ramach działania punktu doradczego *Bilingua – łatwiej z niemieckim* odbyło się łącznie 161 spotkań z uczniami, z czego 73 w województwie opolskim, 38 w województwie śląskim, 50 w województwie warmińsko-mazurskim. Doradztwem zostało objętych łącznie 2962 uczniów. W województwie opolskim – 1378, w województwie śląskim – 125, w województwie warmińsko-mazurskim – 1459. Ponadto zorganizowano 8 spotkań

Jahr 2023 fanden mehr als 355 Veranstaltungen statt, darunter 170 Animationen für Kinder, 8 Workshops für Eltern und 153 Fortbildungsveranstaltungen für Lehrkräfte. Über die Website und das Facebook-Profil der Kampagne wurden mehr als 110 500 Personen erreicht. Aufgrund des großen Umfangs der Aufgaben waren vier Personen als Berater tätig, darunter auch eine Person in der Woiwodschaft Ermland-Masuren.

Im Jahr 2023 wurden drei Ausgaben des achtseitigen Magazins „KEKS für die Pause“ mit einer Auflage von jeweils 10.000 Exemplaren veröffentlicht. Das deutsch-polnische Magazin ist auf das Sprachniveau von Grundschulkindern der vierten bis sechsten Klasse angepasst und entspricht thematisch den Interessen dieser Altersgruppe, ist aber nicht auf die bezeichnete Gruppe von Kindern beschränkt. Die zweisprachigen Texte, Kreuzworträtsel und Knobelaufgaben sollen das Erlernen der deutschen Sprache auf spielerische Art und Weise auch außerhalb der Schule fördern. Je 3600 Exemplare aller drei Ausgaben wurden dem *Wochenblatt.pl* beigelegt, die restlichen Exemplare wurden per Post verschickt oder an interessierte Schulen und Einzelpersonen verteilt. Der Leserstamm besteht aus etwa 3.000 Abonnenten, die das Magazin bestellen. Die restlichen Exemplare des KEKS-Magazins werden bei verschiedenen Veranstaltungen zur Förderung der Zweisprachigkeit an Interessierte verteilt und bei verschiedenen Wettbewerben als Preise für Teilnehmer vergeben.

Im Rahmen der Kampagne wurden die Wettbewerbe „Kulturspuren bekannter Deutscher“ organisiert. Die beiden Wettbewerbe für Grund- und Sekundarschüler fanden zum einen in den Woiwodschaften Schlesien und Oppeln und zum anderen in der Woiwodschaft Ermland-Masuren statt. Die Aufgabe der Schüler bestand darin, einen kurzen Film zum Thema „bekannte deutschsprachige Persönlichkeiten und deren Einfluss auf die Kultur“ zu erstellen. Ziel der Wettbewerbe war es, bekannte deutschsprachige Persönlichkeiten und ihre Spuren in der Kultur bei Schülern bekannt zu machen und Kinder und Jugendliche zu ermutigen, sich intensiver mit dem Thema der deutschen Kultur und der Kultur der deutschsprachigen Länder zu beschäftigen. Die Schirmherrschaft für die Wettbewerbe übernahmen der Bund der Jugend der Deutschen Minderheit Polen, der Verein der Deutschen Minderheit in Olsztyn (Allenstein), die Wochenzeitung *Wochenblatt.pl* und Frau Romana Janik.

156 Teilnehmer aus 42 Schulen haben sich an den Wettbewerben beteiligt.

Bilingua – einfach mit Deutsch als Beratungsstelle

Im Jahr 2023 fanden im Rahmen der Beratungsstelle „Bilingua – einfach mit Deutsch!“ insgesamt 161 Gespräche mit Schülern statt, davon 73 in der Woiwodschaft Oppeln, 38 in der Woiwodschaft Schlesien und

z rodzicami, z czego 3 w województwie opolskim, 2 w województwie śląskim i 3 w województwie warmińsko-mazurskim. Łącznie doradztwem zostało objętych 65 rodziców, w tym w województwie opolskim 2, w województwie śląskim 31, w województwie warmińsko-mazurskim 42.

Nasze doradczynie zorganizowały również 151 spotkań, w których uczestniczyli nauczyciele oraz dyrektorzy szkół – w województwie opolskim 69, w województwie śląskim – 12, w województwie warmińsko-mazurskim – 70. Łącznie doradztwem zostało objętych 881 nauczycieli i dyrektorów placówek oświatowych, z czego w województwie opolskim 119, w województwie śląskim 20, w województwie warmińsko-mazurskim – 742.

Dodatkowo, w województwie warmińsko-mazurskim odbyły się również 24 inne spotkania (spotkania gościnne, np. Europejski Dzień Języków Obcych w Olsztynie, Dni Mniejszości Narodowych w Olsztynie).

W swojej pracy doradczynie zamieszczały również posty na portalach społecznościowych *Facebook* oraz *Instagram* o łącznym zasięgu 104137. Posty dotyczyły animacji językowych przeprowadzanych przez doradczynie punktu „Bilingua – Łatwiej z niemieckim!”, aktualnych świąt i wydarzeń na świecie, publikacji hausbooks, ciekawostek językowych oraz historycznych dotyczących regionu oraz konkursów.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Federalnej Republiki Niemiec

Partnerzy: Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

Jugendpunkt – Niemieckie Kluby Młodzieżowe

Data: styczeń 2023 – grudzień 2023

Miejsce: Gliwice, Racibórz, Rudy, Stolarzowice (Bytom), Siemianowice Śląskie, Izbicko, Kozłowice, Opole, Domecko, Ligota Turawska, Kędzierzyn-Koźle, Rozmierz, Leśnica, Walce, Biała, Kłodzko, Bartoszyce, Olsztyn oraz Lidzbark Warmiński

Forma: stacjonarna oraz online

Projekt „Niemieckie Kluby Młodzieżowe” kontynuuje inicjatywę zainicjowaną w roku 2021. W roku 2023 powstało 19 grup młodzieżowych na terenie

50 in der Woiwodschaft Ermland und Masuren. Insgesamt wurden 2.962 Schüler beraten, davon 1378 in der Woiwodschaft Oppeln, 125 in der Woiwodschaft Schlesien und 1459 in der Woiwodschaft Ermland-Masuren.

Darüber hinaus wurden 8 Treffen mit Eltern organisiert, davon 3 in der Woiwodschaft Oppeln, 2 in der Woiwodschaft Schlesien und 3 in der Woiwodschaft Ermland-Masuren. Insgesamt wurden 65 Eltern beraten, davon 2 in der Woiwodschaft Oppeln, 31 in der Woiwodschaft Schlesien und 42 in der Woiwodschaft Ermland-Masuren.

Unsere Berater organisierten auch 151 Treffen mit Lehrkräften und Schulleitern – in der Woiwodschaft Oppeln 69, in der Woiwodschaft Schlesien 12 und in der Woiwodschaft Ermland-Masuren 70. Insgesamt wurden 881 Lehrkräfte und Schulleiter beraten, davon 119 in der Woiwodschaft Oppeln, 20 in der Woiwodschaft Schlesien und 742 in der Woiwodschaft Ermland-Masuren.

Darüber hinaus fanden in der Woiwodschaft Ermland-Masuren 24 weitere Veranstaltungen statt (Gastveranstaltungen, z.B. Europäischer Tag der Fremdsprachen in Allenstein und Tage der Nationalen Minderheiten in Allenstein).

Die Berater posteten auch auf Facebook und Instagram mit einer Gesamtreichweite von 104137 erreichten Personen. Die Posts thematisierten Sprachanimationen, die von den Beraterinnen und Beratern des Punktes „Bilingua – einfach mit Deutsch!“ durchgeführt wurden, aktuelle Feiertage und Ereignisse, Veröffentlichungen von hausbooks, Wissenswertes zu sprachlichen und geschichtlichen Themen sowie Gewinnspiele.

Finanzierung: Ministerium des Innern und der Verwaltung der Republik Polen und Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Partner: Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen

Jugendpunkt – Deutsche Jugendclubs

Datum: Januar 2023 – Dezember 2023

Ort: Gleiwitz, Ratibor, Rudy (Groß Rauden), Stolarzowice (Stollarzowitz), Siemianowice Śląskie (Siemianowitz), Izbicko (Stubendorf), Kozłowice (Koselwitz), Oppeln, Domecko (Dometzko), Ligota Turawska (Ellguth Turawa), Kędzierzyn-Koźle (Kandrzin-Cosel), Rozmierz (Groß Rosmierka), Leśnica (Leschnitz), Walce (Walzen), Biała (Zülz), Kłodzko (Glatz), Bartoszyce (Bartenstein), Olsztyn (Alenstein) und Lidzbark Warmiński (Heilsberg)

Form: präsentisch und online

woj. śląskiego (5 klubów), opolskiego (10 klubów), dolnośląskiego (1 klub) i warmińsko-mazurskiego (3 kluby). Celem zadania było stworzenie młodzieży przestrzeni do działania oraz możliwości kształtowania kompetencji językowych i tożsamościowych. Kluby powstały w 19 miejscowościach: Gliwice, Racibórz, Rudy, Stolarzowice (Bytom), Siemianowice Śląskie, Izbicko, Kozłowice, Opole, Domecko, Ligota Turawska, Kędzierzyn-Koźle, Rozmierz, Leśnica, Walce, Biała, Kłodzko, Bartoszyce, Olsztyn oraz Lidzbark Warmiński. Uruchomienie działalności klubów odbywało się we współpracy z lokalnymi kołami DFK i domami kultury, które zapewniły bezpłatny dostęp do pomieszczeń oraz wsparły przy rekrutacji odpowiednich młodzieżowych animatorów kultury. Grupy były nadzorowane przez młodzieżowych animatorów kultury, co pozwoliło na realizację w ciągu całego roku 224 spotkań. Program dla młodzieży w wieku 12–18 lat został dostosowany do ich pasji i zainteresowań. Składał się m.in. z licznych dwujęzycznych dyskusji, które zachęcały uczestników do używania języka niemieckiego. Spotkania stały się aktywną i atrakcyjną formą spędzania wolnego czasu. W trakcie roku każdy klub miał możliwość realizacji własnych inicjatyw. Dzięki grantom przyznawanym przez Związku Młodzieży Mniejszości Niemieckiej (BJDM) niemieckie kluby młodzieżowe zrealizowały 16 mini projektów. Program zyskał zainteresowanie wśród społeczności polskiej i mniejszościowej. Łącznie w ramach projektu „Ju-

Das Projekt „Deutsche Jugendclubs“ setzt die im Jahr 2021 begonnene Initiative fort. 2023 wurden insgesamt 19 Jugendgruppen in den Woiwodschaften Schlesien (5 Clubs), Oppeln (10 Clubs), Niederschlesien (1 Club) und Ermland-Masuren (3 Clubs) gegründet. Ziel war es, Jugendlichen einen Raum für deutschbasierte Freizeitgestaltung und Möglichkeiten zur Entwicklung ihrer Sprachkompetenzen sowie ihrer Minderheitenidentität zu bieten. Die Jugendpunkte wurden in 19 Städten gegründet: Gleiwitz, Ratibor, Rudy (Groß Rauden), Stolarzowice (Stollarzowitz), Siemianowice Śląskie (Siemianowitz), Izbicko (Stubendorf), Kozłowice (Koselwitz), Oppeln, Domecko (Dometzko), Ligota Turawska (Ellguth Turawa), Kędzierzyn-Koźle (Kandrzin-Cosel), Rozmierz (Groß Rosmierka), Leśnica (Leschnitz), Walce (Walzen), Biała (Zülz), Kłodzko (Glatz), Bartoszyce (Bartenstein), Olsztyn (Allenstein) und Lidzbark Warmiński (Heilsberg). Die Einrichtung der Jugendclubs erfolgte in Zusammenarbeit mit den örtlichen DFK-Kreisen und Gemeindezentren, die den kostenlosen Zugang zu Räumlichkeiten gewährten und die Einstellung geeigneter Jugendpunktkoordinatoren unterstützten.

Die Gruppen wurden von Jugendpunktkoordinatoren betreut, die insgesamt 224 Treffen im Laufe des Jahres organisierten. Das Programm für Jugendliche im Alter von 12 bis 18 Jahren war auf ihre Leidenschaften und Interessen zugeschnitten. Es bestand unter anderem aus zahlreichen zweisprachigen Diskussionsrunden, die die Teilnehmer zur Nutzung der

gendpunkt – Niemieckie Kluby Młodzieżowe” wzięły udział 172 młode osoby. Zadanie publiczne umożliwiło dotarcie do szerokiego grona odbiorców i ukazało młodzież mniejszości niemieckiej jako aktywną i partycypującą grupę.

Partner: Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzn, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Gmina Leśnica

Projekt młodzieżowy – „Sprachakademie für junge Führungskräfte” („Akademia językowa Młodych Liderów MN”)

Data: październik – listopad 2023

Miejsce: Opole

Projekt „Akademia Młodych Liderów MN” odbył się w 2023 r. już po raz 3. Akademia Młodych Liderów MN to kompleksowy program rozwoju z ciekawymi i wartościowymi warsztatami skierowany do młodych ludzi w wieku od 18 do 35 lat, które angażują się na rzecz mniejszości niemieckiej. Projekt ma na celu kształcenie kompetencji i umiejętności – osobistych, interpersonalnych i przywódczych przyszłych liderów mniejszości niemieckiej i przygotowanie ich do przejścia odpowiedzialności w strukturach mniejszości niemieckiej.

Tegoroczna Akademia obejmowała nie tylko ciekawe szkolenia z zakresu wystąpień publicznych, teorii wpływu społecznego, wartości w rozwoju lidera i podejmowania działań lokalnych i centralnych, lecz także spotkania z przedstawicielami mniejszości niemieckiej oraz planowanie własnych inicjatyw. W roku 2023 projekt odbył się w formie akademii językowej. Akademia językowa została zainicjowana w celu rozwijania potencjału językowego i niezbędnych umiejętności młodych ludzi, tak aby byli oni w stanie skutecznie i efektywnie wypełniać zadania związane z zarządzaniem i spełniać wymagania dotyczące

deutschen Sprache anregten. Die Treffen wurden so zu einer aktiven und attraktiven Form der Freizeitgestaltung. Im Laufe des Jahres hatte jeder Jugendpunkt die Möglichkeit, eigene Initiativen zu ergreifen. Dank der Zuschüsse des Bunds der Jugend der Deutschen Minderheit (BJDM) konnten von den Jugendpunkten 16 Miniprojekte realisiert werden. Das Programm stieß sowohl bei der deutschen Minderheit als auch bei den polnischen Gemeinschaften auf großes Interesse. Insgesamt 172 Jugendliche nahmen am Projekt „Jugendpunkt – Deutsche Jugendclubs“ teil. Die das Projekt begleitende Öffentlichkeitsarbeit ermöglichte es, ein breites Publikum zu erreichen und die Jugendlichen der deutschen Minderheit als aktive und partizipative Gruppe zu zeigen.

Partner: Bund der Jugend der deutschen Minderheit in Polen, Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland, Ministerium für Inneres und Verwaltung der Republik Polen, Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln, Gemeinde Leśnica (Leschnitz)

Jugendprojekt – „Sprachakademie für junge Führungskräfte der deutschen Minderheit“

Datum: Oktober – November 2023

Ort: Oppeln

Das Projekt „Sprachakademie für junge Führungskräfte der deutschen Minderheit“ fand 2023 zum dritten Mal statt. Die Sprachakademie für junge Führungskräfte der deutschen Minderheit ist ein umfassendes Entwicklungsprogramm mit interessanten und wertvollen Workshops, das sich an junge Menschen im Alter von 18 bis 35 Jahren richtet, die sich für die deutsche Minderheit engagieren. Das Projekt zielt darauf ab, die persönlichen und zwischenmenschlichen Fähigkeiten sowie die Führungskompetenzen der angehenden Führungskräfte der deutschen Minderheit zu schulen und sie darauf vorzubereiten, Verantwortung in den Strukturen der deutschen Minderheit zu übernehmen.

Die diesjährige Ausgabe der Akademie umfasste nicht nur Fortbildungen zu den Bereichen öffentliches Sprechen, Theorie des sozialen Einflusses, Werte in der Führungskräfteentwicklung sowie Abstimmung lokalen und zentralen Handelns, sondern auch Treffen mit Vertretern der deutschen Minderheit und die Planung eigener Initiativen. Im Jahr 2023 fand das Projekt in Form einer Sprachakademie statt. Die Sprachakademie wurde mit dem Ziel initiiert, das sprachliche Potenzial und die notwendigen Fähigkeiten

kompetencji językowych (niemiecko-polskich). W tym celu, oprócz warsztatów prowadzonych zarówno w języku niemieckim, jak i polskim, uczestnicy mieli możliwość uczestnictwa w kursie języka niemieckiego online o tematyce specjalistycznej.

W ramach projektu zorganizowano 3 szkolenia weekendowe, które odbywały się w Opolu. Kurs językowy o wymiarze 24 godzin odbywał się w formie online. W projekcie wzięło udział 13 osób, które uczestniczyły w szkoleniach w 2023 roku. Uczestnicy projektu zadeklarowali chęć dalszego zaangażowania się na rzecz struktur mniejszości niemieckiej w Polsce. Pośród osób, które brały udział w projekcie, byli również uczestnicy poprzednich edycji, aby w dalszym ciągu rozwijać własne kompetencje i umiejętności.

Partner: Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej

Finansowanie: Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny za pośrednictwem Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno - Kulturalnych w Polsce

ten junger Menschen zu entwickeln, damit sie in der Lage sind, ihre Führungsaufgaben effektiv und effizient wahrzunehmen und die notwendigen Anforderungen an die (deutsch-polnische) Sprachkompetenz zu erfüllen. Zu diesem Zweck hatten die Teilnehmer neben der Teilnahme an Workshops in deutscher und polnischer Sprache auch die Möglichkeit, an einem Online-Deutschkurs zu fachspezifischen Themen teilzunehmen.

Im Rahmen des Projekts wurden drei Wochenendkurse organisiert und in Oppeln durchgeführt. Der 24-stündige Sprachkurs fand online statt. Das Projekt hatte 13 Teilnehmer, die sich im Jahr 2023 an den Schulungen beteiligten. Die Projektteilnehmer erklärten sich bereit, ihr Engagement für die Strukturen der deutschen Minderheit in Polen fortzusetzen. Unter den Projektteilnehmern befanden sich auch Teilnehmer früherer Entwicklungsprogramme, die ihre Kompetenzen und Fähigkeiten weiter professionalisierten.

Partner: Bund der Jugend der deutschen Minderheit in Polen

Finanzierung: Verband der deutschen sozial-kulturellen Gesellschaften in Polen aus Mitteln des Bundesministeriums für Inneres und Heimat der Bundesrepublik Deutschland.

DZIAŁANIA W SIECI ONLINE-AKTIVITÄTEN

Bazując na doświadczeniach lat poprzednich, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, na stałe wprowadził do swojej oferty projektowej możliwość uczestnictwa w wydarzeniach w formie online. Większość wykładów, prelekcji, spotkań autorskich oraz debat politycznych możliwa jest do odtworzenia w formie transmisji online. Ponadto, w roku 2023, duża ilość przedsięwzięć realizowana była jedynie w przestrzeni internetowej.

Akademia ELOm

Data: wrzesień – listopad 2023

Forma: warsztaty online

Akademia ELOm, to nowy projekt Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, będący niejako kontynuacją i uzupełnieniem treści prezentowanych w projekcie ELOm (Elementarz Lidera Organizacji). Stworzenie Akademii ELOm jest odpowiedzią na potrzeby absolwentów projektów młodzieżowych organizowanych przez DWPn, którzy po zdobyciu odpowiednich kwalifikacji liderekich, chcieli rozwijać swoje kompetencje w zakresie umiejętności transwersalnych.

W ramach projektu stworzono ofertę 10 szkoleń dla chętnej młodzieży z województwa opolskiego oraz absolwentów programu ELOm i proELOm.

Wszystkie szkolenia miały charakter warsztatowy i odbywały się online.

Tematyka organizowanych szkoleń była różnorodna, jednakże wszystkie z zaproponowanych tematów oscylowały wokół zagadnień związanych z wkroczeniem młodych dorosłych na rynek pracy.

Basierend auf den positiven Erfahrungen der vergangenen Jahre hat das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit dauerhaft die Möglichkeit der Online-Teilnahme an Veranstaltungen eingeführt. Ein Großteil der Vorträge, Gespräche, Autorentreffen und politischen Debatten kann online gestreamt werden. Darüber hinaus wurde im Jahr 2023 eine große Anzahl von Veranstaltungen nur im Online-Raum realisiert.

ELOm-Akademie

Datum: September bis November 2023

Form: Online-Workshops

Die ELOm-Akademie ist ein neues Projekt des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, das in gewisser Weise eine Fortsetzung und Ergänzung zu den im Projekt ELOm vorgestellten Inhalte darstellt. Die Gründung der ELOm-Akademie ist eine Reaktion auf die Bedürfnisse der Absolventen der vom HDPZ organisierten Jugendprojekte, die nach dem Erwerb einschlägiger Führungsqualifikationen ihre Kompetenzen im Bereich der fachübergreifenden Fähigkeiten (Schlüsselkompetenzen) ausbauen wollten.

Das Projekt bot 10 Schulungen für interessierte Jugendliche aus der Woiwodschaft Oppeln sowie Absolventen der Programme ELOm und proELOm an.

Alle Schulungen hatten Workshopcharakter und fanden online statt.

Die Themen der organisierten Schulungen waren vielfältig, jedoch adressierten alle Fortbildungsangebote der ELOm-Akademie Fragen im Zusammenhang mit dem Eintritt junger Erwachsener in den Arbeitsmarkt.

1. „Co mogę zaoferować pracodawcy? Jak wykorzystać swój potencjał i talenty na rynku pracy” 21.09.2023 r., prowadzący dr hab. Tomasz Grzyb
  2. „Pierwsze kroki na rynku pracy. Jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej” 28.09.2023 r., prowadząca Adrianna Babijew
  3. „Prawo pracy dla laików. Co warto wiedzieć wchodząc na rynek pracy” 05.10.2023 r., prowadząca Anna Sapieja
  4. „Mam pomysł na biznes i co dalej? Wszystko co warto wiedzieć startując z działalnością gospodarczą” 12.10.2023 r., prowadząca dr Anna Karwacka
  5. „Porozmawiajmy o finansach. Co warto wiedzieć o inwestycjach i zarządzaniu finansami” 19.10.2023 r., Anna Sapieja
  6. „LinkedIn. Jak się zaprezentować, aby się wyróżnić” 26.10.2023 r. prowadzący Jakub Turański
  7. „Wymiany studenckie i nie tylko – niepowtarzalna szansa na rozwój” 09.11.2023 r. Karolina Tulik
  8. „Time management. Jak być produktywnym i zarządzać sobą w czasie” 16.11.2023 r. Kornelia Bezkorowajna
  9. „NGO w Polsce. Jak możesz angażować się społecznie” 23.11.2023 r., Karolina Plisz
  10. „Sztuka krytycznego myślenia” 30.11.2023 r., Tomasz Grzyb
1. „Was kann ich einem Arbeitgeber bieten? Wie man sein Potenzial und seine Talente auf dem Arbeitsmarkt nutzen kann”. 21.09.2023, unter Leitung von Dr. Tomasz Grzyb
  2. „Erste Schritte auf dem Arbeitsmarkt. Wie man sich auf ein Vorstellungsgespräch vorbereitet“ 28.09.2023, unter Leitung von Adrianna Babijew
  3. „Arbeitsrecht für Laien. Was man beim Eintritt in den Arbeitsmarkt wissen sollte“ 05.10.2023, unter Leitung von Anna Sapieja
  4. „Ich habe eine Geschäftsidee – was nun? Alles, was man bei der Gründung eines Unternehmens wissen sollte“ 12.10.2023, unter Leitung von Dr. Anna Karwacka
  5. „Reden wir über Geld. Was man über Investitionen und Finanzmanagement wissen sollte“ 19.10.2023, unter Leitung von Anna Sapieja
  6. „LinkedIn. Wie man sich präsentiert, um aufzufallen“ 26.10.2023, unter Leitung von Jakub Turanski
  7. „Studierendenaustausch und mehr – eine einzigartige Entwicklungsmöglichkeit“ 09.11.2023. unter Leitung von Karolina Tulik
  8. „Zeitmanagement. Wie man produktiv ist und sich die Zeit einteilt“ 16.11.2023 unter Leitung von Kornelia Bezkorowajna
  9. „NGOs in Polen. Wie man sich gesellschaftlich engagieren kann“ 23.11.2023, unter Leitung von Karolina Plisz
  10. „Die Kunst des kritischen Denkens“ 30.11.2023, unter Leitung von Tomasz Grzyb

W projekcie uczestniczyło 141 uczestników, natomiast treści publikowane w przestrzeni internetowej informacje dotyczące projektu dotarły swoim zasięgiem do niemalże 23 tysięcy osób.

Finansowanie: Projekt współfinansowany z budżetu Województwa Opolskiego w ramach zadania publicznego „Opolska pozytywna edukacja”.

Hausowe rozmowy o polityce

Data: maj – listopad 2023

Forma: dyskusje online

W roku 2023, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej rozpoczął cykl spotkań pt. „Hausowe rozmowy o polityce”, w ramach którego zaproszeni goście dyskutowali na tematy dotyczące szeroko pojętej niemieckiej polityki wewnętrznej, jak i zagranicznej. Podczas spotkań poruszono takie tematy jak polityka społeczna Niemiec, współczesna polityka gospodarcza oraz aktualna sytuacja niemieckiej polityki bezpieczeństwa.

An dem Projekt nahmen 141 Personen teil, und die im Online-Bereich veröffentlichten Informationen über das Projekt erreichten fast 23.000 Personen.

Finanzierung: Das Projekt wurde aus dem Haushalt der Woiwodschaft Opoln im Rahmen der öffentlichen Ausschreibung „Positive Bildung in Opoln“ kofinanziert.

Haus-Gespräche über Politik

Datum: Mai – November 2023

Form: Online-Diskussionen

Im Jahr 2023 startete das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit eine Reihe von Veranstaltungen unter dem Titel. „Haus-Gespräche über Politik“, in der die eingeladenen Gäste über Themen der deutschen Innen- und Außenpolitik im weitesten Sinne diskutierten. Die Treffen behandelten Themen wie die deutsche Sozialpolitik, die aktuelle Wirtschaftspolitik und die aktuelle Situation der deutschen Sicherheitspolitik.

W rozmowach wzięli udział: posłanka Bundestagu, wiceprzewodnicząca klubu parlamentarnego Agnieszka Brugger, poseł Marc Biadacz – niemiecki socjolog, polityk oraz Markus Reichelt – poseł Bundestagu i doktor nauk ekonomicznych.

Wszystkie spotkania moderowane były przez Bartosza Wielińskiego, dziennikarza, publicystę i wieloletniego korespondenta „Gazety Wyborczej” w Berlinie.

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny RFN

Partner: Fundacja Rozwoju Śląska

Muzeum online

„Mischung – poznanie przez sztukę”

Data: marzec – listopad 2023

Forma: online, województwo śląskie i województwo opolskie

„Muzeum online” to zdigitalizowane dokumenty ikonograficzne i towarzyszące im teksty kuratorskie, zapisy audio-video objaśniające dane zagadnienia przybliżające historię i kulturę mniejszości niemieckiej oraz dzieje innych mniejszości narodowych i etnicznych. „Muzeum online” to także przestrzeń do dyskusji o historii i spieranie się o jej interpretację. To wreszcie mapa wspólnego polsko-niemieckiego dziedzictwa na terenach pogranicza: Dolny i Górny Śląsk, Wielkopolska, Mazury, Pomorze. W „Muzeum online” można przeczytać i usłyszeć mniej znane historie rodzinne, sąsiedzkie, obrazujące zawite i ciekawe losy ludzi pogranicza. Opracowane materiały nie narzucają jednej obowiązującej interpretacji przedstawianego fenomenu lub wydarzenia historycznego, ale pokazują je z możliwie wielu perspektyw, pozostawiając ocenę odbiorcy.

W 2023 r. w ramach „Muzeum online” stworzyliśmy nietypowe archiwum społeczne w Wilczym Gardle, w odświeżeniu artystycznej. Archiwum to bogactwo obrazów, zdjęć oraz działań twórczych społeczności lokalnej z Wilczego Gardła (Gliwice). Miejsce o ciekawej wspólnotowości i bogatym dziedzictwie kulturowym, gdzie powstała w latach 30-tych XX w. osada o nazwie Eichenkamp miała być zamieszkała głównie przez funkcjonariuszy nazistowskiej partii NSDAP, członków SA i SS. Koncepcja miasta-ogrodu, ukuta przez Brytyjczyka Ebenezera Howarda a zrealizowana w Wilczym Gardle przez Karla Schabika, niemieckiego architekta, radcę budowlanego i radnego miasta, miała po prostu służyć mieszkańcom. Została jednak za-

An den Gesprächen nahmen die Bundestagsabgeordnete und stellvertretende Vorsitzende der Bundestagsfraktion Bündnis90/Die Grünen Agnieszka Brugger, der Bundestagsabgeordnete und Sozialwissenschaftler Marc Biadacz (CDU) sowie der Bundestagsabgeordnete und Wirtschaftswissenschaftler Markus Reichel (CDU) teil.

Alle Treffen wurden von Bartosz Wieliński, Journalist, Publizist und langjähriger Korrespondent der „Gazeta Wyborcza“ in Berlin, moderiert.

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Partner: Stiftung für die Entwicklung Schlesiens

Online-Museum

„Mischung – Erkenntnis durch Kunst“

Datum: März – November 2023

Form: online, Woiwodschaften Schlesien und Oppeln

Die Plattform „Museum online“ versammelt digitalisierte ikonographische Dokumente sowie begleitende kuratorische Texte, Audio- und Videoaufnahmen zur Dokumentation und Vermittlung historisch und gesellschaftlich relevanter Themen, um die Geschichte und Kultur der deutschen Minderheit sowie die Geschichte anderer nationaler und ethnischer Minderheiten in digitalisierter Form innovativ zu vermitteln. Das Online-Museum ist auch ein Ort, an dem über Geschichte diskutiert und über ihre Interpretation gestritten werden kann. Schließlich fungiert es als Landkarte des gemeinsamen deutsch-polnischen Erbes in den Grenzgebieten: Nieder- und Oberschlesien, Großpolen, Masuren und Pommern. Im „Online-Museum“ sind weniger bekannte Familien- und Nachbarschaftsgeschichten nachzulesen, zu sehen und zu hören, durch die komplizierten und wechselvollen Schicksale der Menschen im Grenzgebiet dargestellt werden. Die im Rahmen des Online-Museums entwickelten Materialien zwingen nicht zu einer verbindlichen Interpretation des dargestellten Phänomens oder historischen Ereignisses, sondern sie beleuchten das dokumentierte Thema aus möglichst vielen Perspektiven und überlassen die Bewertung dem Betrachter.

Im Jahr 2023 haben wir im Rahmen des „Online-Museums“ die Schaffung einer kreativen, atypischen Version eines Gemeindearchivs für den Gleiwitzer Stadtteil Wilcze Gardło (Glaubensstadt) ermöglicht, wobei die Bewohner des Stadtteils mit künstlerischem Engagement selbst zur Etablierung dieses

garnięta przez ideologię nazistów i wykorzystana do propagandy. Budowa osiedla została przerwana po zakończeniu wojny i zakończona dopiero w 1946 r. Po wojnie w opuszczonych Gliwicach osiedlili się głównie przesiedleńcy ze wschodu, z Lwowa. Pierwszymi powojennymi osadnikami w Wilczym Gardle byli również repatrianci z Francji – głównie robotnicy i górnicy, którzy przed wojną byli zatrudnieni w tamtejszych kopalniach. Później zaczęli się tu osiedlać przybysze ze Śląska, pracujący w hutach, kopalniach i licznych zakładach przemysłowych Gliwic. Tym samym w Wilcze Gardło wsiąknęły różne doświadczenia historyczne. I aby wydobyć te unikatowe historie, partycypacyjnie przyglądamy się wszystkim aspektom historii lokalnej, uzupełniamy ją w formie swoistego archiwum o nowe opowieści tworzone przez dzisiejszych mieszkańców i mieszkanki. W ideę archiwistki społecznej wpisana jest wrażliwość na człowieka i jego opowieść niezależnie od pochodzenia, języka, zebranych doświadczeń. I to właśnie człowiek i jego unikatowa opowieść osadzona w konkretnej mikrospołeczności i historii lokalnej jest naszą bohaterką – a naszym medium jest sztuka. W 2023 roku odbyło się: sześć spotkań edukacyjnych w tym spacer edukacyjnych, warsztaty artystyczne, archiwalne i fotograficzne, jeden wernisaż. Ponadto dla użytkowników internetu oraz tych którzy nie mogli dotrzeć fizycznie na miejsce spotkań jest dostępna dwujęzyczna wystawa online: <https://muzeum.haus.pl/wystawa/wirtualna-wystawa-miszung-poznanie-przez-sztuke/>

Idea zyskała zainteresowanie wśród społeczności lokalnej i mniejszościowej. W projekcie wzięło aktywny udział 50 osób. Bierni odbiorcy to: społeczność Wilczego Gardła ok. 1100 osób, społeczność szkoły podstawowej nr 2 ok. 100 osób, odbiorcy postów na

Archiv beitragen. Das Archiv versammelt eine Fülle von Bildern, Fotografien und kreativen Aktivitäten der lokalen Gemeinschaft von Wilcze Gardło. Der als Gartenstadt konzipierte Ort verfügt über eine durch den besonderen Charakter des Stadtteils geprägte Gemeinschaft und ein reiches kulturelles Erbe. Die in den 1930er Jahren unter dem Namen Eichenkamp gegründete Siedlung sollte hauptsächlich von NSDAP-Funktionären, SA- und SS-Mitgliedern bewohnt werden, wobei das vom Briten Ebenezer Howard geprägte und in Wilcze Gardło vom deutschen Architekten, Baurat und Stadtrat Karl Schabik verwirklichte Gartenstadtkonzept Anwendung fand, das dem Wohl der Bewohner dienen sollte. Diese stadtplanerische Vorstellung wurde jedoch von der nationalsozialistischen Ideologie aufgegriffen und zur Propaganda genutzt. Der Bau der Siedlung wurde nach Kriegsende unterbrochen und erst 1946 abgeschlossen. Nach dem Krieg wurde das verlassene Gleiwitz hauptsächlich von Vertriebenen aus dem Osten, insbesondere von Lembergern, besiedelt. Zu den ersten Nachkriegssiedlern in Wilcze Gardło gehörten zudem Repatriierte aus Frankreich – hauptsächlich Arbeiter und Bergleute, die vor dem Krieg in den dortigen Bergwerken beschäftigt waren. Später begannen sich Neuankömmlinge aus Schlesien hier niederzulassen, die in den Stahlwerken, Bergwerken und zahlreichen Industrieanlagen von Gleiwitz arbeiteten.

So sind unterschiedliche historische Erfahrungen in das lokale Gedächtnis von Wilcze Gardło eingeflossen. Um diese einzigartigen Geschichten ans Licht zu bringen, setzten wir uns über partizipative Methoden unter aktiver Einbindung der lokalen Bevölkerung mit den verschiedenen Aspekten der lokalen Geschichte auseinander und ergänzen sie in Form einer Art Archiv mit neuen Geschichten, die von den heutigen

profilu FB DWPN. ok. 8 tys., odbiorcy newsletterów DWPN ok. 400 osób. Odbiorcy postów partnerów projektu: Pracowni Działań Artystycznych i Projektowych ok. 1 tys., Centrum Archiwistyki Społecznej ok. 17 tys.

Partnerzy: Pracownia Działań Artystycznych i Projektowych, Centrum Archiwistyki Społecznej, Szkoła Podstawowa nr 2 w Wilczym Gardle, Miejska Konserwator Zabytków w Urzędzie Miasta Gliwice, Fundacja Różnorodności i Równości Kontrasty, Kulturopracownia

Finansowanie: Konsulat Niemiec w Opolu

Muzeum online DWPN:
„Jezderkusie – tradycyjnie i cyfrowo”

Data: wrzesień – grudzień 2023

Forma: online, województwo śląskie i województwo opolskie

Kolejnym działaniem przygotowanym w ramach Muzeum Online jest stworzenie dwujęzycznej wystawy online oraz ośmiu podcastów, bazując na treściach i ilustracjach publikacji Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej – „Jezderkusie, czyli niełatwa historia Górnego Śląska”.

Efekty działań dostępne są na stronie internetowej projektu: <https://muzeum.haus.pl/wystawa/wirtualna-wystawa-jezderkusie-czyli-nielatwa-historia-gornego-slaska/>

Ponadto publikacja „Jezderkusie, czyli niełatwa historia Górnego Śląska” zyskała formę tradycyjnej

Bewohnerinnen und Bewohnern geschaffen wurden. Der Idee der Schaffung eines Community-Archivs folgend entstand über das Projekt eine Sensibilität für die unterschiedlichen Identitäten der Menschen mit ihren individuellen Geschichten und Prägungen, unabhängig von Herkunft, Sprache und Erfahrungshintergrund. So ist es der einzelne Mensch und seine einzigartige Geschichte, eingebettet in eine spezifische Mikro-Gemeinschaft und lokale Geschichte, der zum Protagonisten des Projekts wurde – und über das Medium der Kunst Ausdruck fand. Im Jahr 2023 wurden in diesem Zusammenhang sechs pädagogische Veranstaltungen durchgeführt, darunter ein Lernspaziergang, Kunst-, Archiv- und Fotografie-Workshops sowie eine Vernissage. Darüber hinaus ist eine zweisprachige Online-Ausstellung für Internetnutzer und diejenigen, die nicht zu den Treffen kommen konnten, entstanden:

<https://muzeum.haus.pl/wystawa/wirtualna-wystawa-mischung-poznanie-przez-sztuke/>

Die Idee stieß bei der lokalen Gemeinschaft und den Minderheiten auf reges Interesse.

50 Personen nahmen aktiv an dem Projekt teil. Passive Empfänger waren: die Gemeinde Wilcze Gardło mit ca. 1.100 Personen, die Schülerschaft der 2. Grundschule Wilcze Gardło mit ca. 100 Personen, die über die Posts auf dem HDPZ Facebook-Profil erreichten Personen (ca. 8.000), die ca. 400 Empfänger des HDPZ-Newsletters sowie die Empfänger der Beiträge der Projektpartner: Pracownia Działań Artystycznych i Projektowych ca. 1.000 Personen, Centrum Archiwistyki Społecznej ca. 17.000 Personen.

Partner: Atelier für künstlerische und gestalterische Aktivitäten, Zentrum für Community-Archive, 2. Grundschule Wilcze Gardło, Städtischer Denkmalschutzbeauftragter des Amtes der Stadt Gleiwitz, Stiftung für Vielfalt und Gleichstellung Kontraste, Kulturopracownia

Finanzierung: Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

Museum online: „Jesderkusch – traditionell und digital“

Datum: September – Dezember 2023

Form: online, Woiwodschaft Schlesien und Woiwodschaft Oppeln

Eine weitere Aktivität, die im Rahmen des Projekts „Museum online“ vorbereitet wurde, ist die Erstellung einer zweisprachigen Online-Ausstellung und acht Ausstellungstafeln, die auf dem Inhalt und den Illustrationen der Publikation des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit „Jesderkusch! Oder die

wystawy, przeznaczonej do wypożyczenia przez placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe, czy instytucje kultury.

W 2023 r. wystawa została pokazana w następujących ogólnodostępnych miejscach:

- Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Katowicach,
- Bibliotece Miejskiej w Gliwicach,
- Szkole Podstawowej nr 9 w Gliwicach,
- Szkole Podstawowej nr 41 w Gliwicach,
- Bibliotece Miejskiej w Głuchotążach.

Idea wędrownej wystawy zyskała zainteresowanie szczególnie wśród najmłodszych, czyli społeczności szkolnej, przedszkolnej i bibliotecznej. W projekcie

verzwickte Geschichte Oberschlesiens“ basieren.

Im Jahr 2023 wurde die Ausstellung an den folgenden Orten öffentlich gezeigt:

- Staatliches Gymnasium für Bildende Künste in Kattowitz,
- Stadtbibliothek in Gleiwitz,
- Grundschule Nr. 9 in Gleiwitz,
- Grundschule Nr. 41 in Gleiwitz,
- Stadtbibliothek in Głuchotąży (Bad Ziegenhals).

Die Wanderausstellung stieß vor allem bei den Jüngsten, d. h. in den Schulen, Kindergärten und Bibliotheken, auf Interesse. Ungefähr 30 Schülerinnen und Schüler der Grundschule Nr. 41 in Gleiwitz nah-

wzięło aktywny udział ok. 30 uczniów i uczennicy SP nr 41 w Gliwicach. Cele projektu zostały osiągnięte. Bierni odbiorcy to: społeczność szkolne odbiorcy postów na profilu FB DWPN, ok. 8 tys., odbiorcy newsletterów DWPN ok. 400 osób oraz wszyscy oglądający wystawę w instytucjach wypożyczających ekspozycję: Szkoła Podstawowa nr 41 w Gliwicach, Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach, Państwowe Liceum Plastyczne w Katowicach, Szkoła Podstawowa nr 9 w Gliwicach, Biblioteka Miejska w Głuchołazach.

Partnerzy: Fundacja Różnorodności i Równości Kontrasty, Kulturopracownia

Finansowanie: Konsulat Niemiec w Opolu

men aktiv an zusammenhängenden pädagogischen Maßnahmen teil. Die Projektziele wurden erreicht. Passive Empfänger waren: die Schulgemeinschaft, die Empfänger von Posts auf dem Facebook-Profil des HDPZ (ca. 8.000 Personen), die ca. 400 Empfänger des HDPZ-Newsletters und alle Besucher der Ausstellung in den Einrichtungen: Grundschule Nr. 41 in Gleiwitz, Öffentliche Stadtbibliothek in Gleiwitz, Staatliche Gymnasium für Bildende Künste in Kattowitz, Grundschule Nr. 9 in Gleiwitz, Stadtbibliothek in Głuchołazy (Bad Ziegenhals).

Partner: Stiftung Vielfalt und Gleichstellung Kontraste, Kulturopracownia.

Finanzierung: Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Opolen

Przeprowadzenie pierwszego etapu projektu pt. „Rzeczy mówią wieloma językami – o dwujęzyczność” – kwerenda

Data: czerwiec – grudzień 2023

Forma: kwerenda

W 2023 r. został wykonany pierwszy etap projektu pt. „Rzeczy mówią wieloma językami – o dwujęzyczności”, polegający na przeprowadzeniu kwerendy. Ponadto została nawiązana współpraca z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu. Współpraca polegała na spotkaniu z dr. Kamilem Długoszem w Instytucie Lingwistyki Stosowanej, przeprowadzeniu wywiadu na temat dwu- i wielojęzyczności pod kątem lingwistycznym i psychologicznym.

Ponadto w 2023 r. zostały opublikowane informacje nt. kwerendy na profilu Facebooku oraz stronie internetowej DWPN. Informacja nt. przygotowywania wystawy została przekazana m.in. do Katowic – Europejskiego Miasta Nauki 2024, Instytutu Lingwistyki Stosowanej przy Uniwersytecie Adama Mickiewicza, Studium Języków Obcych przy Politechnice Śląskiej, Filologii Germańskiej przy Uniwersytecie Śląskim.

Finansowanie: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej

Durchführung der ersten Phase des Projekts „Die Dinge sprechen viele Sprachen – über Zweisprachigkeit“

Datum: Juni bis Dezember 2023

Form: Abfragen

Im Jahr 2023 wurde die erste Phase des Projekts „Die Dinge sprechen viele Sprachen – über Zweisprachigkeit“ in Form eines Rechercheprojekts zur Vorbereitung einer Ausstellung durchgeführt. Dabei wurde eine Zusammenarbeit mit der Adam-Mickiewicz-Universität in Posen aufgenommen. Die Zusammenarbeit bestand aus einem Treffen mit Dr. Kamil Długosz vom Institut für Angewandte Linguistik, mit dem ein Interview über Zwei- und Mehrsprachigkeit aus linguistischer und psychologischer Sicht geführt wurde.

Darüber hinaus wurden Informationen über das Rechercheprojekt auf dem Facebook-Profil und der HDPZ-Website veröffentlicht. Mitteilung über die Vorbereitung der Ausstellung erhielten u.a. Katowice – Europäische Stadt der Wissenschaft 2024, das Institut für Angewandte Linguistik der Adam-Mickiewicz-Universität, der Fachbereich Fremdsprachen der Schlesischen Technischen Universität und der Fachbereich Germanistik der Schlesischen Universität.

Finanzierung: Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln, Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE

INTERNATIONALE PROJEKTE

W Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej od lat z powodzeniem realizujemy projekty międzynarodowe, umożliwiające uczestnikom nie tylko wymianę doświadczeń, spostrzeżeń i poglądów, ale przede wszystkim nawiązanie kontaktów międzynarodowych. W ubiegłym roku, w naszych projektach nie skupialiśmy się jedynie na relacjach między Polską a Niemcami, a do międzynarodowej współpracy zaprosiliśmy młodzież i młodych dorosłych m.in. z Francji, Ukrainy, Bośni i Hercegowiny oraz Włoch.

Europe Convergence

Data: 27.08 – 04.09.2023

Miejsce: Zębowice

W dniach od 27 sierpnia do 4 września, w województwie opolskim odbyło się spotkanie młodych profesjonalistów z Polski, Niemiec i Francji pod hasłem „Europe Convergence”.

„Europe Convergence” to program wymiany profesjonalizacyjnej, mający na celu rozwój umiejętności i nawiązywanie międzynarodowych kontaktów dla młodych Europejczyków z czterech różnych grup zawodowych: muzyki, gotowania, dziennikarstwa i komunikacji.

Projekt edukacyjny, łączący informację, zaangażowanie i mobilność międzynarodową, został zaplanowany i wsparty przez licznych partnerów instytucjonalnych i kulturalnych, w tym Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, Stowarzyszenie Partnerstwa Nadrenia-Palatynat, francuskie stowarzyszenie Magna Vox oraz samorząd województwa opolskiego.

Im Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit führen wir seit Jahren erfolgreich internationale Projekte durch, die den Teilnehmenden nicht nur den Austausch von Erfahrungen, Kompetenzen und Perspektiven ermöglichen, sondern vor allem auch internationale Kontakte knüpfen und so zur Völkerverständigung beitragen. Im vergangenen Jahr standen nicht nur die Begegnungen zwischen Deutschland und Polen im Mittelpunkt unserer Projekte, sondern wir luden in trilateralen Projekten auch Jugendliche und junge Erwachsene aus Frankreich, der Ukraine, Bosnien-Herzegowina, Italien und anderen Ländern zur internationalen Zusammenarbeit ein.

Europe Convergence

Datum: 27.08 – 04.09.2023

Ort: Zębowice (Zembowitz)

Unter dem Motto „Europe Convergence“ fand vom 27. August bis zum 4. September in der Woiwodschaft Oppeln ein Treffen junger Berufseinsteiger aus Deutschland, Polen und Frankreich statt.

„Europe Convergence“ ist ein Austauschprogramm zur Berufsqualifizierung mit dem Ziel, berufsrelevante Kompetenzen zu entwickeln und internationale Kontakte für junge Europäer aus vier verschiedenen Berufsgruppen Musik, Kochen, Journalismus und Kommunikation zu knüpfen.

Das Bildungsprojekt, das Information, Engagement und internationale Mobilität miteinander verbindet, wurde von zahlreichen institutionellen und kulturellen Partnern geplant und unterstützt, darunter vom Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, vom Partnerschaftsverband Rheinland-Pfalz/4er-Netzwerk, vom französischen Verein Magna Vox und der

Celem projektu było dalsze rozwijanie umiejętności zawodowych uczestników, podnoszenie świadomości na temat zrównoważonego rozwoju, a także przekazywanie wartości europejskich. Jednocześnie projekt miał również na celu wsparcie regionu poprzez wzmocnienie relacji między regionami partnerskimi i tworzenie sieci osobistych, promowanie dialogu między obywatelami, politykami i lokalnymi aktywistami oraz zwiększenie zaangażowania w zrównoważoną turystykę na obszarach wiejskich.

Zakwaterowanie na wsi w pobliżu Żębów podkreśla, że projekt ma na celu zbliżenie ludzi do regionów wiejskich i słabiej rozwiniętych. W ramach spotkania w województwie opolskim odwiedzono lokalne inicjatywy ekologiczne i miejsca zrównoważonej produkcji oraz zorganizowano spotkania z lokalną społecznością, zarówno w Opolu, jak i na obszarach wiejskich. W trakcie spotkania powstał również profesjonalny film podsumowujący, podcasty, wydarzenia i koncerty. Uczestnicy nawiązali bliską więź i mieli okazję prowadzić ze sobą intensywny dialog

Podczas dni projektowych uczestnicy pracowali w mniejszych grupach, głównie mieszanych narodowościowo, zgodnie z ich doświadczeniem zawodowym. Brali udział w warsztatach, odwiedzali miejsca istotne dla ich grupy, przeprowadzali wywiady, wspólnie komponowali i ćwiczyli, planowali menu i wspólnie je gotowali, tworzyli podcasty, grali koncerty i wymieniali poglądy na temat cech kulturowych swoich regionów. Dni zawsze zaczynały się i kończyły z całą grupą – rano animacjami językowymi, a wieczorem wieczorami kulturalnymi.

Projekt był więc w stanie pokazać nowe perspektywy i wyznaczyć zarówno ekologiczne, jak i kulturowe priorytety. Europe Convergence przyczynił się do stworzenia transgranicznej sieci młodzieżowej opartej na wartościach europejskich i demokratycznych oraz promującej ideę solidarności i zrównoważonego rozwoju. Warsztaty i zajęcia podniosły świadomość ekologiczną i społeczną uczestników, którzy w innowacyjny sposób poznali region i jego lokalną społeczność. Projekt promował również szacunek dla wielojęzyczności, łącząc zespoły posługujące się różnymi językami ojczystymi i organizując codzienne animacje językowe. Spotkanie przyczyniło się do rozwoju świadomości europejskiej wśród uczestników.

Prezentacja projektu w Urzędzie Marszałkowskim w Opolu i dyskusja na temat wielokulturowego charakteru regionu opolskiego uświadomiła uczestnikom, jak ważne jest współistnienie międzykulturowe w zróżnicowanej Europie.

Takiemu solidarnemu i pokojowemu współistnieniu kultur sprzyjały spotkania w ramach projektu oraz intensywna współpraca uczestników. Uczestnicy doskonalili swoje umiejętności osobiste, poznawali ludzi z innych regionów i innych zawodów, a tym samym

Selbstverwaltung der Woiwodschaft Oppeln. So kamen junge Erwachsene aus den Ländern des Weimarer Dreiecks zusammen, um sich auszutauschen, voneinander zu lernen und die Besonderheiten der Gastregion zu entdecken.

Ziel des Projekts war es dabei, die beruflichen Kompetenzen der Teilnehmenden weiterzuentwickeln, das Bewusstsein für Nachhaltigkeit unter den Teilnehmenden zu stärken und europäische Werte zu vermitteln. So soll die interkulturelle Entwicklung und der Austausch von Wissen und Fachkenntnissen bestärkt werden. Zugleich zielte das Projekt auch auf die Unterstützung der Region ab, indem die Beziehungen zwischen den Partnerregionen bestärkt werden und persönliche Netzwerke entstehen, der Dialog zwischen Bürgerinnen und Bürgern, Politikern und lokalen Akteuren gefördert wird und das Engagement für einen nachhaltigen Tourismus im ländlichen Raum intensiviert wird.

Die Unterbringung in der Natur bei Zembowitz unterstreicht, dass durch das Projekt eine Begegnung mit den ländlichen und weniger erschlossenen Regionen stattfinden sollte. Im Rahmen der Begegnung im Oppelner Schlesien wurden lokale Umweltinitiativen bzw. nachhaltige Produktionsorte besucht und es fanden Begegnungen mit der lokalen Bevölkerung, sowohl in Oppeln als auch im ländlichen Raum, statt. Das Projekt wurde in den sozialen Medien mit täglichen Posts während der Mobilitätsphase begleitet. Zudem entstand ein professioneller Aftermovie, Podcasts sowie Veranstaltungen und Konzerte während der Begegnung. Die Teilnehmenden entwickelten einen engen Zusammenhalt und es gab die Möglichkeit zum intensiven Austausch untereinander.

Während der Projekttag arbeiteten die Teilnehmenden in kleineren Gruppen, zumeist in national gemischten Gruppen entsprechend ihres beruflichen Hintergrunds. Dabei nahmen sie an Workshops teil, sie besuchten für ihre Gruppe relevante Orte, führten Interviews, komponierten und probten gemeinsam, planten Menüs und kochten diese zusammen, erstellten Podcasts, spielten Konzerte und tauschten sich zu den kulturellen Besonderheiten ihrer Regionen aus. Die Tage begannen und endeten stets mit der gesamten Gruppe – morgens mit Sprachanimationen und abends mit kulturellen Abenden. So wurde durch das Projekt das Verständnis untereinander gestärkt und Kompetenzen wie Soft Skills geschult.

Das Projekt konnte so neue Perspektiven aufzeigen und sowohl ökologische als auch kulturelle Schwerpunkte setzen. Der partizipative Charakter mit außerordentlich hohem Gestaltungsspielraum für die Teilnehmenden trug nicht nur dazu bei, dass das Projekt entsprechend ihrer Interessen (und damit mit hoher Zufriedenheit) stattfand, sondern kann auch als wesentlich für die Entwicklung von Kompetenzen

czerpali korzyści z ich różnorodnych środowisk. Europa była odczuwalna przez cały tydzień!

Uczestnicy: 36 młodych dorosłych z Niemiec, Polski oraz Francji

Partner: Partnerschaftsverband Rheinland-Pfalz/4er Netzwerk e.V., Magna Vox, Selbstverwaltung der Wojewodschaft Oppeln

Finansowanie: Erasmus+, Niemiecko-Francuska Współpraca Młodzieży (DFJW), Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (DPJW)

Stand with Ukrainbow!

Data: 05.09–10.09.2023

Miejsce: Opole, Katowice

We wrześniu, w Katowicach oraz Opolu, w ramach projektu „Stand with Ukrainbow” spotkali się działacze z Niemiec (Nadrenii Północnej-Westfalii), z Polski i Ukrainy działający na rzecz praw osób LGBTIQ*.

Spotkanie koncentrowało się na omówieniu zarówno osobistych doświadczeń związanych z tożsamością queer, a także wyzwań związanych z zaangażowaniem społeczeństwa obywatelskiego. Uczestnicy zostali bezpośrednio zaangażowani w codzienną pra-

wie Eigenverantwortung, Kreativität, Teamgeist und Selbstständigkeit angesehen werden. Mit „Europe Convergence“ wurde ein Beitrag dazu geleistet, ein grenzüberschreitendes Jugendnetzwerk zu schaffen, das auf europäischen und demokratischen Werten fußt und die Ideen der Solidarität und Nachhaltigkeit befördert. Mit den Workshops und Aktivitäten wurde das ökologische und soziale Bewusstsein der Teilnehmenden bestärkt und sie lernten auf innovative Weise eine Region mitsamt ihrer lokalen Bevölkerung kennen. Auch die Achtung von Mehrsprachigkeit wurde befördert, indem im Rahmen des Projekts Teams mit unterschiedlichen Muttersprachen zusammenkamen und tägliche Sprachanimationen stattfanden. Die Begegnung hat zur Herausbildung eines europäischen Bewusstseins unter den Teilnehmenden beigetragen.

Die Präsentation des Projekts im Oppelner Marschallamt und die Auseinandersetzung mit dem multikulturellen Charakter der Region Oppeln sensibilisierten die Teilnehmer für die Bedeutung des interkulturellen Zusammenlebens in einem vielfältigen Europa.

Ein solches solidarisches und friedliches Zusammenleben der Kulturen wurde durch die Projekttreffen und die intensive Zusammenarbeit der Teilnehmer gefördert. Die Teilnehmer verbesserten ihre persönlichen Kompetenzen, lernten Personen aus anderen Regionen und anderen Berufszweigen kennen und profitierten so von ihren diversen Hintergründen. Europa war während der gesamten Woche zu spüren!

Teilnehmer: 36 junge Erwachsene aus Deutschland, Polen und Frankreich

Partner: Partnerschaftsverband Rheinland-Pfalz/4er Netzwerk e.V., Magna Vox, Selbstverwaltung der Woiwodschaft Oppeln

Finanzierung: Erasmus+, Deutsch-Französisches Jugendwerk (DFJW), Deutsch-Polnisches Jugendwerk (DPJW)

Stand with Ukrainbow!

Datum: 05.09–10.09.2023

Ort: Oppeln, Kattowitz

Das Projekt „Stand with Ukrainbow“ brachte im September 2023 nordrhein-westfälische, polnische und ukrainische Akteur*innen, die sich für LSBTINQ*-Rechte einsetzen, im Rahmen eines intensiven Austausches in Oppeln und Kattowitz zusammen.

Im Mittelpunkt der Begegnung stand die Auseinandersetzung mit persönlichen Erfahrungen zu queerer Identität und Herausforderungen für zivilgesellschaftliches Engagement an den jeweiligen Lebensorten so-

cę lokalnych grup queer, nabywając wiedzę i umiejętności w kwestii działalności tego typu organizacji. Ponadto, w ramach projektu zorganizowano warsztaty antydyskryminacyjne oraz warsztaty dotyczące najlepszych praktyk w zakresie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego i budowania społeczności LGBTIQ*.

Projekt obejmował również intensywne badanie wielokulturowego dziedzictwa regionu goszczącego, poprzez spotkanie z przedstawicielami Związku Młodzieży Mniejszości Niemieckiej i dyskusje na temat bliskich więzi polsko-niemieckich, szczególnie widocznych w regionie. Niemiecko-polsko-ukraińskie animacje językowe wzmocniły spotkania kulturowe, a także doprowadziły do wymiany informacji na temat kultury, języka i tradycji krajów pochodzenia innych uczestników, wykraczających poza tematykę queer.

Spotkanie skupiło się również na refleksji nad skutkami dyskryminacji wielokrotnej. Zostało to również podkreślone przez dzielenie się doświadczeniami z niezwykle zróżnicowaną grupą, ponieważ wśród uczestników znalazło się kilka osób z niepełnosprawnościami, doświadczeniem ucieczki lub tożsamością trans, co oznaczało, że liczne aspekty dyskryminacji

wie das Teilen von best practices des queeren Aktivismus, u.a. auch vor dem Hintergrund von Flucht- und Kriegserfahrungen sowie Mehrfachdiskriminierung. Dabei wurden die Teilnehmenden in einem gesteuerten Dialogprozess von Trainern angeleitet und verschiedene lokale Institutionen haben sich durch Workshops, Präsentationen oder Gespräche am Projekt beteiligt: Die Teilnehmer wurden direkt in die tägliche Arbeit lokaler queerer Gruppen einbezogen und erwarben Kenntnisse und Fähigkeiten über die Arbeitsweise solcher Organisationen.

Das Projekt beinhaltete auch eine intensive Auseinandersetzung mit dem multikulturellen Erbe der Gastregion, z.B. durch Treffen mit Vertretern des Bundes der Jugend der Deutschen Minderheit, Entdeckung deutscher Spuren in der Stadt Oppeln und Diskussionen über die deutsch-polnisch-ukrainischen Beziehungen, insbesondere hinsichtlich des Krieges in der Ukraine und der Aufnahme von Geflüchteten. Deutsch-polnisch-ukrainische Sprachanimationen verstärkten die kulturellen Begegnungen und führten über das Queer-Thema hinaus zu einem Austausch von Informationen über Kultur, Sprache und Traditionen der Herkunftsländer der anderen Teilnehmer.

intersekcjonalnej zostały uwzględnione w formatach dialogu. W szczególności wymiana poglądów na temat koncepcji „bezpiecznych przestrzeni” może być postrzegana jako odpowiednia forma, która pozwoliła uczestnikom wyobrazić sobie miejsca, które pozwalają im rozwijać swoją osobowość bez dyskryminacji na tle ich horyzontów doświadczeń i wyciągnąć z tego implikacje dla zmniejszenia dyskryminacji wielokrotnej.

Uczestnicy: 10 młodych dorosłych z Niemiec (Nadrenia Północna-Westfalia), Polski i Ukrainy

Partnerzy: SVLS e.V., Tęczowe Opole, Kultura Równości, Stowarzyszenie Tęczówka

Finansowanie: Nagroda Richeza 2022/2023 rządu Nadrenii Północnej-Westfalii, Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (DPJW)

Ein weiterer inhaltlicher Schwerpunkt der Begegnung war auch die Reflexion über Auswirkungen von Mehrfachdiskriminierungen. Dies wurde durch das Teilen von Erfahrungen der äußerst diversen Gruppe unterstrichen, denn unter den Teilnehmenden befanden sich mehrere Personen mit Schwerbehinderung, Fluchterfahrung oder trans-Identität, wodurch zahlreiche Aspekte intersektionaler Diskriminierung Eingang in die Dialogformate fanden. Hierbei kann besonders der Austausch zum Konzept der „safe(r) spaces“ als eine adäquate Form angesehen werden, der es den Teilnehmenden ermöglichte, vor dem Hintergrund ihres jeweiligen Erfahrungshorizonts Orte zu imaginieren, die ihnen eine diskriminierungsfreie Entfaltung ihrer Persönlichkeit ermöglichen und daraus Implikationen zum Abbau von Mehrfachdiskriminierung abzuleiten.

Teilnehmer: 10 junge Erwachsene aus Deutschland (Nordrhein-Westfalen), Polen und der Ukraine

Partner: SVLS e.V., Verein Regenbogen Oppeln, Verein Kultur der Gleichstellung Breslau, Verein Regenbogen Kattowitz

Finanzierung: Richeza-Preis 2022/2023 der Landesregierung Nordrhein-Westfalen

Survival Path(s)

Data: 21.09–27.09.2023 i 30.11–03.12.2023

Miejsce: Wrocław (Dolny Śląsk, Polska), Eichstätt (Bawaria, Niemcy) oraz Ruffano (Apulia, Włochy)

Polsko-niemiecko-włoski projekt „Survival Paths” dogłębnie przyjrzał się doświadczeniom przesiedleńców po II wojnie światowej, ich warunkom życia oraz konsekwencjom pracy przymusowej. Naświetlono ludzką stronę tej historii, badając indywidualne losy i doświadczenia ocalałych. Projekt został zaprojektowany jako podróż do autentycznych miejsc historycznych śladami osób przesiedlonych: od miejsc pracy przymusowej w dzisiejszej Polsce, przez miejsca schronienia po zakończeniu wojny w Polsce i Niemczech, po miejsca na włoskim wybrzeżu, gdzie Żydzi przygotowywali się do emigracji do Izraela.

Poprzez te spotkania chcemy stworzyć namacalny związek między przeszłością a teraźniejszością i zachęcić uczestników do refleksji nad ludzką godnością, migracją i skomplikowanym związkiem między gospodarką a prawami człowieka.

Podczas intensywnego studiowania historii życia ocalałych, młodzi dorośli zdali sobie sprawę, że miejsca, które odwiedzili w Polsce i Niemczech, często były tylko krótkimi przystankami w ich dalszej podróży. Długa podróż, która ostatecznie za-

Survival Path(s)

Datum: 21.09–27.09.2023 und 30.11–03.12.2023

Ort: Breslau (Niederschlesien, Polen), Eichstätt (Bayern, Deutschland) und Ruffano (Apulien, Italien)

Das deutsch-polnisch-italienische Projekt „Survival Paths“ befasste sich eingehend mit den Erfahrungen der Displaced Persons (DPs) nach dem Zweiten Weltkrieg, ihren Lebensbedingungen und den Folgen der Zwangsarbeit. Dabei wurde die menschliche Seite der Geschichte beleuchtet, wobei die individuellen Geschichten und Erfahrungen der Überlebenden erforscht wurden. Das Projekt gestaltete sich als Reise zu authentischen historischen Orten auf den Spuren der DPs: von den Stätten der Zwangsarbeit im heutigen Polen zu Zufluchtsorten nach Kriegsende in Polen und Deutschland bis hin zu den Plätzen an der italienischen Küste, an denen sich die meist jüdischen DPs auf die Ausreise nach Israel vorbereiteten.

Die Teilnehmenden hatten so die Möglichkeit, durch persönliche Erfahrungen vor Ort und Gespräche mit Expertinnen und Experten die individuellen Schicksale der DPs nachzuvollziehen. Durch diese Begegnungen wollen wir eine greifbare Verbindung zwischen der Vergangenheit und der Gegenwart schaffen und die Teilnehmer dazu anregen, über Menschenwürde, Migration und die komplizierte Verbindung zwischen Wirtschaft und Menschenrechten nachzudenken.

prowadziła wielu żydowskich przesiedlonych do Izraela lub USA, często prowadziła przez obozy na południu Włoch.

Uczestnicy: 21 młodych dorosłych

Partner: Citizens of Europe, Fattoria Pugliese Diffusa

Finansowanie: CERV (Program Unii Europejskiej „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości“)

Während der intensiven Beschäftigung mit den Lebensgeschichten der Überlebenden wurde den jungen Erwachsenen klar, dass die Orte, die sie in Polen und Deutschland besuchten, oft nur kurze Zwischenstationen auf ihrer Weiterreise waren. Die lange Reise, die viele jüdische Umsiedler schließlich nach Israel oder in die USA führte, verlief oft über Lager in Süditalien. Die Beschäftigung mit der meist illegalen Migration der jüdischen Überlebenden von Schlesien über Bayern und Apulien nach Palästina lies die Teilnehmenden auch über aktuelle Fluchtbewegungen und Menschenrechtsverletzungen und damit die fortlaufende Relevanz des Themas reflektieren.

Teilnehmer: 21 junge Erwachsene

Partner: Citizens of Europe, Fattoria Pugliese Diffusa

Finanzierung: CERV (Programm der Europäischen Union „Bürger, Gleichheit, Rechte und Werte“)

XXI Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego:

„Nowe rozwiązania energetyczne w naszych regionach przemysłowych – jak one i ich mieszkańcy mogą odpowiedzieć na te wyzwania?“

Data: 11–12 lipca 2023 – Koszęcin, 23–29 lipca 2023 – Lille, Francja

Miejsce: Siedziba Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” w Koszęcinie, Lille we Francji

Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego jest jedną z form współpracy, która skupia się przede wszystkim na wzmocnieniu międzynarodowych kontaktów, poprzez integrację młodzieży z krajów objętych porozumieniem (Polska, Niemcy, Francja). Projekt skierowany jest do młodych dorosłych zainteresowanych działalnością na rzecz lokalnej społeczności, a także zagadnieniami europejskimi. W trakcie trwania Szczytu Młodzieży RTW, młodzi ludzie aktywnie uczestniczą w konferencjach, debatach oraz warsztatach poruszających aktualne problemy, z którymi mierzy się współczesna Europa. Do głównych celów projektu można zaliczyć integrację i komunikację międzykulturową, poszerzenie wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju, współpracę międzynarodowo w rozwiązywaniu problemów.

Tegoroczne spotkanie o temacie przewodnim „Nowe rozwiązania energetyczne w naszych regionach przemysłowych – jak one i ich mieszkańcy mogą odpowiedzieć na te wyzwania?“ podzielone zostało na dwa etapy. Pierwszy etap obejmował spotkanie integracyjno-tematyczne odbywające się w siedzibie Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” w Koszęci-

XXI. Regionaler Jugendgipfel

Weimarer Dreieck:

„Neue Energielösungen in unseren Industrieregionen – wie können sie und ihre Menschen auf diese Herausforderungen reagieren?“

Datum: 11–12 Juli 2023; 23–29 Juli 2023

Ort: Koszęcin (Koschentin), Polen und Lille, Frankreich

Der Jugendgipfel des Regionalen Weimarer Dreiecks ist eine Form der Zusammenarbeit, die vor allem die Förderung des internationalen Austauschs zum Ziel hat, indem junge Menschen aus den Ländern des Weimarer Dreiecks (Deutschland, Polen, Frankreich) zusammenkommen und sich zu Zukunftsthemen austauschen.

Das Projekt richtete sich an junge Erwachsene, die sich sowohl für kommunale Aktivitäten als auch für europäische Themen interessieren. Während des Jugendgipfels nahmen die jungen Erwachsenen aktiv an Konferenzen, Debatten und Workshops teil, die sich mit aktuellen Themen des heutigen Europas befassten. Zu den Hauptzielen des Projekts gehören die interkulturelle Integration und Kommunikation, die Erweiterung des Wissens über nachhaltige Entwicklung und die internationale Zusammenarbeit bei der Lösung von Problemen.

Das diesjährige Treffen mit dem Thema „Neue Energielösungen in unseren Industrieregionen – wie können sie und ihre Bewohner auf diese Herausforderungen reagieren?“ war in zwei Phasen unterteilt. Die erste Etappe bestand aus einem Integrationstreffen am Sitz des Gesangs- und Tanzensembles „Śląsk“

nie, podczas którego uczestnicy projektu mieli możliwość nie tylko zaznajomienia się z ogólną tematyką tegorocznej edycji RTW, lecz również wzajemnego poznania się.

Dwudniowe spotkanie obfitowało w wiele wydarzeń, takich jak warsztat integracyjny, wzmacniający kompetencje interpersonalne, a także zajęcia taneczno-wokalne, czy zwiedzanie Zespołu Parkowo-Pałacowego, stanowiącego element dziedzictwa regionu. Podczas drugiego dnia spotkania uczestnicy projektu wzięli udział w warsztacie tematycznym przeprowadzonym przez prezesa Fundacji na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii, szczegółowo zaznajamiając się z tematem przewodnim tegorocznego Szczytu MTW.

Drugi etap projektu to tygodniowy wyjazd do regionu partnerskiego Hauts-de-France, do miasta Lille. Podczas spotkania z młodzieżą z Francji i Niemiec, uczestnicy MRTW zdobyli wiedzę dotyczącą głównego tematu przewodniego projektu – współczesnych rozwiązań energetycznych. Dzięki spotkaniom ze specjalistami i ekspertami w dziedzinie energii odnawialnej, ekologii, zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska, a także możliwości odwiedzenia zakładów przemysłowych wykorzystujących najnowocześniejsze rozwiązania energetyczne,

Spora część działań nakierowana była również na międzynarodową integrację młodzieży, poprzez udział w zajęciach poznawczych, spotkaniach w grupach polsko-niemiecko-francuskich, a także prezentację własnego regionu, co z pewnością przełożyło się na wymianę doświadczeń i nawiązanie znajomości na szczeblu międzynarodowym.

Zwieńczeniem projektu było z pewnością spotkanie z władzami trzech regionów partnerskich: województwa śląskiego, Nadrenii Północnej-Westfalii oraz Hauts-de-France, podczas którego młodzież wygłosiła przygotowane przez siebie referaty dotyczące ekologii i ochrony środowiska a także przyszłości energii atomowej jako kluczowego narzędzia w walce ze zmianami klimatycznymi.

W projekcie wzięło udział 17 uczestników (spotkanie integracyjno-tematyczne w Koszęcinie) i 16 osób (wyjazd do Lille we Francji).

Finansowanie: Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Partnerzy: regiony partnerskie Nadrenia Północna Westfalia oraz Hauts-de-France

Organizator projektu: Województwo Śląskie

Operator projektu: Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej

in Koszęcin (Koschentin), bei dem die Teilnehmer nicht nur Gelegenheit hatten, sich mit dem allgemeinen Thema des diesjährigen Jugendgipfels vertraut zu machen, sondern sich auch intensiv gegenseitig kennenennen konnten.

Das zweitägige Treffen war gespickt mit Integrationsveranstaltungen wie Workshops zur Stärkung der zwischenmenschlichen Fähigkeiten, Tanz- und Gesangseinheiten oder einem Besuch des Park- und Schlosskomplexes, der zum regionalen Kulturerbe gehört. Am zweiten Tag des Treffens nahmen die Projektteilnehmer an einem thematischen Workshop teil, der vom Präsidenten der Stiftung für Energieeffizienz geleitet wurde, und machten sich eingehend mit dem Thema des diesjährigen Jugendgipfels vertraut.

Die zweite Phase des Projekts bestand aus einer einwöchigen Reise in die Partnerregion Hauts-de-France, in die Stadt Lille. Während des Treffens mit jungen Menschen aus Frankreich und Deutschland erwarben die Teilnehmer des Jugendgipfels des Regionalen Weimarer Dreiecks Kenntnisse über das Hauptthema des Projekts – zeitgemäße Energielösungen. Sie trafen sich mit Fachleuten und Experten aus den Bereichen erneuerbare Energien, Ökologie, Nachhaltigkeit und Umweltschutz und hatten die Möglichkeit, Industrieanlagen zu besichtigen, die modernste Energielösungen einsetzen,

Ein großer Teil der Aktivitäten zielte auch auf die internationale Integration der jungen Erwachsenen ab, durch die Teilnahme an kognitiven Aktivitäten, Treffen in polnisch-deutsch-französischen Gruppen und die Präsentation der eigenen Region, was zu einem Erfahrungsaustausch und dem Aufbau von Freundschaften auf internationaler Ebene führte.

Der Höhepunkt des Projekts war ein Treffen mit den offiziellen Vertretern der drei Partnerregionen: Woiwodschaft Schlesien, Land Nordrhein-Westfalen und Region Hauts-de-France, bei dem die Jugendlichen die von ihnen vorbereiteten Vorschläge zu Ökologie und Umweltschutz sowie zur Zukunft von Schlüsseltechnologien im Kampf gegen den Klimawandel präsentierten.

Das Projekt umfasste 17 Teilnehmer (Integrations- und Thementreffen in Koszęcin) bzw. 16 Personen (Reise nach Lille, Frankreich).

Finanzierung: Marschallamt der Woiwodschaft Schlesien

Partner: die Partnerregionen Nordrhein-Westfalen und Hauts-de-France

Organisator des Projekts: Woiwodschaft Schlesien

Projektträger: Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

More than just one truth: Tools and Perspectives for Historical and Political Education

Data: 24.04 – 30.04.2023

Miejsce: Sarajevo (Bośnia i Hercegowina)

W ramach trójstronnego projektu Erasmus „More than just one truth”, uczestnicy będący nauczycielami oraz edukatorami w dziedzinie edukacji pozaformalnej zostali przeszkoleni w zakresie nauczania aspektów historii obciążonych konfliktami. Po zeszłorocznej edycji projektu, która odbyła się w Polsce i Niemczech, polsko-niemiecko-bośniacki program specjalistyczny kontynuowano w stolicy Bośni i Hercegowiny – w Sarajewie.

Międzynarodowy program szkoleniowy służył podniesieniu umiejętności w dziedzinie międzynarodowej pracy edukacyjnej z młodzieżą, w zakresie konfliktowych kultur pamięci i narracji historycznych. Oprócz wymiany doświadczeń w zakresie edukacji historycznej, politycznej i kulturowej w kontekście międzynarodowym, szkolenie koncentrowało się w szczególności na innowacyjnej komunikacji złożoności narracyjnie kwestionowanych wydarzeń i procesów, zwłaszcza w projektach transgranicznych. W tym celu odwiedzono miejsca pamięci i instytucje edukacyj-

More than just one truth: Tools and Perspectives for Historical and Political Education

Datum: 24.04 – 30.04.2023

Ort: Sarajevo (Bosnien und Herzegowina)

Im Rahmen des trilateralen Erasmus-Projekts „More than just one truth“ wurden die Teilnehmer, die Lehrer und Erzieher im Bereich der informellen Bildung sind, darin geschult, konfliktbeladene Aspekte der Geschichte zu vermitteln. Nach dem letztjährigen Projekt, das in Polen und Deutschland stattfand, wurde das polnisch-deutsch-bosnische Fachprogramm in der bosnischen Hauptstadt Sarajevo fortgesetzt.

Das internationale Training diente der Steigerung von Kompetenzen im Bereich der internationalen Jugendbildungsarbeit zu konfligierenden Erinnerungskulturen und Geschichtsnarrativen. Neben dem Erfahrungsaustausch zur historischen, politischen und kulturellen Bildung im internationalen Kontext stand dabei insbesondere die innovative Vermittlung der Vielschichtigkeit narrativ umkämpfter Ereignisse und Prozesse, insbesondere bei grenzüberschreitenden Projekten, im Mittelpunkt der Fortbildung. Dazu wurden Erinnerungsorte und Bildungseinrichtungen in Sarajevo und Srebrenica besucht, wobei die Teil-

ne w Sarajewie i Srebrenicy, dzięki czemu uczestnicy nie tylko intensywnie zajmowali się lokalną historią, w szczególności wojną i ludobójstwem w latach 90-tych, ale także poznali strategie, koncepcje i narzędzia komunikowania spornych kwestii historycznych i politycznych. Działania te umożliwiły uczestnikom wykorzystanie, dostosowanie i dalszy rozwój podobnych metod w ich codziennej pracy edukacyjnej.

Część projektu w Bośni i Hercegowinie służyła również dekonstrukcji mechanizmów i narracji w powstawaniu konfliktów pamięci, narracji spiskowych i mowy nienawiści, a także refleksji nad wpływem traumatycznych wydarzeń na pracę edukacyjną. Bezpośredni kontakt ze współczesnymi świadkami i ocalałymi z ludobójstwa oraz współpraca z pokoleniem wojennym uwarściły uczestników na wyzwania związane z radzeniem sobie z traumą. Kontekst bośniacki umożliwił również intensywne badanie tego, jak historia jest postrzegana, interpretowana, wykorzystywana i manipulowana do celów politycznych. Uczestnicy dyskutowali o wpływie wydarzeń historycznych i ich wspomnień na bieżące procesy społeczne. W ten sposób w centrum uwagi znalazł się współczesny wymiar edukacji historycznej.

Wreszcie, trójstronny projekt służył również porównaniu doświadczeń z obszaru polsko-niemieckie-

nehmenden sich nicht nur intensiv mit der lokalen Geschichte, insbesondere dem Krieg und dem Genozid in den 1990er Jahren, auseinandersetzen, sondern auch Strategien, Konzepte und Tools zur Vermittlung umkämpfter geschichtlicher und politischer Themen kennenlernten. Dies soll die Teilnehmenden befähigen, ähnliche Methoden in der alltäglichen pädagogischen Arbeit einzusetzen, anzupassen und weiterzuentwickeln.

Der Projektteil in Bosnien-Herzegowina diente zudem der Dekonstruktion von Mechanismen und Narrativen bei der Entstehung von Erinnerungskonflikten, Verschwörungserzählungen und Hate Speech sowie der Reflexion der Auswirkungen von traumatisierenden Ereignissen auf die pädagogische Arbeit. Durch den direkten Kontakt mit Zeitzeugen und Überlebenden des Genozids und die Zusammenarbeit mit der Kriegsgeneration wurden die Teilnehmenden für die Herausforderungen im Umgang mit Traumata sensibilisiert. Der bosnische Kontext ermöglichte außerdem eine intensive Auseinandersetzung mit der Betrachtung, Interpretation, Nutzbarmachung und Manipulation von Geschichte zu politischen Zwecken. Hierbei diskutierten die Teilnehmenden die Auswirkungen historischer Ereignisse und ihrer Erinnerungen auf aktuelle gesellschaftliche Prozesse. Damit wurde die

go z doświadczeniami z kontekstu bośniackiego oraz wymianie najlepszych praktyk.

Uczestnicy: 27 specjalistów z Polski, Niemiec oraz Bośni i Hercegowiny

Partnerzy: Muzeum Historyczne w Bośni i Hercegowinie, Stowarzyszenie Zamek Trebnitz Centrum Edukacji i Spotkań, Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego

Finansowanie: Erasmus + oraz Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (DPWJ)

Über-Schlesien: Eksperymentalny projekt szkolny mający na celu zbadanie stratosfery nad Górnym Śląskiem

Data: 23.10 – 27.10.2023

Miejsce: Raszowa

Projekt „Über-Schlesien” miał na celu utrwalenie i poszerzenie przedmiotowych umiejętności językowych uczniów biorących w nim udział. W świetle ograniczonego nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości i braku czysto niemieckojęzycznych lekcji przedmiotowych, stworzono program, który wypełnia te luki i ma na celu poprawę sytuacji. Poza tradycyjnymi lekcjami szkolnymi, przyjęto eksperymentalne podejście do opartej na języku niemieckim eksploracji specjalistycznych tematów z dziedziny MINT (matematyka, informatyka, nauki przyrodnicze, technika). W ten sposób powstał atrakcyjny program, który zainteresował uczestników zarówno językiem niemieckim, jak i przedmiotami MINT.

Celem było wykorzystanie eksperymentów, które zostały zaplanowane i przeprowadzone przez samych uczestników, tak aby przekazać często pozornie teoretyczne tematy MINT w innowacyjny, żywy sposób. Skupiono się na tematach pogody i stratosfery, przygotowując wzlot balonu meteorologicznego w celu zebrania danych w stratosferze. Uzupełniając nauczanie zasad teoretycznych o element praktyczny, którego nie można było osiągnąć w takim stopniu na zwykłych lekcjach przedmiotowych, projekt miał na celu ukształtowanie innego, bardziej atrakcyjnego wizerunku dziedziny STEM. Planowanie, przygotowanie i realizacja startu balonu oraz związane z tym eksperymenty, które w dużej mierze zostały przeprowadzone przez uczestników, wzmocniły osobistą odpowiedzialność uczestników i umożliwiły im nadzorowanie trudnego eksperymentu naukowego i pomoc w kształtowaniu go zgodnie z ich zainte-

gegenwartsdimension der historischen Bildung in den Mittelpunkt gestellt.

Schließlich diente das trilaterale Projekt auch dem Abgleich von Erfahrungen aus dem deutsch-polnischen Bereich mit Erfahrungen aus dem bosnischen Kontext und dem Austausch zu Best Practices.

Teilnehmer: 27 Fachkräfte aus Polen, Deutschland und Bosnien-Herzegowina

Partner: Historisches Museum in Bosnien und Herzegowina, Bildungs- und Begegnungsstätte Schloss Trebnitz e.V., Stiftung Kreisau für Europäische Verständigung

Finanzierung: Erasmus+ und Deutsch-Polnisches Jugendwerk (DPJW)

Über-Schlesien: Experimentelles Schulprojekt zur Erforschung der Stratosphäre über Oberschlesien

Datum: 23.10 – 27.11.2023

Ort: Raszowa (Raschau)

Das Projekt „Über-Schlesien“ zielte darauf ab, die fachspezifischen Deutschkenntnisse der teilnehmenden Schülerinnen und Schüler zu festigen und zu erweitern. Vor dem Hintergrund des gekürzten Unterrichts von Deutsch als Minderheitensprache und des fehlenden rein deutschsprachigen Fachunterrichts wurde ein Angebot geschaffen, das in diese Lücken stößt und eine Verbesserung dieser Situation anstrebt. Jenseits des klassischen Schulunterrichts fand auf niedrigschwellige und experimentelle Art eine deutschbasierte Auseinandersetzung mit Fachthemen aus dem MINT-Bereich statt. So wurde ein attraktives Angebot geschaffen, über das die Teilnehmenden sowohl für die deutsche Sprache als auch für den Themenkomplex MINT begeistert werden konnten.

Ziel war es, durch die Experimente, die von den Teilnehmenden selbst geplant und durchgeführt wurden, die oftmals theoretisch erscheinenden MINT-Themen auf innovative, anschauliche Weise zu vermitteln. Schwerpunkt war die Auseinandersetzung mit den Themen Wetter und Stratosphäre, wobei der Aufstieg eines Wetterballons zur Datenerfassung in der Stratosphäre vorbereitet wurde. Indem die Vermittlung der theoretischen Grundlagen um eine im regulären Fachunterricht in diesem Maße nicht erzielbare Praxiskomponente ergänzt wurde, strebte das Projekt an, ein anderes, attraktiveres Bild des MINT-Bereichs zu prägen. Durch die maßgeblich von den Teilnehmenden getragene Planung, Vorbereitung und Durchführung des Ballonstarts und der damit verbundenen Experimente wurde die Eigenverantwortung

resowaniami. Projekt miał na celu otwarcie nowego spojrzenia na przedmioty MINT, które mają opinię niezwykle skomplikowanych i abstrakcyjnych. Ponieważ przyszłe technologie, a nawet sposoby radzenia sobie z kryzysem klimatycznym, mogą być rozwijane tylko dzięki kompleksowej wiedzy MINT, umiejętności MINT uczniów powinny być szczególnie promowane, aby zainspirować ich do wyboru kariery w tych dziedzinach przyszłości.

Obecnie programy studiów i zawody w dziedzinie MINT są nadal silnie zdominowane przez mężczyzn. Zjawisko to opiera się w szczególności na uprzedzeniach, że przedmioty MINT są „przedmiotami dla chłopców”, co uniemożliwia uczniom płci innej niż męska wykorzystanie ich potencjału w tej dziedzinie. Celem projektu było zatem również zapewnienie uczennicom, niezależnie od ich tożsamości płciowej i wbrew panującym stereotypom płciowym, dostępu do tematów, którymi w innym przypadku mogłyby nie być zainteresowane, poprzez zaangażowanie się w innowacyjne eksperymenty z dziedziny MINT. Wdrożenie projektu w Niemczech połączyło naukowe i językowe obszary tematyczne w celu stworzenia synergii i zainspirowania osób, które wcześniej były bardziej zainteresowane jednym z tych dwóch obszarów, do zainteresowania się drugim.

W ramach projektu zorganizowano liczne jednostki pedagogiczne zajmujące się komunikacją tematyczną.

der Teilnehmenden gestärkt und es wurde ihnen ermöglicht, ein anspruchsvolles wissenschaftliches Experiment zu betreuen und nach ihren Interessen mitzugestalten. Das Projekt zielte darauf ab, eine neue Perspektive auf MINT-Fächer zu eröffnen, die mithin den Ruf haben, außerordentlich kompliziert und abstrakt zu sein. Da Zukunftstechnologien oder auch Möglichkeiten zur Bewältigung der Klimakrise nur mit umfassenden MINT-Kenntnissen entwickelt werden können, sollten die MINT-Kompetenzen der Schülerinnen und Schüler besonders gefördert werden, um sie für eine spätere Berufswahl im MINT-Bereich zu begeistern.

Derzeit sind MINT-Studiengänge und Berufe im MINT-Bereich noch immer stark männlich dominiert. Dieses Phänomen beruht insbesondere auf dem Vorurteil, MINT-Themen seien „Jungsthemen“, wodurch nicht-männliche SchülerInnen an der Entfaltung ihrer MINT-Potenziale gehindert werden. Ziel des Projekts war es deshalb auch, Schülerinnen unabhängig ihrer Geschlechtsidentität und entgegen vorherrschender Geschlechterstereotype durch die Auseinandersetzung mit innovativen Experimenten aus dem MINT-Bereich einen Zugang zu Themenkomplexen zu verschaffen, denen sie sich sonst möglicherweise nicht widmen würden. Durch die deutschbasierte Durchführung des Projekts wurden naturwissenschaftliche und sprachwissenschaftliche Fachbereiche

Ponadto młodzi ludzie intensywnie pracowali z materiałami w dniach projektu i przygotowywali start balonu oraz eksperymenty, na przykład samodzielnie budując sondę i podłączając ją do spadochronu, testując sprzęt techniczny i instalując go w sondzie lub obliczając ilość helu i trajektorię. Pisali również listy w języku niemieckim z przesłaniem pokoju, które również miały wznieść się do stratosfery wraz z balonem.

Działania projektowe przyniosły trwałe efekty uczenia się w obszarach języka niemieckiego i MINT, promowały zainteresowanie MINT wśród osób niebędących mężczyznami i zapewniły praktyczny wgląd w pracę eksperymentalną. Projekt wzbudził niezwykle duże zainteresowanie mediów regionalnych ze wszystkich sektorów (telewizja, radio, prasa, internet). W rezultacie osiągnięto szeroki zasięg i podkreślono innowacyjny charakter projektu.

Uczestnicy: 12 uczniów i uczennic z klasy ósmej i trzech nauczycieli przedmiotu.

Partnerzy: Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, Pro Liberis Silesiae, Instytut Stosunków Kulturalnych z Zagranicą

Finansowanie: Instytut Stosunków Kulturalnych z Zagranicą (ifa)

verbunden, um so Synergien zu schaffen und Personen, die sich bisher stärker für einen dieser beiden Bereiche interessierten, auch für den jeweils anderen Fachbereich zu begeistern.

Im Rahmen des Projekts fanden zahlreiche pädagogische Einheiten zur fachbezogenen Vermittlung statt. Außerdem setzten die Jugendlichen sich an den Projekttagen intensiv mit dem Material auseinander und bereiteten den Ballonstart und die Experimente vor, indem sie z.B. selbst die Sonde bauten und mit dem Fallschirm verbanden, die technischen Geräte testeten und in der Sonde verbauten oder die Heliummenge und Flugbahn berechneten. Außerdem schrieben sie deutschsprachige Briefe mit Friedensbotschaften, die mit dem Ballon ebenfalls in die Stratosphäre aufsteigen sollten.

Durch die Projektaktivitäten konnten nachhaltige Lerneffekte in den Bereichen Deutsch und MINT erzielt, das MINT-Interesse von nicht-männlichen Personen gefördert und ein Praxiseinblick in die experimentelle Arbeit vermittelt werden. Das Projekt generierte ein außerordentlich hohes Medieninteresse in Regionalmedien aller Sparten (Fernsehen, Radio, Print, Online). Dadurch konnte eine hohe Reichweite erzielt und der innovative Charakter des Projekts unterstrichen werden

Teilnehmer: 12 Schüler der achten Klasse und drei Fachlehrkräfte.

Partner: Verband der deutschen Gesellschaften in Polen, Pro Liberis Silesiae, Institut für Auslandsbeziehungen

Finanzierung: Institut für Auslandsbeziehungen (ifa)

MATERIAŁY

MATERIALEN

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej corocznie publikuje szereg materiałów wspomagających zarówno nauczanie języka niemieckiego w szkołach i w wychowaniu dwujęzycznym, jak i pracę struktur mniejszości niemieckiej. Ze względu na duże zainteresowanie naszymi publikacjami, w roku 2023 zdecydowaliśmy się nie tylko na wydanie nowych materiałów, lecz również na dodruk tych wydanych w latach poprzednich.

Gra edukacyjna „Historie z dreszczykiem” – dodruk materiałów

Historie z dreszczykiem, to dwujęzyczna gra edukacyjna mająca na celu przybliżenie młodzieży kultury i tradycji śląska – poprzez innowacyjną prezentację regionalnych podań i legend. Gra, ze względu na swoją dwujęzyczność, stanowi również doskonały materiał dydaktyczny, do wykorzystania podczas lekcji języka niemieckiego oraz historii i kultury własnej. Ponadto gra jest narzędziem służącym rozwijaniu samodzielności i kreatywności dzieci i młodzieży. Gruselgeschichten – Historie z dreszczykiem składają się z 50 zagadek opisujących nieznaną legendy i historie z Górnego Śląska, które uczestnicy gry starają się rozwiązać wcielając się w role detektywów.

Materiały dostępne bezpłatnie w biurach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

Forma: gra edukacyjna

Finansowanie: Instytut Goethego w Krakowie, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej

Das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit gibt jedes Jahr eine Reihe von Materialien heraus, die sowohl den Deutschunterricht in Schulen und den zweisprachigen Unterricht als auch die Arbeit der deutschen Minderheitenstrukturen unterstützen. Aufgrund des großen Interesses an unseren Publikationen haben wir beschlossen, im Jahr 2023 nicht nur neue Materialien zu veröffentlichen, sondern auch die in den Vorjahren erschienenen Materialien nachzudrucken.

Lernspiel „Gruselgeschichten” – Nachdruck von Materialien

Gruselgeschichten ist ein zweisprachiges Lernspiel, das jungen Menschen die Kultur und die Traditionen Schlesiens näherbringen soll, indem regionale Märchen und Legenden innovativ präsentiert werden. Aufgrund seines zweisprachigen Charakters eignet sich das Spiel auch hervorragend als Unterrichtsmaterial für den Deutsch-, Geschichts- und Kulturunterricht. Darüber hinaus ist das Spiel ein Instrument zur Förderung der Selbständigkeit und Kreativität von Kindern und Jugendlichen. Die Gruselgeschichten bestehen aus 50 Rätseln, die unbekannte Sagen und Geschichten aus Oberschlesien beschreiben, die die Teilnehmer des Spiels in der Rolle von Detektiven zu lösen versuchen.

Das Material ist kostenlos in den Büros des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit erhältlich.

Form: Lernspiel

Finanzierung: Goethe-Institut Krakau, Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

DFKompetent - dodruk

Projekt realizowany przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej obejmował dodruk i aktualizację publikacji DFKompetent części I – III. Niniejsze publikacje są przede wszystkim odpowiedzią na potrzeby osób zaangażowanych społecznie w strukturach Mniejszości Niemieckiej.

Celem dodruku było przedstawienie najważniejszych zagadnień dotyczących funkcjonowania i finansowania projektów realizowanych przez działaczy Mniejszości Niemieckiej. Jednocześnie publikacje te powinny stanowić inspirację dla nowych, innowacyjnych projektów, realizowanych przez lokalne koła DFK.

Trzyczęściowa publikacja wydana przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej porusza głównie tematy takie jak: realizacja „małych projektów” w ramach projektu „Ożywianie Domów Spotkań”, aspekty prawne funkcjonowania koła DFK, zasady przygotowania i realizacji zadania publicznego przygotowane-

DFKompetent - Nachdruck

Das vom Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit durchgeführte Projekt umfasste den Nachdruck und die Aktualisierung der DFKompetent-Publikationen, Teil I – III. Diese Publikationen geben in erster Linie Antwort auf die Fragen und Bedürfnisse von Personen, die in den Strukturen der deutschen Minderheit tätig sind.

Ziel der Neuauflage war es, die wichtigsten Fragen zur Funktionsweise und Finanzierung von Projekten im Rahmen von Aktivitäten der deutschen Minderheit darzustellen. Gleichzeitig sollten die Publikationen Anregungen für neue, innovative Projekte der lokalen DFKs geben.

Die dreiteilige Publikation, die vom Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit herausgegeben wurde, behandelt vor allem Themen wie die Umsetzung von „Kleinprojekten“ im Rahmen des Projekts „Revitalisierung von Begegnungsstätten“, rechtliche Aspekte der Arbeitsweise des DFKs, die Grundsätze

go przez Jednostkę Samorządu Terytorialnego, a także wspiera pracę z młodzieżą mniejszości niemieckiej oraz pomaga realizować wydarzenia online.

Publikacja jest dostępna bezpłatnie w biurach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

Forma: publikacja

Finansowanie: Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu

Komiks dwujęzyczny – „Mali odkrywcy i Maria Cunitz”

„Mali odkrywcy i Maria Cunitz” to dwujęzyczny, polsko-niemiecki komiks, którego bohaterowie przybliżają czytelnikom sylwetkę najbardziej znanej naukowczyni i astronomki pochodzącej ze Śląska, jaką niewątpliwie była Maria Cunitz.

Komiks stanowi doskonały materiał edukacyjny umożliwiający nie tylko doskonalenie umiejętności językowych, lecz również poznanie kultury, dziedzictwa i historii Śląska.

Komiks został wydrukowany w nakładzie 2500 sztuk.

Publikacja jest dostępna bezpłatnie w biurach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Forma: komiks dwujęzyczny

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec

Karty pracy – „Magia zamku w Mosznej”

Karty pracy „Magia zamku w Mosznej” stworzone zostały jako uzupełnienie dwujęzycznego komiksu pod tym samym tytułem. Publikacja umożliwia usystematyzowanie wiedzy gramatycznej i przećwiczenie nowopoznanego słownictwa.

Karty pracy zostały wydrukowane w nakładzie 500 sztuk.

Publikacja jest dostępna bezpłatnie w biurach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Forma: karty pracy

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec

der Vorbereitung und Durchführung einer öffentlichen Aufgabe, die von einer lokalen Behörde ausgeschrieben wird, sowie die Unterstützung der Arbeit mit der Jugend der deutschen Minderheit und die Hilfe bei der Durchführung von Online-Veranstaltungen.

Die Publikation ist kostenlos in den Büros des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit erhältlich.

Form: Publikation

Finanzierung: Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Oppeln

Zweisprachiger Comic – „Kleine Entdecker und Maria Cunitz”

„Kleine Entdecker und Maria Cunitz” ist ein zweisprachiger deutsch-polnischer Comic, dessen Figuren den Lesern die berühmteste Wissenschaftlerin und Astronomin aus Schlesien vorstellen, die Maria Cunitz zweifellos war.

Der Comic ist ein hervorragendes pädagogisches Material, um nicht nur die Sprachkenntnisse zu verbessern, sondern auch um etwas über die Kultur, das Erbe und die Geschichte Schlesiens zu lernen.

Der Comic wurde in einer Auflage von 2.500 Exemplaren gedruckt.

Die Publikation ist kostenlos in den Büros des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit erhältlich.

Form: zweisprachiger Comic

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Arbeitsblätter – „Die Magie des Schlosses Moschen”

Die Arbeitsblattsammlung „Die Magie des Schlosses Moschen” wurde als Ergänzung zu dem gleichnamigen zweisprachigen Comicbuch erstellt. Die Publikation ermöglicht es, grammatikalische Kenntnisse zu systematisieren und neu gelernte Vokabeln zu üben.

Die Arbeitsblätter sind in einer Auflage von 500 Stück gedruckt worden.

Die Publikation ist kostenlos in den Büros des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit erhältlich.

Form: Arbeitsblätter

Finanzierung: Bundesministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

KEKS für die Pause – czasopismo dla dzieci

W 2023 roku ukazały się trzy wydania czasopisma KEKS für die Pause. Ze względu na poziom zaawansowania językowego oraz tematykę, magazyn ten przeznaczony jest dla dzieci klas IV-VI szkoły podstawowej. Czasopismo zawiera interesujące dwujęzyczne artykuły, krzyżówki, rebusy oraz ciekawostki, mające na celu zainteresowanie najmłodszych odbiorców nauki języka niemieckiego.

Każdy z egzemplarzy został wydany w nakładzie 10 000 sztuk.

Publikacja jest dostępna bezpłatnie w biurach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Forma: czasopismo dla dzieci

Finansowanie: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny Republiki Federalnej Niemiec

Hausowy Popcast

W roku 2023 z powodzeniem kontynuowano projekt „HAUS-Popcast”, którego celem była publikacja cyklu

KEKS für die Pause – ein Magazin für Kinder

Im Jahr 2023 erschienen drei Ausgaben der Zeitschrift KEKS für die Pause. Aufgrund des Sprachniveaus und der Thematik richtet sich das Magazin an Kinder der Grundschulklassen fünf bis sechs. Das Magazin enthält interessante zweisprachige Artikel, Kreuzworträtsel, Bilderrätsel und Quizfragen, um das Interesse der jüngsten Zielgruppe am Erlernen der deutschen Sprache zu wecken.

Jedes Exemplar ist in einer Auflage von 10.000 Exemplaren erschienen.

Die Publikation ist kostenlos in den Büros des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit erhältlich.

Form: Kinderzeitschrift

Finanzierung: Ministerium des Innern und für Heimat der Bundesrepublik Deutschland

Haus Popcast

Das Projekt „HAUS-Popcast“, das die Veröffentlichung einer Podcast-Reihe mit Bildungsmaterial zum Ziel

podcastów wraz z materiałami edukacyjnymi. Projekt porusza aktualne tematy i trendy z zakresu niemieckiej popkultury, umożliwiając tym samym zapoznanie się z obrazem współczesnych Niemiec. Podczas tworzenia tegorocznej edycji „Hausowego Podcastu” większy nacisk położono na aspekty związane z różnorodnością (tematyka queer, doświadczenia emigrantów), a także perspektywy feministyczne.

Pięć odcinków niemieckiej wersji podcastu zostało wyprodukowanych w prostym języku niemieckim, odpowiadającym poziomowi B1/B2. Odcinki dostępne są na platformie YouTube wraz z niemieckimi napisami oraz wersją polską do odsłuchania.

Projekt umożliwia osobom uczącym się języka niemieckiego – zwłaszcza nastolatkom i młodym dorosłym – doskonalenie umiejętności językowych oraz poznanie aktualnej niemieckiej popkultury.

Jako uzupełnienie podcastu powstała publikacja dydaktyczna, zawierająca słowniczek polsko-niemiecki dopasowany do poszczególnych odcinków, a także liczne zadania ćwiczące umiejętność rozumienia ze słuchu oraz utrwalające leksykę i gramatykę.

Publikacja dydaktyczna dostępna bezpłatnie, zarówno w formie drukowanej, jak i online, stanowi nieocenioną pomoc skierowaną w szczególności do nauczycieli języka niemieckiego.

Forma: karty pracy

Partnerzy: SVLS e.V, Tęczowe Opole, Kultura Równości, Stowarzyszenie Tęczówka

Finansowanie: Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu, Instytut Goethego Kraków

hatte, wurde 2023 fortgesetzt. Das Projekt greift aktuelle Themen und Trends der deutschen Popkultur auf und gibt so einen Einblick in das Deutschlandbild der Gegenwart. Bei der Erstellung des diesjährigen Haus Podcast wurden verstärkt Aspekte der Vielfalt (queere Themen, Migrationserfahrungen) sowie feministische Perspektiven berücksichtigt.

Die fünf Episoden der deutschen Version des Podcasts wurden in einfachem Deutsch, entsprechend dem B1/B2-Niveau, produziert. Die Episoden sind auf der YouTube mit deutschen Untertiteln zum Anhören verfügbar.

Das Projekt ermöglicht es Deutschlernenden – insbesondere Jugendlichen und jungen Erwachsenen – ihre Sprachkenntnisse zu verbessern und etwas über aktuelle deutsche Popkultur zu erfahren.

Ergänzend zum Podcast wurde ein didaktisches Booklet produziert, das ein auf die einzelnen Episoden abgestimmtes deutsch-polnisches Glossar sowie zahlreiche Hörverständnisübungen zur Festigung von Wortschatz und Grammatik enthält.

Die kostenlos erhältliche Unterrichtspublikation ist vor allem für Deutschlehrerinnen und -lehrer ein unschätzbare Hilfsmittel.

Form: Arbeitsblätter

Finanzierung: Konsulat der Bundesrepublik Deutschland in Opolen, Goethe-Institut Krakau

25 PUBLIKACJI NA 25-LECIE

25 PUBLIKATIONEN ZUM 25. JUBILÄUM

Działalność wydawnicza od lat zajmuje wysokie miejsce na liście priorytetowych zadań realizowanych przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Celem naszej księgarni Hausbooks jest stworzenie bogatej oferty książkowej, zarówno dla naszych odbiorców z Polski, jak i z Niemiec, zainteresowanych szeroko pojętą tematyką z zakresu relacji polsko-niemieckich. Działalność księgarni ściśle związana jest z celami DWPN, do których zaliczyć można popularyzację idei dobrego sąsiedztwa, promocję wielokulturowości naszego regionu oraz polsko-niemieckiego dialogu.

Oferta wydawnicza jest niezwykle bogata i różnorodna. Wśród oferowanych publikacji znajdują się zarówno te o tematyce historycznej, społecznej, politycznej, jak i popularnonaukowej. Opracowujemy także wydawnictwa z zakresu oświaty oraz wydajemy poezję i beletrystykę.

Z okazji obchodzonego w 2023 roku 25-lecia Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, prezentujemy 25 wybranych publikacji, przez lata wydawanych pod szyldem księgarni Hausbooks.

01. Historia Górnego Śląska – polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu.

red. prof. Ryszard Kaczmarek, prof. Joachim Bahlcke, prof. Dan Gawrecki

Sztandarowa publikacja Domu Współpracy Polsko-niemieckiej poświęcona historii regionu. Wybitni historycy z Polski, Czech oraz Niemiec stworzyli popularnonaukową syntezę historii Górnego Śląska, a nad przebiegiem prac i kwestią merytoryczną czuwali znawcy tematu, znamienici profesorowie – prof. Ryszard Kaczmarek z Uniwersytetu Śląskiego, po niemieckiej stronie – prof. Joachim Bahlcke z Uni-

Das Publizieren steht seit vielen Jahren ganz oben auf der Liste der vorrangigen Aufgaben des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit.

Ziel unserer Buchhandlung Hausbooks ist es, ein breites Angebot an Büchern für unsere polnischen und deutschen Kunden zu schaffen, die sich für ein breites Spektrum an Themen im Bereich der deutsch-polnischen Beziehungen interessieren. Die Aktivitäten der Buchhandlung sind eng mit den Zielen des HDPZ verbunden, zu denen die Verbreitung des Gedankens der guten Nachbarschaft, die Förderung der Multikulturalität unserer Region und der deutsch-polnische Dialog gehören.

Das Verlagsangebot ist äußerst reichhaltig und vielfältig. Unter den angebotenen Publikationen finden sich Bücher zu historischen, gesellschaftlichen, politischen und populärwissenschaftlichen Themen. Wir geben auch Publikationen zum Thema Bildung heraus und veröffentlichen Lyrik und Belletristik.

Anlässlich des 25-jährigen Jubiläums des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, das im Jahr 2023 gefeiert wird, stellen wir 25 ausgewählte Publikationen vor, die im Laufe der Jahre unter dem Banner von Hausbooks erschienen sind.

01. Die Geschichte Oberschlesiens – Politik, Wirtschaft und Kultur einer europäischen Region.

Hrsg. Prof. Ryszard Kaczmarek, Prof. Joachim Bahlcke, Prof. Dan Gawrecki

Die Vorzeigepublikation des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit zur Geschichte der Region. Herausragende Historiker aus Polen, der Tschechischen Republik und Deutschland haben mit dieser Veröffentlichung eine populärwissenschaftliche Synthese der Geschichte Oberschlesiens verfasst. Be-

wersytetu w Stuttgartu oraz prof. Dan Gawrecki z czeskiego Uniwersytetu w Opawie. Publikacja koncentruje się na europejskiej historii Górnego Śląska, w ramach której, pierwszy raz od czasu zakończenia II wojny światowej, polscy, niemieccy i czescy historycy podjęli próbę szerokiego opracowania historii regionu o wielokulturowych tradycjach i zakłóconych tożsamościach.

02. Jezderkusie, czyli nietatwa historia Górnego Śląska.

Monika Rosenbaum

Publikacja ma na celu w sposób przystępny i ciekawy, zaprezentować dzieciom historię Górnego Śląska. Interesujące teksty oraz barwne ilustracje wykonane przez przedstawiają dzieje regionu od czasów prehistorycznych do teraźniejszości. Poszczególne rozdziały opisują wydarzenia historyczne, prezentują konkretnych bohaterów, obiekty i miejsca silnie związane z losami Śląska. W publikacji zawarto również szereg informacji dotyczących geografii, fauny i flory, a także krajobrazu tego regionu. Ponadto czytelnicy mają możliwość zaznajomienia się z elementami etnograficznymi, takimi jak śląskie zwyczaje, kultura, tradycje, potrawy, czy stroje regionalne.

treut wurde die Arbeit von den einschlägigen Historikern Prof. Ryszard Kaczmarek von der Schlesischen Universität, Prof. Joachim Bahlcke von der Universität Stuttgart und Prof. Dan Gawrecki von der Universität Opava. Im Mittelpunkt der Publikation steht die europäischen Aspekte der Geschichte Oberschlesiens. Erstmals seit Ende des Zweiten Weltkriegs haben herausragende polnische, deutsche und tschechische Historiker gemeinsam eine umfassende Untersuchung der Geschichte Oberschlesiens und seinen multikulturellen Traditionen und vielschichtigen Identitäten vorgenommen.

02. Jesderkusch! Oder die verzwickte Geschichte Oberschlesiens.

Monika Rosenbaum

Mit dieser Publikation soll Kindern die multikulturelle Geschichte Oberschlesiens auf verständliche und interessante Weise nähergebracht werden. Spannende Texte und farbenfrohe Illustrationen vermitteln die Geschichte der Region von der Vorgeschichte bis zur Gegenwart. In den einzelnen Kapiteln werden historische Ereignisse beschrieben und bestimmte Helden, Gegenstände und Orte vorgestellt, die eng mit dem Schicksal Schlesiens verbunden sind. Die Publikation enthält auch eine Fülle von Informationen über die Geographie, Flora und Fauna sowie die Landschaft der Region. Darüber hinaus kann sich der Leser mit ethnografischen Elementen wie schlesischen Bräuchen, Kultur, Traditionen, Gerichten und regionalen Trachten vertraut machen.

03. Sagen und Märchen aus Oberschlesien.

Elisabeth Grabowski

Bei der Publikation handelt es sich um eine Sammlung oberschlesischer Volksmärchen, die erstmals 1922 im Verlag Priebarsch in Breslau veröffentlicht wurden. Der schlesischen Regionalistin und Volkskundlerin Elisabeth Grabowski ist es zu verdanken, dass die volkstümlichen Beschreibungen Schlesiens an der Wende vom 19. zum 20. gesammelt und veröffentlicht wurden. Die Publikation ist eine Fundgrube des Wissens und eine unschätzbare Quelle für heute oft vergessene Sagen, Märchen, Geschichten und Traditionen. Der Band enthält nicht weniger als 53 Sagen und Märchen aus verschiedenen Regionen Schlesiens (Tarnowitz, Ratibor, Murcki (Emanuelsegen), Głubczyce (Oberglöckau), Oppeln, Leśnica (Leschnitz), Krapkowitz (Krappitz), Głuchotazy (Bad Ziegenhals), Pszczyna (Pless), Toszek (Tost), Mikołów (Nikolai)).

03. Podania i baśnie z Górnego Śląska.

Elisabeth Grabowski

Publikacja jest zbiorem ludowych opowieści górnośląskich, które po raz pierwszy zostały opublikowane w 1922 roku, we wrocławskim wydawnictwie Priebarsch. Dzięki Elisabeth Grabowski, śląskiej regionalistce i folklorystce, w zbiorach legend i podań, do dziś zachowały się opisy Śląska z przełomu XIX i XX wieku. Publikacja jej autorstwa to skarbnica wiedzy i nieocenione źródło często zapomnianych już legend, bajek, opowieści i tradycji. Tom liczy sobie aż 53 podania i bajki pochodzące z przeróżnych rejonów Śląska (Tarnowskie Góry, Murcki, Racibórz, Głubczyce, Opole, Leśnica, Krapkowice, Głuchołazy, Pszczyna, Toszek, Mikołów).

04. Publikacje wydane w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej

Osiem tomów publikacji wydawanych w ramach projektu Archiwum Historii Mówionej, dzięki zaangażowaniu dwóch grup – młodych ludzi zainteresowanych lokalną historią i kulturą oraz osób starszych – naczynych świadków historii, gotowych opowiedzieć o czasach minionych. W ramach cyklu poruszono takie tematy jak: wspomnienie II wojny światowej, relacje polsko-niemieckie na Warmii i na Mazurach, lata 80. i 90. na Górnym Śląsku, nauka i szkolnictwo, czy historie kobiet na Górnym Śląsku.

05. Zabierz mnie w podróż, kapitanie. Zdjęcia Hansa Kramarza z podróży na Górny Śląsk w 1956 roku

W zasobach fundacji Stiftung Haus Oberschlesien znajduje się imponujący zbiór liczący około 150 kolorowych oraz czarno-białych fotografii autorstwa Hansa Kramarza. Zdjęcia te, zostały wykonane w 1956 roku, podczas prywatnej podróży do Polski, w trakcie której Kramarz odwiedził zarówno Wrocław i Kraków, jak i szereg górnośląskich miast i miasteczek (m.in. Nysę, Racibórz i Gliwice). Na zdjęciach uwieczniono architekturę, krajobrazy oraz życie codzienne mieszkańców górnośląskiej aglomeracji.

Wyjątkowość prac Kramarza podkreśla również fakt, iż zostały one zrobione podczas trwania ogólnej cenzury nałożonej przez władzę komunistyczną w Polsce. Reporterski i spontaniczny charakter zdjęć podkreśla autentyczność i obiektywizm Kramarza, a wykonanie zdjęć w kolorze sprawia, że są one jedyne zachowanymi tego typu fotografiami Górnego Śląska tamtych czasów.

04. Veröffentlichungen im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“

Im Rahmen des Projekts „Archiv der erzählten Geschichte“ wurden acht Bände mit Veröffentlichungen herausgegeben, an denen zwei Gruppen beteiligt waren: junge Menschen, die sich für lokale Geschichte und Kultur interessieren, und ältere Menschen, die als Zeitzeugen bereit sind, über vergangene Zeiten zu sprechen. Die Reihe behandelt Themen wie die Erinnerung an den Zweiten Weltkrieg, die deutsch-polnischen Beziehungen in Ermland und Masurien, die 1980er und 1990er Jahre in Oberschlesien, Wissenschaft und Bildung sowie die Geschichte der Frauen in Oberschlesien.

05. Nimm mich mit. Kapitän, auf die Reise. Fotografien von Hans Kramarz' Reise nach Oberschlesien 1956

Im Bestand der Stiftung Haus Oberschlesien befindet sich eine beeindruckende Sammlung von rund 150 Farb- und Schwarz-Weiß-Fotografien von Hans Kramarz. Die Fotografien entstanden 1956 während einer privaten Reise nach Polen, bei der Kramarz neben Breslau und Krakau auch einige oberschlesische Städte (u.a. Neisse, Ratibor und Gleiwitz) besuchte. Die Fotografien fangen die Architektur, die Landschaften und das Alltagsleben der Bewohner des oberschlesischen Industriegebiets ein.

Die Einzigartigkeit von Kramarz' Werken wird auch dadurch unterstrichen, dass sie während der allgemeinen Zensur durch die kommunistischen Behörden in Polen entstanden sind. Der erzählende und spontane Charakter der Fotografien unterstreicht Kramarz' Authentizität und Objektivität – und die Tatsache, dass die Fotografien in Farbe aufgenommen wurden, macht sie zu den beinahe einzigen erhaltenen Farbfotografien Oberschlesiens aus dieser Zeit.

06. Berühmte Deutsche aus Schlesien Krzysztof Ogiolda

Die Publikation „Berühmte Deutsche aus Schlesien“ entstand aus dem Wunsch heraus, das äußerst reiche deutsche Erbe Schlesiens zu präsentieren. Die darin vorgestellten Geschichten beschreiben vierzehn außergewöhnliche Persönlichkeiten, die eng mit der Region Schlesien verbunden sind. So finden sich hier sowohl historische Gestalten wie die Heilige Hedwig von Schlesien als auch ganz aktuelle Persönlichkeiten wie der bekannte deutsche Fußballspieler Miroslav Klose. Darüber hinaus hilft „Berühmte Deutsche aus

06. Sławni niemieccy Ślązacy

Krzysztof Ogiolda

Publikacja *Sławni niemieccy Ślązacy* powstała z chęci zaprezentowania niezwykle bogatego niemieckiego dziedzictwa na Śląsku. Przedstawione w niej historie opisują czternastu wyjątkowych bohaterów – wybitne osobowości silnie związane ze śląskim regionem. Odnajdziemy tu więc zarówno postacie historyczne, takie jak na przykład św. Jadwiga Śląska oraz zupełnie współczesne, na przykład znany niemiecki piłkarz Miroslav Klose. Ponadto *Sławni niemieccy Ślązacy* pomogą odpowiedzieć na szereg nurtujących pytań. Dowiemy się z niej, skąd tak właściwie wziął się krem Nivea, jak stać się wielkim podróżnikiem, która noblistka tańczyła z atomami, kto występował u boku znanego Misia Haribo oraz kim jest autor opisujący przygodę dwójki uroczych przyjaciół – Misia i Tygrysa. Książka, skierowana do młodego grona odbiorców, w sposób niezwykle przystępny i interesujący, prezentuje niemieckie dziedzictwo, poprzez pryzmat niezwykle losów śląskich osobistości.

07. Książka kucharska dla szkoły i domu

Maria Wurst

Początek XX w. to czas rozwoju, specjalizacji i profesjonalizacji książek kucharskich. Zmienia się podejście do sztuki kulinarnej, powstają szkoły gotowania, które wydają własne książki kucharskie kierowane do gospodyń domowych. Publikacja to reprint wydanej na początku XX wieku książki kucharskiej, autorstwa Marii Wurst – nauczycielki gospodarstwa domowego z Opola.

08. Śląsk – historia, krajobrazy, kultura

Roswitha Schieb

Śląsk. Historia, krajobrazy, kultura, to kolejna publikacja Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, ukazująca bogate, śląskie dziedzictwo kulturowe, historycznej i krajobrazowe. Niezwykle szczegółowo i z wielką skrupulatnością, opisano w niej losy Dolnego i Górnego Śląska, podkreślając niezwykle różnorodność tego regionu. Różnorodność, którą możemy odnaleźć zarówno w śląskiej obyczajowości i zwyczajach, pejzażach, krajobrazach a nawet języku. Publikacja ta, nie tylko zwraca uwagę na bogate dziedzictwo kulturowe, literackie i historyczne regionu, ale przede wszystkim skłania czytelników do refleksji nad pięknem i wyjątkowością śląskiej krainy.

Schlesien“ bei der Beantwortung einer Reihe von Fragen: Das Buch verrät, woher die Nivea-Creme eigentlich kommt, wie man ein großer Reisender wird, welcher Nobelpreisträger mit Atomen tanzte, wer an der Seite des berühmten Haribo-Bären auftrat und wer der Autor ist, der die Abenteuer der beiden charmannten Freunde Tiger und Bär beschreibt. Das Buch richtet sich an ein junges Publikum und präsentiert das deutsche Erbe durch das Prisma der ungewöhnlichen Schicksale schlesischer Persönlichkeiten auf äußerst zugängliche und interessante Weise.

07. Kochbuch für die Schule und Haus

Maria Wurst

Der Beginn des 20. Jahrhunderts war eine Zeit der Entwicklung, Spezialisierung und Professionalisierung von Kochbüchern. Die Einstellung zur Kulinarik änderte sich, Kochschulen wurden gegründet und gaben ihre eigenen Kochbücher heraus, die sich an Hausfrauen richteten. Bei der vorliegenden Publikation handelt es sich um den Nachdruck eines zu Beginn des 20. Jahrhunderts veröffentlichten Kochbuchs von Maria Wurst, einer Hausfrauenlehrerin aus Opehn.

08. Schlesien – Geschichte, Landschaften, Kultur

Roswitha Schieb

„Schlesien. Geschichte, Landschaften, Kultur“ ist eine weitere Publikation des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit, die das reiche kulturelle, historische und landschaftliche Erbe Schlesiens beschreibt. Sie stellt ausführlich und mit großer Akribie das Schicksal Nieder- und Oberschlesiens dar und hebt die außergewöhnliche Vielfalt dieser Region hervor. Eine Vielfalt, die sich in schlesischen Sitten und Gebräuchen, Landschaften und sogar in der Sprache wiederfindet. Diese Publikation macht nicht nur auf das umfangreiche kulturelle, literarische und historische Erbe der Region aufmerksam, sondern regt vor allem zum Nachdenken über die Schönheit und Einzigartigkeit Schlesiens an.

09. Mit bangem Herzen, in die Nacht hinein.

Tagebuch eines oberschlesischen Soldaten des Grossen Krieges 1915–1918

Albert Adamski

Bei dieser Publikation handelt es sich um die Erstausgabe der einzigartigen Tagebücher, die der Kaufmann Albert Adamski aus Kadlub Wolny (Frei Kadlub),

09. Ze ściśniętym sercem w noc. Dziennik górnośląskiego żołnierza Wielkiej Wojny Albert Adamski

Pierwsze wydanie unikatowych dzienników spisanych w języku niemieckim przez Alberta Adamskiego – kupca pochodzącego z Kadłuba Wolnego (województwo opolskie), powstałych w latach 1915–1918. Publikacja poświęcona jest jego służbie wojskowej, którą odbył w trakcie I wojny światowej, walcząc m.in. na froncie we Francji oraz na Bałkanach. Autor, skrupulatnie notuje wszelkie wydarzenia ze swojego żołnierskiego życia, wprowadzając tym samym czytelnika w świat służby wojskowej i codzienności na froncie. Zapiski Adamskiego nie zostały nigdy wcześniej wydane, przez co polecana przez nas publikacja, ma niewątpliwie ogromną wartość.

10. Lato umarłych snów Harry Thürk

Publikacja Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej jest drugim wydaniem powieści „Lato umarłych snów” autorstwa Harry’ego Thürka, znakomitego reportera i fotografa oraz jednego z najwybitniejszych pisarzy Górnego Śląska.

Powieść ta ma ogromne znaczenie regionalne. Ukazuje, bowiem trudne losy Górnoszlązaków w pierwszych miesiącach po zakończeniu II wojny światowej. Ponadto publikacja zdaje się być ważnym dokumentem swoich czasów, opisującym okrucieństwo i niesprawiedliwość okresu powojennego, walkę o stabilizację i własną ojczyznę. „Lato umarłych snów” to również, a może i przede wszystkim, opowieść o utraconych nadziejach i trudnościach dnia codziennego, z którymi muszą mierzyć się bohaterowie, próbujący odnaleźć się w nowej, niełatwej rzeczywistości.

11. Atlas dla dzieci – Górny Śląsk i Dolny Śląsk Monika Rosenbaum, Sebastian Rosenbaum

Publikacja przeznaczona dla najmłodszych czytelników, pełni funkcję przewodnika po kulturze, historii i geografii Śląska. Na każdej z 22 kart atlasu czekają na czytelników wybitne postaci kultury, nauki czy techniki, bohaterowie legend i podań, nieznanne lub zapomniane miejsca i budowle, charakterystyczne dla regionu rośliny oraz zwierzęta, czy też smakowite, śląskie potrawy. Kolorowe mapy i ilustracje oraz ciekawe opisy zachęcają zarówno do oglądania, jak i do czytania.

Woiwodschaft Oppeln, in den Jahren 1915–1918 in deutscher Sprache niedergeschrieben hat. Es ist ein einzigartiges Zeugnis seines Militärdienstes während des Ersten Weltkriegs, als er an der Front in Frankreich und auf dem Balkan kämpfte. Der Autor notiert akribisch alle Ereignisse seines Soldatenlebens und führt den Leser so in die Welt des Militärs und des Alltags an der Front ein. Adamskis Aufzeichnungen wurden bisher noch nie veröffentlicht, was zweifelsohne den besonderen Wert der von uns empfohlenen Publikation herausstreicht.

10. Sommer der toten Träume Harry Thürk

Diese Publikation des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit umfasst die zweite Auflage des Romans „Sommer der toten Träume“ von Harry Thürk, einem herausragenden Reporter und Fotografen und einem der bekanntesten Schriftsteller Oberschlesiens.

Dieser Roman ist von großer regionaler Bedeutung. Er zeigt das schwere Schicksal der Oberschlesier in den ersten Monaten nach dem Ende des Zweiten Weltkriegs. Darüber hinaus scheint das Werk ein wichtiges Zeitdokument zu sein, das die Grausamkeit und Ungerechtigkeit der Nachkriegszeit, den Kampf um Stabilität und die eigene Heimat beschreibt. „Der Sommer der toten Träume“ ist auch, oder vielleicht vor allem, eine Geschichte über verlorene Hoffnungen und die Schwierigkeiten des Alltags, mit denen die Figuren konfrontiert werden, wenn sie versuchen, sich in der neuen, schwermütigen Realität zurechtzufinden.

11. Kinderatlas – Oberschlesien und Niederschlesien Monika Rosenbaum, Sebastian Rosenbaum

Diese Publikation ist für die jüngsten Leser konzipiert und dient als Leitfaden für die Kultur, Geschichte und Geografie Schlesiens. Auf 22 Seiten werden prominente Persönlichkeiten aus Kultur, Wissenschaft und Technik, Helden aus Sagen und Geschichten, unbekannte oder vergessene Orte und Gebäude, für die Region typische Pflanzen und Tiere sowie schmackhafte schlesische Gerichte vorgestellt. Farbenfrohe Karten und Illustrationen sowie interessante Beschreibungen regen sowohl die jüngsten Leser als auch ihre Eltern zum Nachdenken über die Besonderheiten Schlesiens an.

12. Atlas Górny Śląsk w XX wieku

Marcin Kordecki, Dawid Smolorz

Atlas historyczny Górnego Śląska w XX wieku prezentuje wielokulturową przeszłość regionu, przedstawiając w atrakcyjnej, graficznej formie wydarzenia, które wpłynęły na losy setek tysięcy mieszkańców Górnego Śląska. Atlas zwraca uwagę również na sferę spraw delikatnych i ważnych w Polsce aktualnie, poszerzając tym samym wiedzę historyczną jej odbiorców na temat zawiłych losów regionu.

13. Ilustrowany przewodnik po górnośląskim okręgu przemysłowym

Leo Woerl

Reprint *Ilustrowanego przewodnika po górnośląskim okręgu przemysłowym* Leo Woerla z 1904 roku to zaproszenie do wyjątkowej przygody i podróży w czasie po wielokulturowym Górnym Śląsku. Akcja rozgrywa się w miejscach – wydawałoby się – nierzadko dobrze znanych i bliskich, a jednak oglądanych z innej perspektywy i osadzonych w odmiennej rzeczywistości – na styku kilka światów, kultur i czasów. Przemierzając górnośląskie miasta wyposażeni w stuletnie mapy, wystawieni na działanie reklam z początków poprzedniego stulecia, poszukując hoteli i restauracji sprzed ponad stu lat, doświadczymy dzisiaj równie dużo emocji i wrażeń jak te, które obiecywał wydawca odwiedzającym górnośląski okręg przemysłowy w początkach XX wieku.

14. Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach i miejscach

Dawid Smolorz

Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach i miejscach". W albumie znajdziemy wiele unikatowych fotografii, archiwalnych dokumentów i map, a także liczne materiały propagandowe czy ogłoszenia prasowe.

Jednakże tym, co zdaje się być najcenniejsze, a często trudne do zachowania w pamięci pokoleń, nie są wielka historia i wielka polityka, ale przede wszystkim życie codzienne mieszkańców terenów przygranicznych – obyczaje, tradycje, sport, kultura i wzajemne sąsiedzkie relacje. Wspomnienia świadków czasu, zawarte w publikacji z pewnością pozwolą spojrzeć na wydarzenia lat 20. i 30. ubiegłego wieku z zupełnie odmiennej perspektywy.

12. Historischer Atlas Oberschlesiens im 20. Jahrhundert

Marcin Kordecki, Dawid Smolorz

Der Historische Atlas Oberschlesiens im 20. Jahrhundert präsentiert die multikulturelle Vergangenheit der Region und stellt in ansprechender grafischer Form die Ereignisse dar, die das Schicksal von Hunderttausenden Einwohnern Oberschlesiens beeinflusst haben. Der Atlas lenkt die Aufmerksamkeit auch auf sensible und wichtige Themen im heutigen Polen und erweitert so das historische Wissen der Rezipienten über das vielschichtige Schicksal der Region.

13. Illustrierter Führer durch das Oberschlesische Industriegebiet

Leo Woerl

Leo Woerls 1904 herausgegebener Illustrierter Führer durch das Oberschlesische Industriegebiet ist eine Einladung zu einer einzigartigen Abenteuer- und Zeitreise durch das multikulturelle Oberschlesien. Der Reiseführer beschreibt Orte, die – scheinbar – nicht selten vertraut und nah sind, doch aus einer anderen Perspektive betrachtet und in einer anderen Realität angesiedelt am Schnittpunkt mehrerer Welten, Kulturen und Zeiten im neuen Licht erscheinen. Wenn man mit jahrhundertealten Landkarten ausgestattet durch die oberschlesischen Städte streift, mit Werbung vom Anfang des vorigen Jahrhunderts konfrontiert wird und nach Hotels und Restaurants von vor über hundert Jahren Ausschau hält, wird man heute genauso viele Emotionen und Eindrücke erleben, wie sie der Verlag den Besuchern der oberschlesischen Industrieregion zu Beginn des 20. Jahrhunderts verspricht.

14. Grenzgänger. Erzählte Zeiten, Menschen, Orte

Dawid Smolorz

Das Album „Grenzgänger. Erzählte Zeiten, Menschen, Orte“ enthält viele einzigartige Fotografien, Archivdokumente und Karten sowie zahlreiche Propagandamaterialien oder Zeitungsanzeigen.

Was jedoch am wertvollsten zu sein scheint und oft schwer im Gedächtnis der Generationen zu bewahren ist, sind nicht die große Geschichte und die große Politik, sondern vor allem das Alltagsleben der Menschen in den Grenzgebieten – Sitten und Bräuche, Traditionen, Sport, Kultur und gegenseitige nachbarschaftliche Beziehungen. Die in der Publikation enthaltenen Erinnerungen von Zeitzeugen ermöglichen es, die Ereignisse der 1920er und 1930er Jahre aus einer ganz anderen Perspektive zu betrachten.

15. Była sobie granica. Na wschodniej rubieży Górnego Śląska – rzecz o jednej z najtrwalszych granic w Europie
Dawid Smolorz

Publikacja jest historyczną podróżą po Górnym Śląsku. Opowiada ona historię o jego ówczesnych granicach. Publikacja uzupełniona o unikatowe archiwalne fotografie oraz opowieści świadków czasu.

16. Albumy fotograficzno-historyczne z cyklu „Górnośląscy potentaci” – Donnersmarck, Schaffgotsch, Ballestrem
Beata Pomykalska, Paweł Pomykalski

Cykl trzech albumów, przedstawiających dzieje Śląska poprzez pryzmat rodów magnackich, mających silny wpływ na wizerunek Górnego Śląska. Każda z publikacji to opowieść o pamiątkach po dawnych znamienitych rodzinach potentatów przemysłowych, prowadzących w regionie ożywioną działalność gospodarczą, społeczną i oświatową. Albumy, zawierają szereg archiwalnych oraz współczesnych fotografii, uzupełniono o niezbędne informacje historyczne.

17. 20 historii z XX wieku
Dawid Smolorz, Marcin Kordecki

Książka ma formę albumu z bogatą, kolorową ikonografią. Publikacja zawiera dwadzieścia tematów obejmujących historię regionu w ubiegłym stuleciu. Każdy z rozdziałów wzbogacony jest o relacje świadków historii. Książka podejmuje tematy, bez których nie da się zrozumieć dzisiejszego Górnego Śląska. Publikacja jest swoistą próbą rozwikłania zagadek i tajemnic Górnego Śląska.

18. Nobliści ze Śląska
Piotr Greiner

Książka przedstawia biografie czterech urodzonych na Górnym Śląsku laureatów Nagrody Nobla: Otto Stern (w dziedzinie fizyki), Kurt Adler (w dziedzinie chemii), Maria Göppert-Mayer (w dziedzinie fizyki) oraz Konrad Bloch (w dziedzinie medycyny lub fizjologii). Mimo, że książka ukazała się już kilka lat temu, to jednak nadal jest jedyną tak szczegółową i ciekawą pozycją przybliżającą biografie i osiągnięcia naukowe tych niezwykle zasłużonych, a jednak na Śląsku nie najlepiej znanych i rozpoznawalnych badaczy.

15. Es war einmal eine Grenze. An Oberschlesiens östlichem Rand – über eine der beständigsten Grenzen Europas
Dawid Smolorz

Die Publikation ist eine historische Reise durch Oberschlesien. In ihr werden die Geschichten der damaligen Grenzen erzählt. Ergänzt wird die Publikation durch einzigartige Archivfotos und Erzählungen von Zeitzeugen.

16. Fotografisch-historische Alben aus der Reihe „Die oberschlesische Großindustriellen“ – Donnersmarck, Schaffgotsch, Ballestrem
Beata Pomykalska, Paweł Pomykalski

In einer Serie von drei Alben wird die Geschichte Schlesiens durch das Prisma von Magnatenfamilien, die das Bild von Oberschlesien stark geprägt haben, dargestellt. Jede der Veröffentlichungen erzählt die Geschichte vom Erbe der ehemaligen bedeutenden Industriellenfamilien, die in der Region eine rege wirtschaftliche, soziale und karitative Tätigkeit ausübten. Die Alben sind mit einer Reihe von Archiv- und zeitgenössischen Fotos ausgestattet und werden durch wichtige historische Informationen ergänzt.

17. 20 Geschichten aus dem 20. Jahrhundert
Dawid Smolorz, Marcin Kordecki

Das Buch hat die Form eines Albums mit reicher Bebilderung. Die Publikation enthält zwanzig thematische Kapitel, die die Geschichte der Region im vergangenen Jahrhundert beschreiben. Jedes Kapitel ist mit Berichten von Zeitzeugen angereichert. Das Buch behandelt Themen, ohne die es unmöglich ist, das heutige Oberschlesien zu verstehen. Somit kann die Publikation als eine Art Versuch, die Rätsel und Geheimnisse Oberschlesiens zu entschlüsseln verstanden werden.

18. Nobelpreisträger aus Schlesien
Piotr Greiner

Die Publikation stellt die Biographien von vier in Oberschlesien geborenen Nobelpreisträgern vor: Otto Stern (für Physik), Kurt Adler (für Chemie), Maria Göppert-Mayer (für Physik) und Konrad Bloch (für Medizin). Obwohl das Buch bereits vor einigen Jahren erschienen ist, ist es nach wie vor die einzige ausführliche Publikation, die die Biografien und wissenschaftlichen Leistungen dieser äußerst verdienstvollen, aber in Schlesien nicht besonders bekannten und anerkannten Forscher näher beleuchtet.

19. Pierwsza polka

Horst Bienek

„Pierwsza polka” to najśłynniejsza część *gliwickiej tetralogii* Horsta Bienka. Jego powieści ukazują historie zwykłych ludzi żyjących na polsko-niemieckim pograniczu na tle wydarzeń historycznych. Osadzając akcję swoich powieści w realiach Górnego Śląska, Bienek szkicował wspaniałe portrety ludzi pogranicza wywodzących się z różnych kręgów społecznych i narodowych. Jego książki są czymś więcej niż tylko rekonstrukcją obrazów zapamiętanych z własnego dzieciństwa, które spędził w niemieckich Gliwicach. Przypominają one dzisiaj o ważnych dla historii Górnego Śląska wydarzeniach politycznych i społecznych i są hołdem złożonym mieszkańcom tej ziemi.

19. Der erste Polka

Horst Bienek

„Die erste Polka“ ist der bekannteste Teil der *Gleitwitzer Tetralogie* von Horst Bienek. Seine Romane schildern vor dem Hintergrund historischer Ereignisse die Geschichten gewöhnlicher Menschen, die in der deutsch-polnischen Grenzregion lebten. Indem er die Handlung seiner Romane in Oberschlesien ansiedelte, zeichnete Bienek wunderbare Porträts von Grenzlandbewohnern mit unterschiedlichen sozialen und nationalen Hintergründen. Seine Bücher sind mehr als nur eine Rekonstruktion von Erinnerungsbildern aus seiner eigenen Kindheit, die er in der damals deutschen Stadt Gleiwitz verbrachte. Heute erinnern sie an wichtige politische und soziale Ereignisse in der Geschichte Oberschlesiens und sind eine Hommage an die Menschen dieser Region.

20. Górny Śląsk i Wielka Wojna

Anton Kubik

Album fotograficzny prezentujący zdjęcia Antona Kubika, fotografa-naturzszczyka. Zdjęcia wykonane przez Kubka przedstawiają życie codzienne mieszkańców wsi górnośląskiej z początku XX wieku, ukazując socjologiczny obraz bogacących się Ptakowic. Po latach, wzięty do wojska na front I wojny światowej, z powodzenia, dokumentował także życie żołnierzy armii cesarskiej.

20. Oberschlesien und der Große Krieg

Anton Kubik

Ein Fotoalbum, das die Werke des Fotografen und Naturwissenschaftlers Anton Kubik präsentiert. Die von Kubik aufgenommenen Fotografien zeigen das Alltagsleben der Bewohner Oberschlesiens zu Beginn des 20. Jahrhunderts und zeichnen ein beinahe soziologisches Bild des florierenden Ptakowice (Ptakowitz). Jahre später, nachdem er zur Armee an die Front des Ersten Weltkriegs eingezogen worden war, dokumentierte er auch das Leben der Soldaten der kaiserlichen Armee.

21. Atlas plebiscytu górnośląskiego

Marcin Kordecki, Dawid Smolorz

Atlas Plebiscytu górnośląskiej w sposób wyważony i pouczający omawia tematykę plebiscytu z 1921 roku. Zasadnicza część atlasu składa się z 10 map głównych, które w przystępnej formie kartograficznej prezentują wyniki plebiscytu. Atlas zawiera także trzy dodatkowe mapy dotyczące różnych tematów związanych z plebiscytem – powstań śląskich, plebiscytów w Europie po I wojnie światowej oraz sytuacji językowo-kulturowej na Górnym Śląsku przed plebiscytem. Publikacja zawiera również tabelę z wynikami plebiscytu w poszczególnych miejscowościach Górnego Śląska.

21. Atlas des oberschlesischen Plebiszits

Marcin Kordecki, Dawid Smolorz

Der „Atlas des oberschlesischen Plebiszits“ behandelt das Thema der Volksabstimmung von 1921 auf ausgewogene und informative Weise. Der Hauptteil des Atlases besteht aus zehn Karten, die die Ergebnisse des Plebiszits in einer leicht zugänglichen kartographischen Form darstellen. Darüber hinaus enthält der Atlas drei weitere Karten zu verschiedenen Themen, die mit dem Plebiszit in Zusammenhang stehen – die schlesischen Aufstände, Plebiszite in Europa nach dem Ersten Weltkrieg und die sprachliche und kulturelle Situation in Oberschlesien vor dem Plebiszit. Die Publikation enthält auch eine Tabelle mit den Ergebnissen des Plebiszits in den einzelnen oberschlesischen Ortschaften.

22. Wielowarstwowy kolaż

Marianna Roth

„Wielowarstwowy kolaż” to przejmująca autobiograficzna opowieść traktująca o losach Żydów na Górnym Śląsku w czasach II wojny światowej. Wspomnienia Marianne Roth, Żydówki urodzonej i wychowanej na Górnym Śląsku, to historia o dzieciństwie i dorastaniu w czasach holocaustu, trudach budowania nowego życia z dala od swojej ojczyzny i niełatwej walce o obronę własnej tożsamości. „Wielowarstwowy kolaż” to także opowieść tym, jak przemiany polityczne i wielka historia zmieniają losy zwykłego człowieka.

Życiorys Marianne Roth, staje się tu uniwersalną opowieścią o życiu tych, którzy musieli zmierzyć się tragicznymi wydarzeniami czasów II wojny światowej. Dotychczas, niewiele powstało prac poruszających wątki trudnej historii miasta – holokaustu opolskich Żydów. Publikacja ta, stanowi więc nieoceniony materiał historyczny, przedstawiający niepublikowane wcześniej wspomnienia Marianne Roth – pochodzącej z Opoli Żydówki, naocznego świadka wydarzeń rozgrywających się w mieście w czasach władzy nazistowskiej.

23. Historia zapisana na śląskich cmentarzach

Dawid Smolorz

Publikacja jest zwięzłym kompendium przybliżającym czytelnikom najważniejsze historyczne nekropolie położone na terenie województwa śląskiego oraz opolskiego. Pięćdziesiąt wybranych cmentarzy tworzy barwną mozaikę religijną i narodowościową charakterystyczną dla obszarów politycznego, kulturowego i językowego pogranicza, jakim był przez wieki Górny Śląsk.

24. Śląskie niebo.

Tradycyjna kuchnia dolnośląska

Magdalena Maruck

Książka jest opowieścią o niezwykłych losach rodziny Gretschel, ale przede wszystkim o niezłomnej walece Jürgena Gretschela o poszanowanie historii, tradycji i kultury Ziemi Dolnego Śląska. Dużą część publikacji zajmuje bogato ilustrowana książka kucharska tradycyjnych potraw dolnośląskich, a także opis obrzędów Dolnego Śląska oraz kalendarium historii dolnośląskiego regionu – małej ojczyzny Jürgena Gretschela.

22. Ein Vielschichtige Collage

Marianne Roth

Die Erinnerungen von Marianne Roth, einer in Oberschlesien geborenen und aufgewachsenen Jüdin, sind eine Geschichte über die Kindheit und das Aufwachsen während des Holocausts, über die Mühen des Aufbaus eines neuen Lebens fern der Heimat und über den unruhigen Kampf um die Wahrung der eigenen Identität. „Eine vielschichtige Collage“ ist auch die Geschichte, wie politische Veränderungen und die große Geschichte das Schicksal eines einfachen Menschen verändern.

Marianne Roths Biografie wird hier zu einer universellen Geschichte über das Leben derer, die die tragischen Ereignisse des Zweiten Weltkriegs zu bewältigen hatten. Bislang gab es nur wenige Werke, die sich mit der schwierigen Geschichte der Stadt Oppeln – dem Holocaust an den Oppelner Juden – befassten. Die vorliegende Publikation stellt daher unschätzbare historische Material dar, indem sie die bisher unveröffentlichten Erinnerungen von Marianne Roth, die als Oppelner Jüdin Augenzeugin der Ereignisse in der Stadt während des Nazi-Regimes war, präsentiert.

23. Verborgene Geschichte

auf Oberschlesischen Friedhöfen

Dawid Smolorz

Die Publikation ist ein reichhaltiges Album, das dem Leser die wichtigsten historischen Friedhöfe in den Woiwodschaften Schlesien und Oppeln vorstellt. Die fünfzig ausgewählten Friedhöfe bilden ein buntes interreligiöses und multinationales Mosaik, das für die Region des politischen, kulturellen und sprachlichen Grenzgebiets, das Oberschlesien über Jahrhunderte war, charakteristisch ist.

24. Schlesisches Himmelreich.

Traditionelle Niederschlesische Küche

Magdalena Maruck

Das Buch erzählt vom außergewöhnlichen Schicksal der Familie Gretschel, vor allem aber von Jürgen Gretschels unermüdlichem Kampf für die Bewahrung der Geschichte, Tradition und Kultur der Region Niederschlesien. Einen großen Teil der Publikation nimmt ein reich bebildertes Kochbuch mit traditionellen niederschlesischen Gerichten ein, ebenso wie eine Beschreibung niederschlesischer Rituale und ein Kalender zur Geschichte der Region Niederschlesien – der Heimat von Jürgen Gretschel.

25. Międzywojenne granice – gra RPG. Gra inspirowana Pierwszą polką Horsta Bienka

„Międzywojenne granice” to dwujęzyczna gra fabularna oparta na narracji, w której to gracze, pod przewodnictwem mistrza gry, wcielają się w role fikcyjnych postaci. Fabuła gry jest niezwykle interesująca. Treść nawiązuje do gliwickiej tetralogii autorstwa Horsta Bienka, a konkretniej do pierwszego tomu – „Pierwsza polka”. Podczas gry, uczestnicy mają możliwość przeniesienia się na wielokulturowy Górny Śląsk, gdzie zaznajamiają się z realiami życia codziennego na polsko-niemieckim pograniczu, pod koniec lat trzydziestych ubiegłego wieku. Co ważne, gra nie tylko rozwija wyobraźnię graczy, ale również pozwala na przyswojenie w niecodzienny i oryginalny sposób, wiadomości historycznych dotyczących czasów dwudziestolecia międzywojennego. Ponadto, publikacja z pewnością przyczyni się to popularyzacji postaci wybitnego gliwickiego pisarza, jakim był Horst Bienek.

25. Zwischen den Kriegen, zwischen den Menschen – ein Rollenspiel in Buchform, inspiriert von Horst Bienks Werk „Die erste Polka“

„Zwischen den Kriegen, zwischen den Menschen“ ist ein zweisprachiges, auf Erzählungen basierendes Rollenspiel, bei dem die Spieler unter der Leitung eines Spielleiters in die Rollen fiktiver Figuren schlüpfen. Die äußerst spannende Handlung des Spiels bezieht sich auf die Gleiwitzer Tetralogie von Horst Bienek, insbesondere auf den ersten Band, „Die erste Polka“. Während des Spiels haben die Teilnehmer die Möglichkeit, sich in das multikulturelle Oberschlesien zu begeben, wo sie den Alltag an der deutsch-polnischen Grenze in den späten 1930er Jahren kennenlernen. Das Spiel fördert so nicht nur die Vorstellungskraft der Spieler, sondern es ermöglicht ihnen auch, historisches Wissen über die Zwischenkriegszeit auf ungewöhnliche und originelle Weise zu erwerben. Darüber hinaus trägt die Veröffentlichung dazu bei, den bedeutenden Gleiwitzer Schriftsteller Horst Bienek bekannt zu machen.

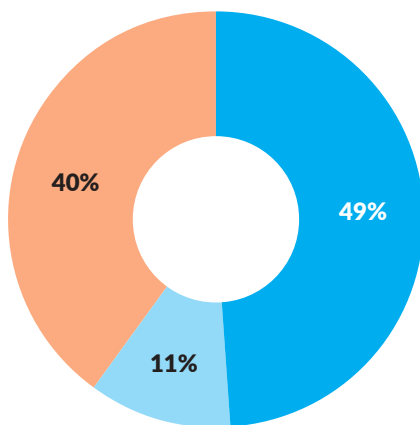
FINANSE I STATYSTYKI

FINANZEN UND STATISTIK

Roczny obrót DWPN w 2023 r. wyniósł ok. 3 257 000 PLN (ok. 723 777 EUR) i był niższy do roku poprzedniego. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Ojczyzny RFN przyznało DWPN subwencję na poczet kosztów osobowych i rzeczowych w wy-

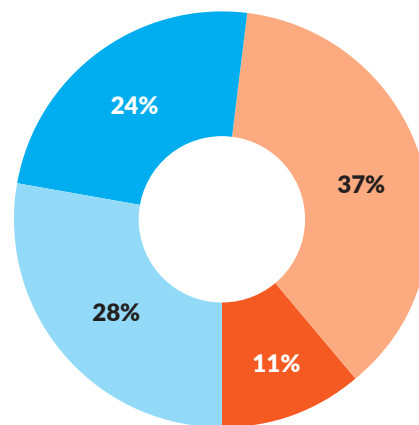
Der Jahresumsatz des HDPZ lag im Jahr 2023 bei ca. 3.257.000 PLN (ca. 723.777 EUR) und damit unter dem des Vorjahres. Das Bundesministerium des Innern und für Heimat gewährte dem HDPZ einen Zuschuss zu den Personal- und Sachkosten in Höhe

KATEGORIA WIEKOWA ALTERSSTRUKTUR

- Dzieci
Kinder
- Młodzież i młodzi dorośli
Jugendliche
- Dorośli
Erwachsene

KATEGORIE TEMATYCZNE THEMENSTRUKTUR

- Projekty edukacyjne
Bildungsprojekte
- Projekty społeczno-polityczne
Politische und Soziale Projekte
- Projekty historyczno-kulturowe
Historische und Kulturelle Projekte
- Projekty literackie
Publikationen

sokości 386 750,00 PLN (85 000 EUR). Subwencja stanowi część (ok.25%) łącznych kosztów osobowych i rzeczowych organizacji. Również Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji RP przyznało subwencję na koszty osobowe i rzeczowe w wysokości 236 264 000 PLN (ok. 52 500 EUR).

W 2023 Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zrealizował 28 projektów i 1303 wydarzeń i działań projektowych. Liczba odbiorców wyniosła około 28 tysięcy bezpośrednich odbiorców i czytelników a liczba uczestników online to ponad 63 tysiące osób.

von 386.750,00 PLN (85.000 EUR). Der Zuschuss stellt einen Teil (ca. 25 %) der gesamten Personal- und Sachkosten der Organisation dar. Das polnische Ministerium für Inneres und Verwaltung gewährte ebenfalls einen Zuschuss zu den Personal- und Sachkosten in Höhe von 236.264.000 PLN (ca. 52.500 EUR).

Im Jahr 2023 hat das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit 28 Projekte und 1303 Veranstaltungen und Aktivitäten durchgeführt. Die Zahl der Adressaten lag bei rund 28.000 direkten Empfängern und Lesern, die Zahl der Online-Teilnehmer bei über 63.000.

GREMIA GREMIEN

Zarząd Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

Ryszard Galla – Prezes Zarządu
Wiktor Pawlik – Zastępca Prezesa Zarządu
Barbara Sabarth – Członek Zarządu
Henryk Siedlaczek – Członek Zarządu
Rudolf Urban – Członek Zarządu

Rada Programowa Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej

Prof. zw. dr hab. Romuald Jończy
Prof. zw. dr hab. Ryszard Kaczmarek
Prof. dr hab. Grzegorz Janusz
Prof. dr hab. Marian Noga
Prof. dr Kalus Ziemer
Bernard Józef Gaida

Vorstand des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

Ryszard Galla – Vorstandsvorsitzender
Wiktor Pawlik – Stellvertretender
Vorstandsvorsitzender
Barbara Sabarth – Mitglied des Vorstands
Henryk Siedlaczek – Mitglied des Vorstands
Rudolf Urban – Mitglied des Vorstands

Programmrat des Hauses der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit

Prof. Dr. Romuald Jończy
Prof. Dr. Ryszard Kaczmarek
Prof. Dr. Grzegorz Janusz
Prof. Dr. Marian Noga
Prof. Dr. Kalus Ziemer
Bernard Józef Gaida

ZESPÓŁ DOMU WSPÓŁPRACY POLSKO-NIEMIECKIEJ

TEAM DES HAUSES DER DEUTSCH-POLNISCHEN ZUSAMMENARBEIT

Kierownictwo

Lucjan Dzumla – dyrektor generalny
Irena Machura – zastępczyni dyrektora generalnego

Administracja

Aurelia Langosz – administracja biurowa
Danuta Proks – specjalistka ds. rozliczeń

Biuro w Gliwicach

Małgorzata Makowska
Konrad Müller
Katarzyna Opielka
Johannes Schmidt
Aleksandra Urbańczyk
Klaudia Skapczyk (do 07.2023)
Adrian Słodowicz (od 07.2023 do 09.2023)

Biuro w Opolu

Magdalena Beztroska (do 12.2023)
Martyna Halek
Daria Kulik
Paulina Pieter
Julia Skoluda
Beata Sordon

Leitung

Lucjan Dzumla – Geschäftsführer
Irena Machura – Stellvertretende Geschäftsführerin

Verwaltung

Aurelia Langosz – Büroadministration
Danuta Proks – Hauptbuchhalterin

Büro in Gleiwitz

Małgorzata Makowska
Konrad Müller
Katarzyna Opielka
Johannes Schmidt (ifa-Kulturmanager)
Aleksandra Urbańczyk
Klaudia Skapczyk (bis 07.2023)
Adrian Słodowicz (07.2023 bis 09.2023)

Büro in Oppeln

Magdalena Beztroska (bis 12.2023)
Martyna Halek
Daria Kulik
Paulina Pieter
Julia Skoluda
Beata Sordon

Karolina Syga
Andżelika Wolny
Agata Rychter (asystentka Instytutu
Stosunków Kulturalnych z Zagranicą)

Karolina Syga
Andżelika Wolny
Agata Rychter (ifa-Kulturassistentin)

Poza stałym składem managerów i managerek, w opolskim i gliwickim biurze, nasze działania wspierają również praktykanci oraz stażyści. Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej od lat umożliwia studentom realizację praktyk studenckich, studentom kierunków z zakresu filologii germańskiej, nauk społecznych i politycznych, czy historii, wspierając przy tym praktyczną naukę z zakresu koordynowania projektów managerskich.

Ponadto, w zakresie umożliwiania realizacji praktyk i stażów, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej współpracuje również z instytucjami zagranicznymi. W ramach projektu delegowania pracowników Instytutu Stosunków Kulturalnych z Zagranicą (ifa), finansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec, od 2019 roku staż w DWPN odbywa menager do spraw kultury.

Neben den festangestellten Mitarbeiterinnen und Mitarbeitern werden unsere Aktivitäten in den Büros in Oppeln und Gleiwitz auch von Praktikantinnen und Praktikanten unterstützt. Das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit ermöglicht seit vielen Jahren Studierenden der Germanistik, der Sozial- und Politikwissenschaften oder der Geschichte Praktika, die das praktische Lernen im Bereich des Projektmanagements unterstützen.

Darüber hinaus kooperiert das Haus der Deutsch-Polnischen Zusammenarbeit auch mit ausländischen Institutionen bei der Vermittlung von Praktika und Arbeitsstellen. Im Rahmen des Entsendungsprogramms des Instituts für Auslandsbeziehungen (ifa), das vom Auswärtigen Amt der Bundesrepublik Deutschland gefördert wird, ist ein Kulturmanager ins Büro in Gleiwitz entsandt und eine Kulturassistentin im Büro in Oppeln gefördert.